

**MTA Law Working Papers
2015/7.**

A magyar állam átnevezéséről

Takács Péter

**Magyar Tudományos Akadémia / Hungarian Academy of Sciences
Budapest**

ISSN 2064-4515

<http://jog.tk.mta.hu/mtalwp>

A MAGYAR ÁLLAM ÁTNEVEZÉSÉRŐL*

TAKÁCS PÉTER**

Tartalom

1. Az állam neve és közjogi-politikai rendszere megváltozásának összefüggése
2. Az államnevek fajtái. Van-e az államoknak hivatalos nevük?
3. Államnév és államforma. Országnév és államnév
4. Az átnevezés politikai közege: nyelv és politika viszonya 2010 után
5. Az új név: „Magyar Köztársaság” helyett „Magyarország”
6. Név, névadás, átnevezés az emberek és az államok világában
7. Az átnevezés eredménye: „Magyarország” mint „magyar köztársaság”

Függelék

- A. Képi adalékok az államevek, az államformák, valamint a nyelv- és névpolitikai küzdelmek vizuális megjelenítéséhez
- B. Ország- és területnevek. A magyar Földrajzinév-bizottság államnév-jegyzéke
- C. Az államok neve angol, francia, spanyol, orosz, kínai és arab nyelven. Az ENSZ Földrajzinév-szakértői Csoportja (UNGEGN) és az ENSZ Közgyűlési és Konferencia-Management Osztály dokumentációs divízió terminológiai szekció (UNTERM) által gondozott államnév-jegyzék

A magyar állam alkotmányos neve 2011-ben megváltozott: az 1989 és 2011 között használt *Magyar Köztársaság* nevet 2012. január 1-én – a 2011. április 25-i alkotmány rendelkezése alapján – a *Magyarország* név váltotta fel. E tanulmányban – néhány általános összefüggés felvillantása mellett – a magyar állam átnevezésével¹ kapcsolatos kérdéseket elemzem, jogi, történeti és filozófiai összefüggésekben.

1. AZ ÁLLAM NEVE ÉS KÖZJOGI-POLITIKAI RENDSZERE MEGVÁLTOZÁSÁNAK ÖSSZEFÜGGÉSE

Az államok nevének *történeti, jogi, nyelvi és társadalomlélektani*, meg-, el- vagy átnevezésének pedig *jövőt formáló*, s ebben az értelemben *politikai* jelentősége van. Ez utóbbi jele, hogy az ún. rendszerváltozások idején az államok (egyik) neve szinte mindig megváltozik. A név-változásra tipikus esetekben az államforma megváltozása révén kerül sor, olykor azonban

* Ez a tanulmány a K 108790. számú, *A modern állam változásai – Történeti perspektívák és a jelenkori kihívásokra adott válaszok* című OTKA projekt keretében és annak támogatásával készült. A kézirati változatra tett szakmai észrevételekért és kritikákért köszönettel tartozok Drinóczi Tímeának, Egresi Katalinnak, Ganczer Mónikának, Gercsák Gábornak, Kardos Gábornak, Kecskés Gábornak, Paksy Máténak, Pruzsinszky Sándornak, Rajky Csabának, Rixer Ádámnak, Szabó Miklósnak és Tamás Andrásnak. A szövegben maradt esetleges hibákért vagy tévedésekért természetesen a szerző felel.

** C.Sc., dr. habil., egyetemi tanár, Széchenyi István Egyetem Deák Ferenc Állam- és Jogtudományi Kar, 9026 Győr, Áldozat utca 12. E-mail: takacs.peter@sze.hu.

¹ Az államok nevével, valamint el- és átnevezésével kapcsolatos *általános* kérdéseket külön tanulmányban elemeztem; lásd Takács Péter: *Az államok nevééről. = Állam- és Jogtudomány.* 2015/1. A két írás között néhány bekezdésnyi szöveg átfedés van, amit az a szándék indokol, hogy mindkettő külön-külön, önállóan is olvasható legyen.

anélkül is. A rendszerváltozás és az államnév-változás összefüggése hazai vonatkozásban abból is látható, hogy a XX. század folyamán a magyar állam alkotmányos neve 1918-ban, 1919-ben, 1920-ban, 1946-ban, 1949-ben és 1989-ben módosult. Ezek a dátumok egyben a magyar történelem jelentős fordulópontjait és az állam formájának változását is jelzik.

A változások összefoglaló jelleggel, táblázatszerűen a következőképpen ábrázolhatók.

A társadalmi-gazdasági, állami-politikai és jogi rendszer jelentős változásai Magyarországon a XX. század folyamán és a XIX. század elején

1918/1919	1919/1920	1944/1946	1948/1949	1989/1990	2010/2012
-----------	-----------	-----------	-----------	-----------	-----------

A magyar állam államformája, illetőleg annak változásai

1918: népköztársaság	1919: tanácsköztársaság	1919/1920: királyság	1946: köztársaság	1949: népköztársaság	1989: köztársaság	2011: köztársaság
-------------------------	----------------------------	-------------------------	----------------------	-------------------------	----------------------	----------------------

A magyar állam nevének alakulása
(felül: hosszúalakos / alkotmányos államnév, alul: országnév)

1918	1919	1920	1946	1949	1989	2011
Magyar Népköztársaság / Magyar Köztársaság	Magyar Köztársaság – Magyarországi Szocialista Szó- vetséges Tanácsköztársaság – Magyar Népköztársaság	Magyar Királyság	Magyar Köztársaság	Magyar Népköztársaság	Magyar Köztársaság	Magyarország
Magyarország	Magyarország	Magyarország	Magyarország	Magyarország	Magyarország	Magyarország

Amint látható, a névváltozás rendszerint az államforma-változást kíséri. Az államforma változásának hiánya ugyanakkor nem jelenti azt, hogy a név változása ne kötődhetne a politikai rendszer lényeges átalakulásához. Ez utóbbiakból ugyanis több is megfér egy adott államforma keretei között. A legutóbbi névváltozás – mint később kitérek rá – nem az államforma, hanem a politikai rendszer megváltozásának² kísérő jelensége volt. Jelentősége tehát – szemben a „hivatalos” állásponttal és néhány elemző értelmezésével (lásd alább) – egyáltalán nem szimbolikus, amennyiben azt a „csak jelképes”, „nem túl fontos” értelemben veszik, hanem nagyon is lényegi.

A XX. századi magyar állam nevében – ha nem a *teljes* vagy *deklarált* nevet, hanem a *tényleges névhasználatot* vesszük – kisebb-nagyobb változások 1918/19-ben, valamint 1920 és 1945 között többször is bekövetkeztek. Az első Népköztársaságot, valamint a Tanácsköztársaságot gyakran *köztársaságnak*, az utóbbit pedig emellett alkalmasint *magyar szovjet köztársaságnak* mondták. Bár a Nemzeti Tanács 1918. november 16-i néphatározata a „népköztársaság” kifejezést használta, az ezt követő négy hónapban hol a *népköztársaság*, hol a *köztársaság* kifejezéssel utaltak a magyar államra. A Tanácsköztársaság idején a Forradalmi Kormányzótanács 1919. március 24-i ülésének jegyzőkönyve szerint a tanács elnöke, „Garbai

² A rendszerváltozás tényének megerősítéséhez (nem bizonyítékként, hanem szemléltetésként) egy politikai beszédre utalok itt: „Négy év távlatából már látjuk – hangsúlyozta ún. évertékelő beszédében 2014 elején Magyarország miniszterelnöke –, hogy 2010-ben valójában rendszerváltás történt. Húsz év alatt a második. Leváltottuk azt a politikai és gazdasági rendszert, amely a kommunizmus megdöntése után épült föl...” Lásd *Magyar Nemzet Online*. 2014. február 17. <http://mno.hu> [ezen belül: /magyar_nemzet_belfoldi_hirei/felivelo-korszak-kuszoben-allunk-1211344].

Sándor elnök felhív[t]ja a figyelmet arra, hogy a *szovjet* helyett valamilyen jó magyar kifejezést kellene használni”, a határozati részben pedig a következő szöveg áll. „A Kormányzótanács megállapodik, hogy a szocialista magyar állam neve: Magyar Köztársaság.”³ A Tanácsköztársaság ún. hosszúalakos államneve egy ideig *Magyar Köztársaság* volt, s ezekben a hetekben így is utaltak rá. Az ideiglenes alkotmány (a Forradalmi Kormányzótanács XXVI. rendelete, 1919. április 2.) már *Tanácsköztársaságról* beszélt, a „véglegesnek” szánt alkotmány (Tanácsok Országos Gyűlése, 1919. június 23.) pedig *Magyarországi Szocialista Szövetséges Tanácsköztársaságról*. Nem volt egyszerűbb a helyzet a Tanácsköztársaságot közvetlenül követő hónapokban sem: az ún. Peidl-kormány 1919. augusztus 2-án az államformát újra „népköztársaságként”, az államot pedig *Magyar Népköztársaságként* határozta meg. Friedrich István kormánya az állam nevét (1919. augusztus 8-án) *Magyar Köztársaságra* változtatta, de kormányzása idején sokan használták a *Magyar Népköztársaság* nevet is. 1920 és 1945 között igen gyakran az országnevet (*Magyarország*) használták azokban az esetekben is, például a nemzetközi szerződésekben, ahol szokás szerint az alkotmányos névvel (*Magyar Királyság*) szokták megnevezni az államot. Ebben a 25 évben a két nevet – minthogy az államok ilyen vonatkozású névhasználatára akkor sem létezett semmilyen előírás – minden különösebb szabályosság nélkül, váltakozva használták. Ennek oka feltevésem szerint az adott korszak ún. államforma-problémája volt, amit a (véltetően későbbi eredetű) „király nélküli királyság” kifejezés mélyebb értelme, talán kissé pejoratívan, de plasztikusan jelez; nevezetesen az, hogy az államforma konkrét uralkodót kívánt volna, a trón azonban, már ha volt, évtizedeken át betöltetlen maradt.⁴ Ugyanebben az időszakban a bírósági ítéleteket egy ideig *a Magyar Állam nevében*, majd *a Magyar Szent Korona nevében* hozták meg, ill. hirdették ki (lásd erről a 12. sz. jegyzetet). Amint azt alább megmutatom, a tényleges névhasználatra a XX. század második felében, az ún. Kádár-korszakban is érdemes odafigyelni, mert fontos következtetések vonhatók le belőle.

2. AZ ÁLLAMNEVEK FAJTÁI – VAN-E AZ ÁLLAMOKNAK HIVATALOS NEVÜK?

Az államoknak rendszerint két nevük van, s azokat különböző kategóriákba sorolhatjuk. A mindennapi és a szakmai nyelvben használt tíz névfajtát (*országnev*, *államnév*, *rövid államnév*, másként: *rövidalakos államnév*, *teljes államnév*, *hosszú államnév*, másként: *hosszúalakos államnév*, *formális államnév*, *nem-formális államnév*, *hivatalos államnév*, *nem hivatalos államnév*, *teljes államnév*, valamint *alkotmányos államnév*) párokba rendezhetjük, s a kategóriapárok egyes elemeit megpróbálhatjuk összeegyeztetni egymással. Ezk a következők:

³ A jegyzőkönyvet 1986-ban közreadó kötet szerkesztői ezen annyira meglepődtek, hogy jegyzetet kapcsoltak a határozathoz: „A szövegben így, feltehetőleg elírás következtében” – jegyezték meg (vö. *A Forradalmi Kormányzótanács jegyzőkönyvei*. Szerk.: Imre Magda és Szűcs László. Budapest, Akadémiai Kiadó, 1986. 61. o.). A jegyzet azonban alighanem felesleges volt, mert a jegyzőkönyvet nem rontotta el senki.

⁴ Itt jegyzem meg, hogy a magyar államot a *Magyarország* országnév alapján az Osztrák–Magyar Monarchia időszakában meglehetősen ritkán nevezték meg, s akkor is (elsősorban az Ausztriához való viszony hangsúlyozásakor) a *Länder der Heiligen Stephans Krone* (Szent István koronájának országai) kifejezést használták. Az 1867. évi XVI. törvénycikkünk például a magyar államot *a magyar korona országai* kifejezéssel nevezi meg. Lásd ezt adalékként a 64. jegyzetben említett kérdéshez is.

ORSZÁGNÉV	–	ÁLLAMNÉV
RÖVID (RÖVIDALAKOS) ÁLLAMNÉV	–	HOSSZÚ (HOSSZÚALAKOS) ÁLLAMNÉV
„NEM FORMÁLIS” ÁLLAMNÉV	–	„FORMÁLIS” ÁLLAMNÉV
„NEM HIVATALOS” ÁLLAMNÉV	–	„HIVATALOS” ÁLLAMNÉV
		TELJES ÁLLAMNÉV
		ALKOTMÁNYOS ÁLLAMNÉV

Az államnevek e rendszere számos elméleti kérdést vet fel. Ilyen az államnév és az államforma viszonya, az országnév és az államnév kapcsolata, valamint a hivatalos államnév problémája. Az első kettőt másutt elemeztem, a harmadikra itt térek ki.

A *hivatalos* és *nem hivatalos* megkülönböztetés esetén az első megjegyzésem az, hogy e gyakran használt kifejezéseknek meglehetősen bizonytalan a jelentésük, s ezért – hogy úgy mondjam – csínján kell bánni velük. Az államoknak ugyanis, bár a mindennapi és a jogi nyelvben gyakran mondunk ilyesmit, abban az értelemben nincs „hivatalos” nevük, ahogyan az emberek esetén az anyakönyvezett nevet szoktuk „hivatalosnak” tekinteni. Megjegyzem: a szakirodalomban vannak ettől jelentős részben különböző álláspontok is: eszerint mindkét államnév hivatalos.⁵ Az én álláspontom nem ennek az ellenkezője, hanem az, hogy mind a rövid, mind a hosszú államnév csak a szó korlátozott értelmében, bár kétségtelenül egyenrangúan hivatalos, ami azt is jelenti, hogy a szó másik (korlátozott) értelmében egyik sem az.

A „hivatalos államnév” kifejezéssel együttjáró problémát két tényező okozza. Az egyik az, hogy a „hivatalosság” jelentése a bizonytalanság miatt sokkal korlátozottabb, mint amit a szó sugall. A másik, hogy a személyek és az államok esetében – a nevek fogalmi rendszerének eltérése miatt – mást értünk „jogi”, „társadalmi” és „hivatalos” név alatt.

*

Mit jelent az államnév vonatkozásában az, hogy az „hivatalos”? Amikor valaki „hivatalosnak” mond valamit, akkor egyrészt meg kell jelölnie azt a szervet vagy „hivatalt”, amely e jelleg megállapítását illetően döntést hozhat, vagy vita esetén kimondhatja a „végső szót”, másrészt meg kell határoznia azokat a *következményeket*, amelyeket e megállapítás maga után von.

Az állam *saját* alkotmányos nevét az esetek egy részében az alkotmányozó hatalom állapítja meg, kifejezetten megjelölve a nevet az alkotmányban (például *Éire, Ireland*), vagy az államforma rögzítésével (például „Svédország: királyság”, az állam alkotmányos neve tehát *Svéd Királyság*). Ha az alkotmány nem rendelkezik kifejezetten a névről, de abból az kikövetkeztethető (lásd például *Spanyolország* vagy *Szerbia* esetét), a végeredmény ugyanaz. Mivel

⁵ Ilyet képvisel Gercsák Gábor, aki szerint az állam mindkét neve „hivatalos”. Az ország- és államnevekről szóló írásában egy helyütt így fogalmaz: „[az ENSZ ún. országnév-jegyzékében] minden országnak két hivatalos neve van”, másutt pedig így: „[a] teljes államnevet gyakran – és tévesen! – az adott ország hivatalos megnevezéseként kezelik. Ez azért hibás, mert mind a rövid országnév, mind a teljes államnév egyenrangúan hivatalos”. Lásd Gercsák Gábor: Az ország- és államnevekről. = *Magyar Tudomány*. 2012/8. 944-46. internetes elérhetősége: <http://www.matud.iif.hu>, ezen belül: /2012/08/08.htm. (A szerző „rövid országnév” alatt minden bizonnyal „rövidalakos államnevet”, vagyis országnevet ért.)

ezek „alkotmányos nevek”, gyakran azt mondjuk, hogy „hivatalosak”. Ezzel persze még semmit sem mondtunk arról, hogy ez milyen következményekkel jár.

Az államszervezetben létrehozható vagy kijelölhető továbbá olyan szerv is (például valamiféle névbizottság, esetleg egy miniszter vagy a kettejük kombinációja), amely megállapítja a *többi* állam nevét az adott állam nyelvén. A rájuk vonatkozó jogszabályban akár még az is kijelenthető, hogy ezeknek a szervezeteknek a névre vonatkozó állásfoglalásai „hivatalos nevek” lesznek; bár ezzel, kellően homályos kodifikációs tevékenység esetén, ugyanúgy nem mondjuk meg, hogy e minősítésnek mi a következménye, mint az előző esetben. Ilyen állami szerv Magyarországon a Földrajzinév-bizottság.

E bizottság egyfelől a magyar kormány térképészeti és földmérési ügyekért is felelős miniszterének – jelenleg: földművelésügyi miniszterének – tanácsadó és véleményező szerve, másfelől önálló hatáskörökkel rendelkezik. Egyik feladata a „földrajzi nevek” körébe sorolt államnevek magyar megfelelőinek megállapítása; e célból teszi közzé időről-időre az *Ország- és területnevek* című listát. Kérdés persze – most még a konkrét magyar jogi szabályozástól függetlenül –, hogy ha egy ilyen bizottság megállapít valamit, az vajon mitől és milyen kontextusban lesz hivatalos? Előfordulhat például, hogy a bizottság úgy foglal állást: Izrael hoszszúalakos államneve (az adott – jelen esetben a magyar – nyelv szabályainak megfelelő módon) *Izraeli Állam*, Izrael magyarul megnyilatkozó képviselői ugyanakkor – esetleg az angol nyelvből az egész világon elterjedt birtokos szerkezet (*State of Israel*) mintájára vagy más nyelvi megfontolást követve, de sok magyar nyelvű beszélővel egyezően – magyar nyelven következetesen *Izrael Állam*ként nevezik meg államukat.⁶ Ezek után vajon azt kell-e mondanunk, hogy a magyar állampolgároknak az egyik, a magyarul tudó izraeli állampolgároknak a másik a hivatalos? S a kettős állampolgárok számára? És ami hivatalos, az helyes is? S ha – folytatom a költői kérdéseket – a „hivatalos” egyben „helyes”, akkor maga Izrael állam vajon használhatja-e Magyarországon „hivatalosan” az *Izrael Állam* nevet, vagy neki is *Izraeli Állam*nak kellene neveznie önmagát?

Könnyű lenne azt mondani, hogy az ilyen kérdéseket (s a rend kedvéért hozzáteszem: ezek körében akadnak az *-i* képző problémáján túlmutató, „véresen komoly” kérdések is)⁷ egy „államok feletti hivatalosság” alapján kellene eldönteni. Az ENSZ-nek azonban – bár vannak a

⁶ Honlapja szerint így jár el például Izrael budapesti nagykövetsége is; lásd <http://embassies.gov.il> [ezen belül: /Budapest/Pages/default.aspx]. (Mellékesen megjegyzem: a magyar nyelv helyesírási szabályainak az megfelelő, ha valaki az országot nagybetűvel, az államot pedig kisbetűvel írja, vagyis így: „Izrael állam”.)

⁷ Nem célok itt ezek számbavétele, de kettőre azért utalok. Az egyik, hogy használható-e az „állam” szó (akár csak a sajtóban is) egy terrorszervezet esetén, mint amilyen például az, amely jelenleg *Iszlám Állam*nak nevezi önmagát. Ha az egyes afrikai partszakaszokon garázdálkodó kalózcsoportokat, az ukrán vagy az olasz maffiát nem nevezzük *állam*nak, akkor – vethető fel – az iraki és szíriai területek egy részét hatalmába kerítő és hatalma alatt tartó muszlim terroristák szervezetét miért mondjuk annak? Ugyanilyen érzékeny problémát jelent a *Palesztin Autonóm Hatóság* elnevezése. Ezt a magyar Földrajzinév-bizottság szerint *Palesztin Autonóm Területek*nek kellene neveznünk, mert – mint írják – a *Palesztin Nemzeti Hatóság* „földrajzi névként” nem alkalmazható. Államtani szempontból ugyanakkor a *Palesztin Autonóm Hatóság* tűnik a legmegfelelőbbnek. E Hatóság elnökének egy 2013-as rendelete szerint megnevezésük – miután az ENSZ Közgyűlés 2012 végén a Palesztin Autonóm Hatóság státuszát a világszervezetben (a határozat megfogalmazása szerint) a „nem tag megfigyelő állam” szintjére emelte – 2013-tól *Palesztin Állam*. Eszerint a palesztin hatóságok által kiadott hivatalos iratokon, valamint a címeren és zászlón ennek az elnevezésnek kell(ene) szerepelni. A szóban forgó hatóságok ugyanakkor ezt a gyakorlatot csak a Palesztin Autonóm Hatóságot elismerő államokkal való kommunikációban érvényesítik; az Izraellel és más, Palesztinát államként el nem ismerő államokkal való kommunikációban nem.

kérdéssel foglalkozó szakértő bizottságai (ilyen például az UNGEGN és az UNTERM,⁸ melyek közzétesznek különböző államnév-listákat) – nincs olyan „hatósága”, amely az efféle kérdésekben dönthetne, vagy vita esetén kimondhatná a „végső szót”. Vagyis a név „hivatalos” volta márcsak azért is korlátozott, mert nincs olyan államok felett álló, hatósági jellegű „hivatal”, amely „végső jelleggel” megállapíthatná vagy hitelesen nyilvántarthatná az államok nevét. Fogalmazhatunk úgy is: az ENSZ-nek – annak ellenére sem, hogy az UNGEGN-listát az egyszerűség kedvéért néha az „ENSZ országnév-jegyzékének” nevezzük – nincs „hivatalos” államnév-jegyzék e.

A kérdés tehát továbbra is – de mostmár pontosítva – az, hogy (a) „hivatalos-e” a magyar Földrajzinév-bizottság által kiadott és időről-időre frissített *Ország- és területnevek* című lista a magyar jog szerint, azon a területen és személyi körben, ahol a magyar jog érvényes, s (b) ha igen, az milyen következményekkel jár. E következmények – mint látni fogjuk – részben attól függenek, hogy mit tekintünk a „hivatalos” szó jelentésének. Bármit is soroljunk azonban ide, a *jogi következményekkel* kísért jelleg és a *hitelesség* mindenképpen ezek közé tartozik.

A Földrajzinév-bizottság jogállását és hatáskörét megállapító, ma már nem hatályos 71/1989. (VII. 4.) MT-rendelet e kérdésekre még konkrét választ adott, az azt felváltó 303/2007. (XI. 4.) Kormányrendelet azonban már nem teszi ezt.

Az MT-rendelet 2. §-a szerint „a hivatalos kiadványokban, hatósági eljárásban az e rendelet alapján megállapított hivatalos földrajzi nevet kell használni”. Vagyis e rendelet a *hivatalos kiadványok* szerkesztőire és nyomdászaira, valamint a *hatósági eljárások* résztvevőire azt a *jogi kötelezettséget* róta, hogy azokat az államneveket közöljék, illetőleg használják, amelyeket a Földrajzinév-bizottság megállapított. Mások számára ilyen jogi kötelezettséget nem állapított meg; irodalmi művekben, tudományos monográfiákban, szak- és útikönyvekben, nem hivatalos célokra készült térképeken bárki eltérhetett a névbizottság által megállapított nevektől. Az MT-rendelet helyébe lépő 303/2007. (XI. 4.) Kormányrendelet e kötelezettséget nem fogalmazza meg, s egyszerűen a „hivatalos földrajzi nevek megállapításáról és véleményezéséről” beszél; vö. 1. §. Lapidáris egyszerűséggel azt mondja, hogy „hivatalos földrajzi név: a hivatalos célra megállapított, esetenként ugyanazon részlet több neve közül kiválasztott földrajzi név”; lásd 2. § (2) bekezdés. E hevenyészett definíción túl e rendelet – mely nem nevezhető kodifikációs csúcsteljesítménynek – sem azt nem állapítja meg, hogy e hivatalosság milyen körben (társadalmi kontextusban) alapoz meg jogi kötelezettséget, ha egyáltalán, sem azt, hogy milyen következményekkel jár az, ha egy név „hivatalosnak” minősül. Ezt annak ellenére sem teszi meg, hogy a „hivatalos” szó 33 alkalommal fordul elő benne. S minthogy – legalábbis ismereteim szerint – nincs olyan jogszabály, amely a hivatalosságnak az egész jogrendszerre kiterjedő jelentését megadná,⁹ azt a kérdést, hogy milyen következményekkel jár

⁸ Az UNGEGN az ENSZ Földrajzinév-szakértői Csoportja (*United Nations Group of Experts on Geographical Names*), amely elsősorban egyeztetésekkel, konferenciák szervezésével stb. segíti a „földrajzi nevek” megállapítását. Az UNTERM (*United Nations Terminology Team of the Terminology and Reference Section*) az ENSZ Közgyűlési és Konferencia-Management Osztály (*Department for General Assembly and Conference Management*) dokumentációs divízió (*Documentation Division*) Terminológiai Szekciójája, mely többnyelvű adatbázist tesz közzé az államok egyes nyelvek között megfeleltett nevének listáival.

⁹ Az egyes jogszabályok természetesen ezernyi kontextusban rendelkeznek a *hivatalosság* egyes aspektusairól. A Büntető törvénykönyv (2012. évi C. törvény) például meghatározza, hogy ki számít „hivatalos személynek” vagy mi a „hivatali bűncselekmény”, a jogalkotási törvény (2010. évi CXXX. törvény) megmondja, hogy a

az, ha egy államnév „hivatalos”, lényegében a szokásjog – hogy ne mondjam: a „hivatali szokásjog” – alapján lehet megválaszolni.

További nehézséget okozhat, hogy amikor a 2007-es kormányrendelet felsorolja „a hivatalos földrajzi nevek” tizenkét fajtáját, akkor a hatodik csoportba besorolt „országnév” esetén olyan kodifikációs (szövegezési) eljárást alkalmaz, ami inkább homályossá, semmint világossá teszi a dolgot. Az „általános osztályozó kategóriához” rendelt példát ugyanis annyira egyedi és a hazai viszonyokra szabva jelöli meg, hogy csak jogértelmezési művelettel állapítható meg, vajon az „országnév” szó más államok nevére is vonatkozik-e vagy csak a magyar állam nevére. A 2011-es módosítás ezen semmit nem változtatott. A rendelet 2. § (3) bekezdése, illetőleg annak a 322/2011. (XII. 27.) Kormányrendelet által módosított *f*) pontja így fogalmaz: „a hivatalos földrajzi nevek típusai a következők: *a*) [...] *f*) országnév: az ország Alaptörvényben meghatározott neve (Magyarország)”.¹⁰ Az, hogy itt más országok, vagyis államok nevére *is* szó lehet, elsősorban abból derül ki, hogy a tizenkét kategória egyes eseteiben az egyes számú névszóhasználat mellett példálózó felsorolásokat is találunk, valamint hogy a 4. szakasz (2) bekezdése szerint „a Bizottság véleményezi a 2. § (3) bekezdés *f*)–*k*) pontjaiban meghatározott hivatalos földrajzi nevekre vonatkozó javaslatokat”; márpedig ilyen javaslatokat csak más államok neve vonatkozásában lehet tenni. A rendelet 2. § (5) bekezdése aztán egy kicsit újra elbizonytalanítja az értelmezőt, amikor a „külföldi földrajzi név magyar megfelelőjéről” beszélve („pl. Republik Österreich = Osztrák Köztársaság”) ezeket nem nevezi sem „hivatalos országnévnek”, sem „hivatalos államnévnek”.

Összességében persze mégiscsak megállapítható, hogy a Földrajzinév-bizottság által közölt *Ország- és területnevek* című listán¹¹ szereplő államnevek a magyar jog szerint inkább

magyar államnak és az egyes minisztériumoknak melyek a „hivatalos lapjai”, a közjegyzőkről szóló törvény (2010. évi XXXVIII. törvény) beszél a közjegyző „hivatalos helyiségéről”, a Ket. (2004. évi CXL. törvény) pedig rendelkezik a közigazgatási hatósági eljárás „hivatalos nyelvéről”, és így tovább. Ám ezek érvénye (*tárgyi hatálya*) csak az adott jogterületre, esetleg az adott jogágra vonatkozik.

¹⁰ A szóban forgó rendelet szövege kodifikációs szempontból 2011 előtt sem volt jobb; az ugyanis így hangzott: „a hivatalos földrajzi nevek típusai a következők: *a*) [...] *f*) országnév: az államformát jelölő, különírt utótagot tartalmazó államnév (Magyar Köztársaság) és az államformát nem jelölő, egytagú (rövid) államnév (Magyarország)”

¹¹ Itt térek ki röviden a Földrajzinév-bizottság által megállapított *Ország- és területnevek* című lista strukturális kérdéseire is, bár a „hivatalos név” problémáját ez csak közvetve érinti. Ennek a hosszú évek óta változatlan szerkezetű listának az egyes vonásai ugyanis azt sugallják: az első változat készítői hajlamosak voltak megfelelni az államtudományi evidenciákról (például nem tettek különbséget „elismert állam” és „ENSZ-tagállam” között, nem ismerték az „államtöredék” fogalmát, stb.), a későbbi változatok közéteve pedig – a téma iránti folyamatos szakmai elkötelezettségük ellenére – úgy gondolhatták: elődeik hibáit nem nekik kell kijavítaniuk. A lista első pontja a *Független államokat*, a második pedig – amint fogalmaz – az *Egyéb jogállású területeket* sorolja fel.

A *Független államok* címszó alatt az „ENSZ-nek és szakosított szervezeteinek tagállamait”, valamint a „Magyarország által elismert független államo[ka]t” tartalmazza. E két csoport nyilvánvalóan különbözhet, hiszen Magyarország elismerhet olyan államokat is, amelyek nem tagjai az ENSZ-nek (jelenleg *Koszovói Köztársaság, Vatikánvárosi Állam*). Az első csoporton belül is lehetséges diszkrépancia: az ENSZ szakosított szervezeteinek olyan képződmények („államok”) is tagjai, amelyek nem ENSZ-tagok. A legismertebb eset *Palesztináé*, mely nem tagja az ENSZ-nek, de tagja például az UNESCO-nak. (Palesztina 1974-től „megfigyelői entitásként” szerepelt a világszervezetben, 2012 óta pedig – egy sokak által vitatott, bár vitathatatlanul többségi, ti. 138–9–41 szavazatarányú közgyűlési döntés nyomán – a „nem tag megfigyelői állam” státuszában van. Ezt a döntést egyesek „Palesztina államiságának ENSZ általi elismeréseként” értelmezik, míg mások vitatják ezt, mondván, hogy az ENSZ nem „elismer” államokat, hanem „felveszi” azokat a tagjai közé.)

„hivatalos neveknek” minősülnek, mint sem. Azt persze, hogy ez mivel jár, többnyire csak a hivatali hierarchiában felettes szervek előírásai és a hivatalok szokásjoga mondja meg. Például azzal, hogy az állami hatóságoknak és hivataloknak eljárásuk során ezeket a neveket kell használniuk, ideértve, hogy a magyar államra és annak szerveire – tehát saját magukra is (például bélyegzőjükön, levélpapírjukon, kommunikációjukban) – az itt szereplő névvel kell utalniuk. A fenti „többnyire” határozószó alól a bírói ítéletekre vonatkozó jogszabályok – így a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 1997. évi LXVI. törvény, a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény, valamint a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény – már 2011 előtt is egyértelmű kivételeket jelentettek, s e kivételes jelleg más formában ugyan, de 2011 után is megmaradt. E jogszabályok alapján az ítéleteket 2011 előtt egy meghatározott bíróság hozta meg, a „Magyar Köztársaság nevében”. Maga az ítélet mindkettőre utalt: a konkrét bíróságra és az államra is. A bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény szerint – feltehetőleg arra tekintettel, hogy „*A Magyarország nevében!*” kissé esetlenül hangzana – az ítéleteknek már nem kell utalniuk az állam nevére, s ezzel összefüggésben hatályon kívül helyezték a két eljárásjogi törvény szóban forgó előírásait is. Ez azt jelenti, hogy az ítéleteket továbbra is egy meghatározott bíróság hozza meg, de az az állam nevének megemlítésével már nem vonatkoztatja azt az államra. Az „államra vonatkoztatás” nem pusztán retorikai fordulat volt, hanem az ítélet elfogadtatásának, az azokra alapozott esetleges kényszeraktus legalitása értelmezésének és az állami rend legitimálásának eszköze.¹²

A „hivatalos név” fogalmának értelmezésekor a másik fő jelentés, a *hitelesség* ugyancsak részleges eredményre vezet, hiszen csupán a „helyes eredet” értelemben mond valamit. Ti. azt, hogy a „hivatalos nevet” olyan szerv állapította meg, amelynek arra joga volt. Ám attól, hogy valami az *eredetében* hiteles, még nem következik, hogy azt *tartalmilag* – egy másfajta, ugyancsak érvényes normarendszerre hivatkozva – ne lehetne megkérdőjelezni. Vagyis a hitelesség nem jelent sem abszolút helyességet, sem vitathatalanságot, sem egyetemes érvényt. Ennek két irányban is vannak következményei. Egyrészt: ha a Földrajzinév-bizottság államnév-listáján – példának okáért – az Amerikai Egyesült Államok országnéve *Egyesült Államok*ként szerepel, akkor ez nem „hiba” és nem is „tévedés”, hanem az ilyen esetekben azt kell mondanunk, hogy e bizottság ezt állapította meg. Másrészt: ha valaki eltér az e bizottság által megállapított név használatától (például az *USA*-t egy magyar nyelvű nem-hivatalos célú felsorolásban nem az *E* betűnél, *Egyesült Államok*ként, hanem az *A*-nál, *Amerikai Egyesült Államok* néven veszi fel a listájára), az sem hiba, és nem is kifogásolható. Hiszen olyasmitől tér

A lista *Egyéb jogállású területek* címszó alatt ún. ISO-kóddal rendelkező, nemzetközi jogi jellegükben vegyesnek mondható területeket sorol fel. E csoportot azért mondom „vegyesnek”, mert ebbe a csoportba vannak beleontva az autonómiát élvező területek, az ún. függő területek, egyes ma is létező gyarmatok és az ismertebb államtörédékek. Ebben a csoportban találjuk például Tajvant, az Antarktiszot és a „Palesztin Nemzeti Hatóság”-ot is.

¹² A bírósági döntést az állam egészével összekapcsoló fordulat egyébként Magyarországon a XX. század folyamán hatszor változott. A bírói ítéleteket 1918-ig *Őfelsége, a Király nevében*, 1918/19-ben (még akkor is, ha az állam közkeletű neve más volt) *a Köztársaság nevében*, 1920-1930 között *a Magyar Állam nevében*, 1930-1945 között *a Magyar Szent Korona nevében*, 1946-1949 között *a Magyar Köztársaság nevében*, 1949-1989 között *a Magyar Népköztársaság nevében*, 1989-2012 között újra *a Magyar Köztársaság nevében* hirdették ki. Ez az állam egészére való vonatkoztatás szűnt meg 2012-ben, anélkül, hogy új fordulat lépett volna a helyébe.

el, ami bizonyos vonatkozásban „hivatalos” ugyan, de pusztán emiatt még nem feltétlenül helyes.¹³

A helyesség egyik formája a nyelvi szabályoknak való megfelelés (nyelvtani helyesség), valamint ennek részeként a „helyesírási helyesség”. Ez utóbbit – afféle adalékként – egy rész-kérdés ismertetésével szemléltetem: kérdés, hogy az angol határozott névelő (*the*) használatának van-e kapcsolata a „hivatalos államnevekkel”. Az esettel azt a tételt szeretném megerősíteni, hogy a „hivatalosság = helyesség” még a helyesírás területén is törekeny valami. A beszélt angol nyelvben az utóbbi évtizedekben a rövid államnevek elé – az angol helyesírás szerint ősidők óta így használt országneveken (például *the Netherlands*) túl – egyre gyakrabban kerül határozott névelő (*the Congo, the Sudan, the Argentine*). Ez sokszor a hosszúalakos névben lévő névelő maradványa, máskor a spontán módon alakuló hétköznapi nyelvhasználat része. Néhány éve Ukrajna angliai nagykövetségének munkatársa az egyik lapnak írt levelében kifogásolta, hogy az ő országát nem „The Ukraine”-nak nevezik, ahogy az a sajtóból, sőt a hivatalos angol szervek képviselői nyilatkozataiból kitűnt, hanem „Ukraine”-nak. Ezt a nevet már az 1991-es a Függetlenségi Nyilatkozat és Ukrajna Alkotmánya is így tartalmazza. A levélnek politikai okai is voltak, minthogy a levélíró szerint az angolban az egykori szovjet tagköztársaság Ukrainának a neve előtt „the” állt („the Ukrainian Soviet Socialist Republic”), az új ukrán állam neve előtt viszont nem. A levél nyomán a brit Állandó Földrajzinév-bizottság (*Permanent Committee on Geographical Names*) elnöke megjegyezte, hogy az angol nyelvben csak két olyan rövid államnév van, amelynek az ő álláspontjuk szerint a „hivatalos változatban” is része a „the” névelő, sőt azt nagybetűvel írják.¹⁴ Az egyik a *Bahamaszigetek* (angolul: *The Bahamas*), a másik *Gambia* (angolul: *The Gambia*). Az utóbbi esetében például ezt az álláspontot azután alakították ki – nyilatkozta az elnök – miután Gambia miniszterelnöki hivatala 1964-ben levélben ezt kérte a bizottságtól. A kérést az afrikai hivatalnok részben azzal indokolta meg, hogy a „the” nélkül országa könnyen összekeverhető volna

¹³ E probléma egyik további eleme az, hogy a Földrajzinév-bizottság állásfoglalásai valamilyen rejtélyes okból (valószínűsíthetően azonban hivatali mulasztások miatt) nem mindig jelentek meg az *Ország- és területnevek* című listán. Vagyis a bizottság állást foglal, a közzétett magyar államnévjegyzék pedig változatlan marad. Például a *Fidzsi-szigetek* teljes neve a 45/425. sz. állásfoglalás szerint 2003 óta *Fidzsi-szigeteki Köztársaság*, ám a közzétett lista ezt még 2014 nyarán sem tartalmazza, s az államot *Fidzsi Köztársaság*ként nevezi meg. A példák száma egy szorgalmas elemző vizsgálata nyomán alighanem kétszámjegyűre is nőhet. Azt, hogy az ilyen esetek a hivatali apparátus számlájára írhatók-e vagy a bizottságra, a külső szemlélő számára szinte lehetetlen eldönteni. A mulasztásra vonatkozó állításomat Montenegró magyar nevének történetével példázom. Ez azzal kezdődött, hogy a bizottság 2003-ban – mellékesen megjegyezve: az államnevekről készült egyik leggondosabb elemzés kíséretében (lásd Ágoston Mihály: *Ki is a mi egyik szomszédunk? = Magyar Nyelvőr*. internetes hozzáférhetőség: <http://www.c3.hu> [ezen belül: /~nyelvor/period/1272/127204.pdf]) – „elfogad[t]a a *Szerbia és Montenegró*, [valamint] *Szerbia és Montenegró Államközösség* neveket mint a korábbi Jugoszlávia helyébe lépő állam rövid és teljes nevét” (vö. 45/421. sz. állásfoglalás). 2006-ban a történet azzal folytatódott, hogy a bizottság „módosít[ott]a az országnevek jegyzékét: Bosznia-Hercegovina, Szerbia és Montenegró (mindkettő rövid országnév, egyben államnév az államformára való utalás nélkül)” (vö. 56/539. sz. állásfoglalás). Végül 2009-ben azzal zárult, hogy – az érettségi vizsgák anyagának meghatározása kapcsán – a bizottság megjegyezte: „Szerbia és Montenegró ma már két önálló ország, és kötőszóval való összekapcsolásuk felesleges” (vö. 68/637. állásfoglalás). Mindebből az következne, hogy Montenegró alkotmányos neve azok számára is *Montenegró* (államforma-meghatározás nélkül), akik nem olvasták az állam 2007-es alkotmányát – ezzel szemben a magyar államnévjegyzékben ez az állam 2014 nyarán is *Montenegrói Köztársaság*ként szerepel.

¹⁴ Lásd Tom Geoghegan: *Ukraine or the Ukraine. Why do some country names have 'the'?* = *BBC News Magazine*. 2012. június 7. internetes elérhetősége: <http://www.bbc.com> [ezen belül: /news/magazine-18233844].

Zambiával. Nos, ha azon múlik egy „hivatalos” név mibenléte, hogy az érintett állam miniszterelnöksége ír-e levelet egy másik állam valamelyik bizottságának, akkor ez a hivatalosság bizony nem áll valami stabil lábakon!

*

A hivatalos államnév kapcsán a másik fő kérdés ez: *Hogyan viszonyul az „állam hivatalos neve” kifejezés a „formális-jogi” és a „társadalmilag használt” név fogalmához?* Állításom e vonatkozásban az, hogy a „hivatalos név” kifejezésnek – a fentebb idézett konkrét jogszabály szövegénél újra absztraktabb szintre emelkedve – más a jelentése a személyek és az államok neve esetén. Ez azért van így, mert a névhasználat kategoriális rendszere a tulajdonnevek e két fajtája vonatkozásában eltér egymástól.

A személyek esetén a „hivatalos név” az anyakönyvi nyilvántartásba bevezett nevet jelenti, amelynek segítségével a személyek a jog előírásai alapján – a nevet esetleg kiegészítve néhány formális kritériummal (születésük napja, anyjuk neve, az állam által kiadott szám vagy valamilyen igazolványuk száma, stb.) – azonosíthatók.¹⁵ Ettől a megnevezéstől lényegesen különbözhet, és sokszor különbözik is az a név, amely alapján a társadalmi kapcsolatrendszerben ténylegesen azonosítjuk egymást. A formális-jogi és a (nem-jogi, nem-hivatali) társadalmi gyakorlatban ténylegesen használt név persze a mai magyar társadalomban sokszor részben vagy egészben megegyezik; lehetséges például, hogy valaki mind a két rendszerben „Tóth Gyula Ottó”. Előfordulhat azonban az is, hogy a két anyakönyvezett keresztnév közül valaki csak az egyiket használja; ez esetben – az adott példánál maradva – már a „Tóth Gyula” vagy a „Tóth Ottó” is szociológiailag érvényes névnek mondható, ha a személy környezete képes annak alapján azonosítani őt. A társadalmilag elfogadott név ugyanakkor egy jogi eljárásban, mondjuk a választói névjegyzék összeállításakor kevésnek bizonyulhat.¹⁶ Ráadásul az ilyen, hogy ne mondjam: „rendes” név (vagyis az anyakönyvezett név valamely ténylegesen használt és elfogadott változata) mellett sok embernek van beceneve, ragadványneve, egyeseknek gúnyneve, a művészeknek művészneve, az íróknak és a bűnözőknek pedig esetleg álneve. Az ilyen neveket ugyancsak „társadalmilag használt” vagy „szociológiailag érvényes” névnek mondhatjuk.

¹⁵ A névviselésről és az anyakönyvezésről a magyar jogban lásd 1982. évi 17. törvényerejű rendeletet, az ezt részben módosító 2002. évi XLV. törvényt, valamint a 6/2003. (III.7.) BM rendeletet. A tvr. 27. §-a szerint „hatósági eljárásban, igazolásban, igazolványban, nyilvántartásban a magyar állampolgár a születési, illetőleg a házassági anyakönyv szerint őt megillető születési vagy házassági nevet viseli.” A 30. § úgy rendelkezik, hogy a születési anyakönyvbe a szülők, a házassági anyakönyvbe a férj és feleség, a bejegyzett élettársi kapcsolatok anyakönyvébe a felek apja és anyja, a halotti anyakönyvbe az elhalt apja, anyja továbbá házastársa vagy bejegyzett élettársa nevéként a születési nevet kell anyakönyveztetni.” Az anyakönyvek és vezetésük kérdéseiről lásd Ugróczky Mária: *Anyakönyvi igazgatás*. 1-2. kötet. Budapest, Uniós, 2004, az ún. névjogról (a régebbi szakirodalomból) Személyi Kálmán: *A névjog*. Budapest, Franklin, 1915, valamint (az újabb irodalomból) Orbán Balázs András: A névviseléshez való jog. Az elméleti alapoktól a gyakorlati érvényesülésig. = *Themis*. 2011/2. 87-120. o. Interneten elérhető: http://www.ajk.elte.hu/file/THEMIS_2011_dec.pdf.

¹⁶ Az ilyen jellegű problémák sűrített publicisztikai összegzését problémafelvető jelleggel (még 2010-ből) lásd a *Szóljon* című internetes újság egyik cikkében: <http://www.szoljon.hu> [ezen belül: /jasz-nagykun-szolnok/koz-elet/kopasz-odon-fika-fia-es-hajas-is-kepviselőjelöltek-lettek-326819] (2010. szeptember 9.). Ha aztán a választási hatóságok a jogászai formalizmus talajára helyezkedve egyszerűen elkezdik komolyan venni az anyakönyvezett név pontos használatát, miként az a 2014-es országgyűlési képviseléválasztások előtt történt, az még kisebb politikai morgóldásra is okod adhat.

Az anyakönyvezett és a társadalmilag használt név nem csupán különbözik, de számos vonatkozásban egymáshoz is kapcsolódik. Kapcsolatuk *funkcionális* és *fokozati* kérdés,¹⁷ s az ezek során felvetődő problémák megítélése az egyes országokban bevezetett anyakönyvi rendszerek¹⁸ jellegétől is függ.

A személyneveknek ezt a fogalmi rendszerét a következő táblázat-ábra mutatja meg.

(jogilag érvényes név)	(szociológiailag érvényes név)
ANYAKÖNYVEZETT NÉV (hivatalos név)	TÁRSADALMILAG HASZNÁLT NÉV ANYAKÖNYVEZETT NÉV VAGY ANNAK EGY RÉSZÉ AZ ANYAKÖNYVEZETT NÉV VALAMELY VÁLTOZATA MŰVÉSZNÉV, ÍRÓI ÁLNÉV RAGADVÁNYNÉV, BECENÉV, GÚNYNÉV BŰNÖZŐI ÁLNÉV

Az államnevek esetén a névfajta szerkezete különbözik a személynevektől. Itt mind az alkotmányos név, mind az országnév alkalmas az állam formális-jogi és társadalmi-politikai kapcsolatrendszeren belüli azonosítására. A különbség csak az, hogy az alkotmányos név kis mértékben jogiasnak, vagy legalábbis jogiasabbnak tűnik, és ilyen asszociációkat ébreszt, míg az országnévet inkább társadalmilag tekintjük érvényesnek. Ugyanez a helyzet a hosszú- és rövidalakos nevek esetében is. Mindkettő tekinthető (a hivatalosság imént tárgyalt értelmében) akár „hivatalosnak” is. Semmi akadály a például, hogy valamely állam az országnévvel szerepeljen egy nemzetközi szerződés szövegében. Ismereteim szerint nincs olyan állam, ahol erre vagy hasonló esetre vonatkozóan névhasználati szabályokat vezettek volna be. Nem állítható, hogy a két névtípus (jogi és társadalmi) között az államnevek esetén szabályozott funkcionális vagy fokozati kapcsolat lenne.

Természetesen az államoknak is lehet ragadványneve vagy gúnyneve (az Amerikai Egyesült Államokra 1812 óta olykor *Uncle Sam*ként utalnak), s az egyes amerikai tagállamoknak közsímszerűen van sajátos beceneve is. Louisiana például *Pelikán Állam*, New Jersey *Kertállam*,

¹⁷ A funkcionális és fokozati kapcsolat legkönnyebben egymáshoz kapcsolódó *hipotetikus esetek* révén mutatható meg. Ha például Gács Rezső, aki eredetileg Gross Rezsőként volt anyakönyvezve, esetleg *Rodolfo Grosso* néven, vagy egyszerűen csak *Rodolfo* néven írt volna alá egy egyébként mindenben szabályosan tett írásbeli magánvégrendeletet, akkor a jogalkalmazónak (közjegyzőnek, vita esetén a bírónak) állást kellett volna foglalnia abban a kérdésben, hogy az ilyen okiratot elfogadja-e érvényes végrendeletként. A döntés valószínűleg az lett volna, hogy egy ilyen végrendelet, amennyiben az egyéb jelek is megerősítik a személy társadalmi név alapján való azonosíthatóságát, érvényes. Ugyanígy: jogalkalmazói döntés kérdése, hogy érvényesnek tekinthető-e az az adásvételi szerződés, amit – tegyük fel ezt is – a Markstein József néven született, majd „hivatalosan” Markos Józsefnek nevezett személy *Alfonzóként* ír alá. Az eset persze máshogy minősülne, ha ingatlan adásvételéről volna szó, s máshogy ha Alfonzó valamilyen ingóságot, mondjuk azt a ruháját adta volna el, amelyben Bagaméri fagyaltost alakította. A fokozatok azonban a másik végletig is elvithetők: azt még – az egyéb körülmények által megerősítve – esetleg el tudjuk gondolni, hogy Demjén Ferenc érvényesen (magán)végrendelezhetne *Rózsai* néven aláírva az okiratot, de a társadalmi név hivatalos jogi eljárásában való használhatóságát valószínűleg már megkérdőjeleznénk, ha – tegyük fel – olyan adásvételi szerződéssel találkoznánk, amit Zámbó Imre pop énekes esetleg *Jimmy, a király*-ként írt alá.

¹⁸ Az anyakönyvi rendszerekről itt csak annyit jegyzek meg, hogy azok sok mindenben különböznek, de az egyik legfontosabb eltérés közöttük az, hogy mit tanúsítanak: azt-e, hogy ki *minek* született (például férfinak vagy nőnek), vagy azt, hogy ki *micsoda* (például férfi-e vagy nő). Az orvostechológia mai állása szerint ez egyáltalán nem mindegy.

Tennessee *Önkéntes Állam*, Connecticut *Alkotmány Állam*, Wyoming *Cowboy Állam*, Kalifornia pedig *Aranyállam*, stb. Ezek a nevek ugyanakkor szélesebb körben nem terjedtek el, és sem jogi, sem szociológiai értelemben nem használhatók azonosításra, vagyis ilyen értelemben nem érvényesek. Kizárólag kulturális jelentőségük van.

Az államnevek rendszerét az alábbi táblázat-ábra mutatja.

(jogilag érvényes név)	(szociológiailag érvényes név)	(egyéb név)
ALKOTMÁNYOS ÁLLAMNÉV		(köznyelvben részben elterjedt név)
HOSSZÚALAKOS ÁLLAMNÉV		(„nem hivatalos” név)
RÖVIDALAKOS ÁLLAMNÉV		RAGADVÁNYNÉV, BECENÉV, GÚNYNÉV
ORSZÁGNÉV		RÉGI ORSZÁGNÉV, RÉGI ÁLLAMNÉV
		(mint politikailag nem-preferált név)
← („hivatalos” név és köznyelvben elterjedt név) →		

A két ábra összevetéséből nyilvánvaló, hogy az államnevek fajtáinak fogalmi szerkezete nem ugyanolyan, mint a személynevek fajtáinak fogalmi struktúrája, ezért „hivatalos név” kifejezés nem ugyanarra a névtípusra utal a természetes személyek és az államok esetén. Természetes személyek esetén ez a hivatalos nyilvántarásba, vagyis az anyakönyvbe a jogszabályok szerint bevezetett formális nevet jelenti. Mivel az államoknak sem anyakönyve, sem más hatósági nyilvántarása nincs, a „hivatalos név” fogalma csak az egyes állami jogrendszereken belül értelmezhető (lásd fentebb), s az így jellemzett nevek érvénye csak bizonyos hivatalos eljárásokra terjed ki. A fennmaradó dimenziókban nincs érvényességük és jelentésük sem.¹⁹

3. ÁLLAMNÉV ÉS ÁLLAMFORMA. ORSZÁGNÉV ÉS ÁLLAMNÉV

A másik két elméleti probléma kapcsán röviden összefoglalom itt a másutt²⁰ kifejtett főbb tételeket. Az államnév és az államforma viszonyát illetően a legegyszerűbb megállapítás az, hogy az államok hosszú, hosszúalakos vagy alkotmányos neve többnyire tartalmazza az államformát, ám ez nem szükségszerű. A kb. 195 állam közül a hosszúalakos vagy alkotmányos névben jelenleg 156 esetben szerepel államforma-megnevezés, 39 esetben pedig nem. Ez utóbbiak közül 25 esetben a hosszúalakos név megegyezik a rövid alakossal. Az egyezés alapja vagy az, hogy az országnév egyben államnév is, vagy megfordítva: az, hogy az államnév

¹⁹ A régebbi időkben voltak államok, amelyeknek közismert módon egyáltalán nem volt „hivatalos nevük”. Ennek ellenére – akár évszázadokon át – jól megvoltak. A legismertebb ilyen a Habsburg Monarchia volt 1156–1867, illetőleg 1276–1918, vagy azon belül 1526–1867 között. Egyik korszakában nevezték Osztrák Császárságnak (*Kaisertum Österreich*, 1804–1867), majd pedig Osztrák–Magyar Monarchiának (1867–1918), vagy *Donaumonarchie*-nek, ám ezek ugyancsak nem voltak hivatalosak. A birodalmon belül tulajdonképpen Magyarországnak sem a Magyar Királyság volt a neve, hanem a „Magyar Korona országa(i)”. Ennek hátterében az állt, hogy az államnév valójában modern jelenség. Az újkor előtt az államokat vagy az *uralmi viszonyra*, s e tekintetben az uralkodó személyére utaló névvel jelölték meg (a középkori magyar államot például *Szent István koronájának országai* névvel), vagy az *uralom területi vonatkozása* révén utaltak rá: a középkori *Archiregnum Hungariae* így a *Regnum Hungariae* mellett II. Endre korában hét, később ezen kívül még két *regnumot* foglalt magában. Lásd erről (pontosabban az Árpád-házi kor magyar állam korabeli, oklevelekben előforduló nevééről): Vajay Szabolcs: *Dominae reginae milites. Árpád-házi Jolánta magyarjai Valencia visszavétele idején. = Mályusz Elemér emlékkönyv. Társadalom- és művelődéstörténeti tanulmányok.* Szerk.: Balázs Éva – Fügedi Erik – Maksay Ferenc. Budapest, Akadémiai Kiadó, 1984. 395-414. (kül. 397.) o.

²⁰ Takács Péter: *Az államok nevééről. = Állam- és Jogtudomány.* 2015/1.

egyben országnév is. Az államforma-meghatározás nélküli csoportban az ilyen eseteken túl fennmaradó 14 állam esetében valamilyen általános politikai-jogi terminus egészíti ki az országnevet. A 25 állam közül, melyek rövidalakos és alkotmányos neve egymással megegyezik, 6 európai, s ezek közül 5 kelet-közép-, illetve kelet-európai. Ezek a következők: *Bosznia-Hercegovina, Magyarország, Montenegró, Románia, Ukrajna*. E listára bizonyos értelemben és megszorításokkal még további két állam is felvehető volna; minthogy ezek az állam hosszualakos nevének meghatározásakor – némi közvetlenséggel fogalmazva – csak „ímmel-ámmal” utalnak az államformára. Nem meglepő, hogy ezek is ugyanebben a régióban találhatóak. Egyrészt ilyen *Szerbia*, melynek hosszualakos nevében – mint már jeleztem – szerepel ugyan a „köztársaság” szó, de ezt nagyon csendesen mondták ki az alkotmányozók. Másrészt ilyen Lengyelország, melynek alkotmányos neve lengyelül *Rzeczpospolita Polska*.

Annak, hogy az államforma-meghatározás nélküli államnevek jelentős számban kelet-közép- és kelet-európaiak, minden bizonnyal van valamilyen közös oka, bár tudomásom szerint ezt eddig nem vizsgálta senki. Nem célok itt ennek vizsgálata, de hipotetikus jelleggel megjegyzem: a szóban forgó országokban (elsősorban Bosznia-Hercegovinában, Magyarországon és Romániában) a politikai elit meggyőződése szerint a *köztársaság* nem rendelkezik elégséges *legitimációs pontenciállal*, ezért a *monarchikus hagyomány* felelevenítése különböző okokból és módokon *hasznosnak* tűnik számára. Ez a gondolat Romániában lappangó módon az 1990-es rendszerváltozás óta, Magyarországon pedig a 2010-ben hatalmat szerzett elit köreiben érzékelhető. Korábban – egyáltalán nem lappangó módon – ennek volt része a köztársasági címerben, a címerpajzson megjelenített királyi korona, vagyis (már a régi alkotmány szóhasználatában is) a „magyar Szent Korona”, e korona szakralizálásának elfogadtatása a közbeszédben, a koronának a Nemzeti Múzeumból az Országgyűlés épületébe való átvitele és a Szent Korona-tan felelevenítése is. A 2006-ban önállóvá vált Montenegró rövid története során folyamatosan kokettál a monarchiával és annak eszmei kereteivel, s valószínűleg ugyanezért. Ehhez képest a (román közgondolkodásban a francia-román kulturális kapcsolatok miatt búvópatakként jelen lévő, Magyarországon pedig egy 2004–2010 között erőltetett, elhibázott baloldali politikai ideológiai kísérlet részeként felbukkant) *republikanizmus* ideológiájának *ellensúlyozása* másodlagos jelentőségű.

Ami az *országnév* és az *államnév* kapcsolatát illeti, ezt illetően az állapítható meg, hogy az országnevek igen sokszor egyben államnevek is.²¹ Ez azért lehetséges, mert az *ország* szónak *kettős jelentése* van. Egyrészt egy összefüggő földrajzi területre utal, másrészt pedig arra az intézményre, hatalomra, szervezetre, államra, ami azt – az ott élő emberek közbejöttével – egységessé teszi. Vagyis a szó a *területet* és az ott tartósan élő nép felett gyakorolt, *intézményesült hatalmat* egyszerre jelenti. Az „ország” szavunk kb. hét-nyolcszáz éves, „állam” szavunk ezzel szemben sokkal újabb; e szó idegen nyelvű változatainak az európai nyelvekben kb. négy évszázados múltja van, a magyar nyelvben pedig csak kettő. Az *állam* szó európai nyelvekbeli megfelelői – így az angol *state*, a német *der Staat*, a francia *l'état*, az olasz *lo stato* vagy a spanyol *estado* – a latin *statusból* alakultak ki a XVI-XVII. század folyamán. A

²¹ Természetesen vannak speciális esetek is, amikor a hosszualakos államnévből lesz országnév, miint például a Cseh Köztársaság idegen nyelvű megnevezése esetén. Lásd erről Takács Péter: Az államok nevéről; *idézett hely*.

magyar nyelvben az *állam* szó az „álladalom”-ból alakult ki a XIX. században; az *álladalom* szavunkat pedig Bartzafalvi Szabó Dávid alkotta meg az 1780-as években a latin *status* magyarításaként.

A „ország” szó ugyanakkor – miközben kétségtelenül felvette az intézményesült hatalomra, vagyis az államra utaló jelentést – megtartotta a földrajzi területre vonatkozó *önálló* jelentését is. Ez utóbbi az előbbitől független is lehet – legalábbis bizonyos ideig. Vagyis a szó két jelentése el is válhat, és sokszor el is válik egymástól: van olyan „ország”, amely már vagy még nem állam, s olyan állam, amely még nem ország. Mondhatjuk persze úgy is, hogy az *ország* szónak mint jelnek az *állam* nem kizárólagos jelölete.

Ebben az értelemben egy országnak folyói, hegyei és búzamezői vannak, egy államnak pedig hivatalai, parlamentje és bíróságai. Akik bírálják a *Magyar Köztársaság* államnévnek *Magyarországra* mint alkotmányos államnévre való változtatását, azok szerint az ország névének hosszúalakos államnévvé minősítése ezt az aspektust figyelmen kívül hagyta, hiszen egy kizárólag az államra vonatkozó nevet (*Magyar Köztársaság*) olyannal váltott fel (*Magyarország*), aminek a jelentése csak részben vonatkozik az államra. Szerintük az a szó, ami a Balatonra, az Alföldre, a Kékesre és a Dunakanyarra utal, nem használható minden további nélkül olyan értelemben, hogy bármilyen kontextusban vonatkozzon az Országgyűlésre, a Kúriára, a Központi Statisztikai Hivatalra és a Veszprémi Bányakapitányságra, vagyis az állami szervek teljes rendszerére is. A változás védelmezői ezzel szemben arra hívhatják fel a figyelmet, hogy 2011 előtt a politikai közbeszédben a magyar állam teljes nevét (*Magyar Köztársaság*) nem mindig használták kizárólag az államra vonatkozó értelemben, hanem alkalmassal az országra is utaltak vele. A határátkelőhelyeken például nem azt írták ki, hogy „Magyarország” (ti. hogy inentől ez az ország következik, ami a szó kettős jelentése révén az adott kontextusban utalhatott volna a földrajzi területre, de az államra, s ez utóbbi vonatkozásban az utazók számára a határokon fontos „joghatóság-váltásra” is), hanem 1989 előtt azt, hogy „Magyar Népköztársaság”, 1990-2011 között pedig azt, hogy „Magyar Köztársaság”. Így azt lehet mondani, hogy a változtatás hívei, ahelyett, hogy reflektíven viszonyultak volna e kritizálható nyelvi gyakorlathoz, felhasználták azt.

E nyelvi gyakorlatot azért nevezem kritizálhatónak, mert az „ország” és az „állam” szavak szokásos és természetes szemantikáját politikai megfontolásokból zavarták és zavarják össze. Ez abban áll, hogy a *részleges és eseti* jelentésbeli átfedésből *teljes és állandó* kapcsolatot csináltak. E gyakorlat ismereteim szerint az 1970-es években alakult ki, a politikai nyelvben tovább élt 1990 után is, és jelenleg is megfigyelhető, mi több, a 2011 utáni korszakban az Alaptörvény szóhasználata okán fel is erősödött. Leghatékonyabb eszköze – már a szocialista időkben is, jelenleg is – a „haza” szó beemelése az „ország” és az „állam” kontextusába. Amikor például az 1970-es években a május 1-jei felvonulásra a párt vezetői olyan jelmondatot adtak ki, hogy „Éljen és erősödjék szeretett hazánk, a Magyar Népköztársaság!”, akkor ezzel a *haza* iránti pozitív érzelmi elkötelezettséget az *államra* kívánták átvinni, elfeledtetve azt, hogy az emberek többségének a *Magyar Népköztársaság – Magyarországgal* szemben – nem a „hazája” volt, hanem az állama, amelynek hatalma alatt élt. E mesterségesen kialakított gyakorlat a szocializmus legitimitációját próbálta előmozdítani és észrevétlenül az ún. köztársasági időkben is fennmaradt. S amikor aztán az Alaptörvény úgy fogalmazott, hogy „hazánk

neve Magyarország”, s ezt az államra értette, akkor akarva-akaratlan ezt a gyakorlatot folytatta tovább.

Mindezzel azt kívánom itt hangsúlyozni, hogy az *ország* szó kettős jelentése tette lehetővé a magyar állam alkotmányos nevének *Magyarországra* változtatását, bármi is legyen e változás célja; s ugyanez a jelleg (ti. hogy e két jelentés el is válhat és bizonyos kontextusokban el is válik egymástól) teszi lehetővé annak bírálatát is, bármi is legyen annak indoka.

4. AZ ÁTNEVEZÉS POLITIKAI KÖZEGE: NYELV ÉS POLITIKA VISZONYA 2010 UTÁN

A magyar állam átnevezésére 2011–12 folyamán, izzó lingvisztikai környezetben, társadalom- és politika-lélektanilag már-már forradalminak, de legalábbis fülke-forradalminak mondható történelmi helyzetben került sor. A ma [2015-ben] már talán távolinak, s ezért esetleg kissé ironikusnak tűnő „izzó lingvisztikai környezet” kifejezéssel a nyelv és a politika sajátos viszonyát szeretném érzékeltetni. A nyelvnek ugyanis mindig van politikai, a politikának pedig nyelvi vonatkozása, ám ez a kapcsolat bizonyos korokban a szokásosnál is intenzívebbé lesz: a lingvisztika a politika középpontjába kerül, sőt a nyelv ügye államüggé lesz. Magyarország 2010 utáni egy-két éve vitathatatlanul ilyen. Ennek okát alighanem George Orwell elgondolása alapján lehet megadni: a világ átalakítására törekvő mozgalmak átalakítják a nyelvet is, egyfajta „újbeszél”-t dolgozva ki és fogadtatva el. Az új nyelvből aztán – tehetjük hozzá Orwell gondolatához – visszakövetkeztethetünk a mozgalmak természetére is. A legradikálisabbak például sajátos szavakat és kifejezéseket vezetnek be („külső párttag”, „Nagy Testvér”, stb.), új stílust terjesztenek el (s ha ez militáris, akkor mindenki tudja, hogy a mozgalom is ilyen), és egyedi szemantikát alakítanak ki. Ez utóbbi lehet olyan – Orwellt idézve –, amelyben „a háború: béke, a szabadság: szolgaság, a tudatlanság [pedig]: erő”. A kevésbé radikális mozgalmak beérik kevesebbel is.²²

A lingvisztikai izzás 2010 után két területen is megnyilvánult. Az egyik a közösségi terek nevének megváltozása, ideértve az intézménynevek alakítását, a másik az állami szervek nyelv iránti elköteleződése.

Az előbbi területen a leglátványosabb fejleményt a közéleti-közösségi terek nevének alakításával kapcsolatos viták – az ún. *névharcolok* – jelentették.²³ A névharcolok leglátványosabb terépe a városok és falvak,²⁴ a helyi politikában pedig az utcák és más közösségi terek el-, át- és

²² Bár nem céloim itt ennek elemzése, de megjegyzem: a Magyarországon 2010-ben hatalomra jutott politikai párt(ok) mögötti mozgalom a nyelv területén is az *eklektikát* preferálja – miként olykor például az építészetben vagy a festészetben is (lásd például a Nemzeti Színház épületét vagy az ún. Alaptörvény-képeket). Az életre keltett archaizmusokat meglepő neologizmusokkal vegyíti („nemzeti hitvallás” és „emberi erőforrások” minisztériuma, stb.), a régi hivatali zsargont újjal egészíti ki („az ország teljesítőképessége” és „kiszervezés”), s így tovább. A mára kialakult egyedi szemantika elemzése ugyancsak meglepetéseket hozhat. Ebben – például – „a békemenet: harc, az együttműködés: engedelmesség, a hatalom pedig: tudás”. A nyelv és a politika viszonyáról, illetőleg az új szavak és a dolgok megnevezésének politikai jelentőségéről lásd még George Orwell: *Politics and the English Language*. London, Horizon, 1946, valamint Raphael Salkie: *The Chomsky Update. Linguistics and Politics*. London, Unwin-Hyman, 1990.

²³ Lásd erről mindenképp Balázs Géza: *Névpolitikai küzdőtér*. = <http://mnytud.arts.unideb.hu> [ezen belül: /nevarchivum/konyvtar/altnev/tanulmanyok/balazs.doc].

²⁴ A városokat és a falvakat illetően közismert például, hogy Szentpétervár neve az elmúlt 210 évben átlag 35 évenként megváltozott (ti. hat neve volt): *Sankt Pieter Burch* (1703) → *Sankt-Petersburg* (XVIII. sz.) → *Szankt-Petyerburg* (XIX. sz.) → *Petrográd* (1914) → *Leningrád* (1924) → *Szankt-Petyerburg* (1991). Magya-

visszanevezése. Minél inkább nemzetközi vonatkozású valami, vagyis nem egyetlen állam hatalma alatt áll, annál nehezebben változtatható meg a neve; az országhatárokon áthaladó nagy folyók neve például ritkán változik.²⁵ 2010 és 2014 között városok és falvak átnevezésére nem került sor, a közösségi terek neve viszont gyakran változott. Ez ugyancsak a rendszerváltozások jele.²⁶

2010 után a másik változás az állami szervek nyelvi kérdések iránti elköteleződése volt. A korszak elején megválasztott köztársasági elnök például már programjában a magyar nyelv védelmét tekintette egyik fő feladatának. Államfői tevékenysége során – miközben a helyesírás szabályaival éppúgy nem volt tisztában,²⁷ mint a tudományetika előírásaival – folyamatosan „odafigyelt” a magyar nyelv helyzetére: az új alkotmány tervezete kapcsán például a nyelv ápolásával összefüggő javaslatokat tett közzé honlapján. Sokat foglalkozott nyelvi kérdésekkel a kormány is. Talán ezirányú elköteleződésének tudható be, hogy az ún. Ferihegy-ügyként elhíresült esetben nem tudta elfogadni a Földrajzinév-bizottság szakmai álláspontját nemzetközi repülőterünk új nevét illetően, sőt meg is torolta javaslatának elutasítását. Mint emlékeztető, a kormány által javasolt „Budapest Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér” helyett a bizottság 20:1 arányban a „Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér, Budapest-Ferihegy” elnevezést tartotta nyelvileg helyesnek és a köznyelvben elterjeszhetőnek. Erre válaszul a kormány lényegében szétkergette a bizottságot,²⁸ a megújított testületbe új tagokat neveztetett ki,²⁹ s

rországon hasonló múltja volt a mai Dunaújvárosnak és Tiszaújvárosnak (*Dunapentele* → *Sztálinváros*, 1951-1961 → *Dunaújváros*, valamint: *Tiszaszederkény* → *Leninváros*, 1970-1992 → *Tiszaújváros*). A helyiségek átnevezése sokszor nem egyszerűen politikai, hanem azon belül, ideológiai alapú döntés (például *Szolgaegyháza* → 1948: *Szabadegyháza*, *Eszterháza* → 1950: *Fertőd*, stb.). Ne gondoljuk azonban, hogy ez csak a kommunista rendszer sajátja; vö. például *Ráckozár* → 1934: *Egyházaskozár*, *Szomolya* → 1937: *Gömbösfalva* → 1946: *Szomolya*, *Zsidó* → 1943: *Vácegres* esetét). Elméleti vonatkozásban lásd erről – egyebek mellett – J. Soltész Katalin: Rendszerváltozás és névváltoztatás. = *Tulajdonnév-használatunk*. id. kiadás, 15-21 és Faragó Imre: Névrajz. = *Kartográfia*. Szerk.: Faragó Imre. Budapest, k.n., é.n. internetes hozzáférhetősége: <http://mercator.elte.hu> [ezen belül: ~farago/kartografia%20tankonyv%20altalanos.html]

²⁵ Vö. Kiss Lajos: *Cuius regio, eius nomen?* = *Magyar Tudomány*. 1992/2. 132. o.

²⁶ A legismertebb példa Budapest sugárútja; ennek ugyanis az elmúlt másfél évszázad folyamán hat neve volt *Sugár út* [*Radialstrasse* (1883) → *Andrássy út* (1886) → *Sztálin út* (1950) → *Magyar Ifjúság útja* (1956) → *Népköztársaság útja* (1957) → *Andrássy út* (1990). Az átnevezések nemcsak a politikai akarat erejét, hanem annak jellegét is tükrözik; példaként lásd *Széll Kálmán tér* (1929) → *Moszkva tér* (1951) → *Széll Kálmán tér* (2011). - Ez olykor ironikus is lehet (így amikor a *Károlyi Mihály utcából* *Károlyi utca* lesz; 2011), néha pedig egyenesen groteszkbe hajlik (például amikor az oly vegyes emlékeket felidézni képes budapesti *Köztársaság teret II. János Pál pápa térre* nevezik át, 2011). A helyénvaló új nevekkkel együtt járó természetes jó érzést és az ironikus vagy groteszk esetekkel együtt járó mosolyt az utcanevék terén is könnyen elhalványítja a „politikai környezetszennyezés”. Ilyennek tartom például azt, amikor Budapesten utcát neveztek el a kommunista titkosrendőrség parancsára megölt lengyel papról, Jerzy Popiełuszkóról (ami az igazságosság érvényesülését sugallta és a legtöbb ember jó érzésének megfelelt), de azt nevezték át így, amelyik a fasisztákkal fegyverrel is szembeforduló Ságvári Endre nevét őrizte, s pusztán azért, mert az illető – 1940-ben, Magyarországon – kommunista lett. A komikus átnevezések érdekes esete szegedi; ott ugyanis a *Vitéz* utcából a kommunista időkben *Partizán* utca lett, abból pedig 1990 után újra *Vitéz*. Ugyanígy: a szegedi *Mars* térből a kommunizmus idején *Marx* tér lett, ami annak elmúltával újra *Mars* térre változott. Ugyanígy a *Zalka Máté* utcát az „utcanév egyszerűsítésére” hivatkozva 1990 után *Máté* utcának nevezték el. Lásd ezekről Tóth Szergej – Zánthó Róbert: *A hatalom logikája: birtokolni az utcanevet. Megjegyzések a toponímák változtatásaihoz szegedi nézőpontból*. = internet: <http://www.jgypk.u-szeged.hu/tanszek/alknyelv/UTCAnevet.htm>.

²⁷ Lásd például *Index*, 2011. 03. 19.: <http://index.hu> [ezen belül: [belfold/2011/03/19/alamfoi_udvozletet_hagyott_schmitt_a_csardaban/](http://index.hu/belfold/2011/03/19/alamfoi_udvozletet_hagyott_schmitt_a_csardaban/)]

²⁸ Lásd például *Index*, 2011. 03. 09.: <http://index.hu> [ezen belül: [belfold/budapest/2011/03/09/vita_a_ferihegyi_repuloter_uj_neverol/](http://index.hu/belfold/budapest/2011/03/09/vita_a_ferihegyi_repuloter_uj_neverol/)], *Index*, 2011. 03. 20.: <http://index.hu> [ezen belül: [belfold/2011/03/20/a_kormany_megtorolta_hogy_leszavaztak_ferihegy_uj_nevet/](http://index.hu/belfold/2011/03/20/a_kormany_megtorolta_hogy_leszavaztak_ferihegy_uj_nevet/)], *Hír24*, 2011. 03. 19.: Embereket rúgnak ki Fe-

jogszabály-módosítással átalakította feladat- és hatáskörét.³⁰ Ezzel párhuzamosan az Országgyűlés – egy energetikai tárgyú törvény módosításával összekötve – a kormány javaslata szerint változtatta meg a légikikötő nevét. A nyelvi erőszakoskodás „jutalma” persze az lett, hogy az új nevet az elmúlt három évben a külföldiek közül szinte senki nem jegyezte meg, s a magyarok sem nagyon tudják pontosan felidézni.³¹

Nyelvi, sőt helyesírási kérdésekkel e korszakban még az Alkotmánybíróság is foglalkozott: állást foglalt abban, hogy *jó erkölcsnek* vagy *jóerkölcsnek* kell-e írni azt, amit a polgári jogászok a magánjogi szerződés egyik érvényességi feltételének tekintenek.³² A nyelv „etikai aspektusának” problémájához egy államtitkár is hozzászólt, amikor a helyesírási ismereteket kapcsolatba hozta a „jó erkölccsel”: aki nem tud helyesen írni, az jó ember nem lehet. Egy másik államtitkár az újabban bizonyos körökben vitatott finnugor nyelvrokonság genetikai módszerekkel történő vizsgálatára tett javaslatot.

A nyelv és politika felfokozott kapcsolatát a Magyar Nyelvstratégiai Intézet létrehozása koronázta meg 2014-ben. Ennek az intézménynek az azt létrehozó jogszabályok szerint – „a magyar nyelvi örökség föltárásán”, „a nyelv mélyebb megismerésén”, valamint annak „ápolásán, gondozásán és fejlesztésén” túl – 14 fontos feladata van. Ilyen egyebek mellett „a magyar nyelvi értékvesztés ellen ható feladatok megvalósítása”, jelentsen ez bármit is.³³ Stílusos volna, ha az intézet első megnyilvánulása – például a jelentés nélküli szavak vagy homályos jelentésű kifejezések jogszabályokban való használatának elkerülésére vonatkozó javaslattal – a jogalkotás nyelvének egyértelművé tételére irányulna.

rihegy új neve miatt? <http://www.hir24.hu> [ezen belül: /belfold/2011/03/19/embereket-rugnak-ki-ferihegy-uj-neve-miatt/] *NOL* 2011.03.20 <http://nol.hu> [ezen belül: /belfold/20110322-liszt_ferenc_visszavag-1016991] (Az Orbán-kormány azonnal büntet).

²⁹ A bizottság összetételét jelenleg a 2007-es jogszabályt módosító 430/2012. (XII. 29.) Kormányrendelet szabályozza. Eszerint annak 7 tagját a kormány egy-egy minisztere, 4 tagját az MTA négy intézménye, további két tagját pedig egy kormányhivatal és egy egyetem jelöli.

³⁰ Az egyik legfőbb nívum az volt, hogy a földrajzi nevek egy részét – amennyiben (a jogszabály megfogalmazása szerint) „ahhoz kiemelt közérdek fűződik” – nem a bizottság, hanem a kormány állapítja meg. Érdekes jogalkotási teljesítmény volt annak rögzítése is, hogy a 2007-es rendeletet módosító 36/2011. (III. 21.) Kormányrendelet szerint a kormány névadása esetén 2011-től a jogszabály két előírását „nem kell alkalmazni”. A nem feltétlenül alkalmazandó egyik előírás szerint a „hivatalos földrajzi nevek megállapításakor” figyelemmel kell lenni „a helyi lakosság élő névhasználatára”, az önkormányzatok véleményére, a tudományok eredményeire, a történelmi hagyományokra, valamint „a nyelvi és nyelvhelyességi követelményekre”. A másik szerint „a történelmi hagyományokat őrző nevek nem változtathatók meg.” Ezek a szabályok tehát a kormányra nem érvényesek.

³¹ A tulajdonneveket eklektikusan halmozó és egymás mellé szóró név bonyolultsága, mi több, rendhagyó volta mellett ennek az is oka lehetett, hogy a művészek és politikusok, valamint a repülőterek viszonya névadási szempontból kényes dolog. Leonardo da Vinci (Róma), Fierdrich Chopin (Varsó), II. János Pál (Krakkó), John Fitzgerald Kennedy (New York) és Charles De Gaulle (Párizs) kétségtelenül „bejött”, Elefthérios Venizélos (Athén), Lester B. Pearson (Torontó), John C. Munro (Hamilton), Milan Rastislav Štefánik (Bratislava, vagyis Pozsony) és Antônio Carlos Jobim Nilza Brasileiro de Almeida (Rio de Janeiro) már nem annyira.

³² A döntés nyelvészeti értékelésével kapcsolatban lásd Fejes László: Igaza van-e az alkotmánybíróknak? = *Nelv és Tudomány*. <http://www.nyest.hu> [ezen belül: hírek/igaza-van-e-az-alkotmanybirosagnak/] 2010. november 2.

³³ Jogszabályi alapjaként lásd az 55/2014. (III. 4.) Korm. rendeletet, az 1091/2014. (II. 28.) Korm. határozatot és az 1098/2014. (III. 4.) Korm. határozatot. A döntés szakmai értékeléseként lásd Johanna Laakso: Szép új nyelvészet. = *Nelv és Tudomány*. <http://www.nyest.hu> [ezen belül: hírek/szep-uj-nyelveszet/] 2014. 07.11., publicisztikai kommentárként: Kálmán C. György: „Jött létre”. *Magyar Narancs Online*. 2014. márc. 25. „Élő Anita: Kell-e nekünk nyelvstratégiai intézet?” = *Heti Válasz*. 2014. 03. 20. Lásd még az intézetről megjelent cikkek listáját az MTA Nyelvtudományi Intézetének honlapján: <http://www.nytud.hu> [ezen belül: /archiv/nyelvstrategiai_intezet.html]

Nos, ebben az izzó nyelvi környezetben került sor a magyar állam átnevezésére. Az átnevezés lényege, hogy valaminek új nevet adunk a régi helyett. A névadás azt jelenti: valamihez tudatosan és egyetlen aktussal egy nyelvi jelet rendelünk, azzal azonosítjuk, s egy szűkebb vagy szélesebb közösségben ezt az azonosságot elfogadtatjuk. Az elfogadás és a használat aztán hatni fog arra a jelenségre (személyre, dologra, állatra vagy államra), amit megneveztünk: racionális képességekkel rendelkező lények esetén a nevet az illető megtanulja, azonosul vagy nem azonosul vele, megszereti vagy sem, megváltoztatja (ha módjában áll) vagy sem, és így tovább. Az elfogadás és annak következményei, pontosabban az elfogadottság kialakítása tekintetében kijelenthető, hogy a *névadás: alkotás*. „Aki nevet ad, az alkot, teremt” – fogalmaz Balázs Géza, a magyar nyelvtudomány egyik legszenzitívebb képviselője.³⁴ Egyetértve vele, az is kijelenthető, hogy a *névadás* politikai kérdés, melynek eredménye – rendszerint – alkotmánytörvényben jelenik meg.

5. AZ ÚJ NÉV: „MAGYAR KÖZTÁRSASÁG” HELYETT „MAGYARORSZÁG”

A magyar állam alkotmányos nevének megváltozását az 2011. április 18-án elfogadott és 25-én kihirdetett alkotmányhoz – teljes címével: *Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.)* – kötjük. Ez vitathatatlan megállapítás; ám fontos hozzátenni: az, hogy az Alaptörvény adott a magyar államnak új nevet, annak egy konkrét szöveghelyéből nem derül ki; csak a szöveg viszonylag komplex feladatot jelentő értelmezése révén állapítható meg. Először röviden erre teszünk kísérletet.

Az Alaptörvény *Alapvetésében* az olvasható, hogy „HAZÁNK neve Magyarország” (A. cikk). Ezzel a megfogalmazással az alkotmányozó azt a fentebb említett nyelvi hagyományt folytatta, amely az „ország” és az „állam” szavak jelentés-kapcsolatát úgy teremtette meg, hogy kontextusukba beemelte a „hazát”. Ám ennek érdekében – amint a Kádár-korszak jelzőíró azt állították: az *állam* (Magyar Népköztársaság) *hazát* jelent – azt is állítania kell, hogy a *haza* (Magyarország) jelentése: *állam*. Ez azonban nem állítható, hiszen „hazánk” még akkor sem azonos „államunkkal”, ha az egyes országok népét és annak lakóhelyét egy állam integrálja.

A *haza* az ember szülőföldje, az aziránt érzett, pozitív érzésekkel együtt, valamint az a hely, ahol az ember boldogul, és ezért azt otthonának tekinti, érzelmileg és kulturálisan is. Olyan hely, illetőleg tágabb térség, amelyhez *születésünk* vagy *felnövekedésünk* okán kulturálisan, esetleg életünk *előremenetele* okán társadalmilag, s mindkét esetben *érzelmileg* is kötődünk. E szón lefeljebb a politikai kérdések iránt rendkívüli érzékenységgel megáldott-megvert emberek értenek államot, s ők is talán csak a negyed-, ötödleges jelentésrétegekben. Ez már csak azért is így van, mert a *haza* személyes, az *állam* pedig intézményi jellegű és jelentősé-
gű.

A személyes jelleg abból is kiderül, hogy az európai nyelvekben a *haza* szó többnyire a szülők nevéhez asszociálódik: az angolban, franciában, spanyolban és a magyarban például az *anyáéhoz* (ang. *motherland*, *mother country*, fr. *mère patrie*, sp. *madre patria*, m. *anyaföld*,

³⁴ Balázs Géza: *Névpolitikai küzdőtér*. Vö.: <http://mnytud.arts.unideb.hu/nevarchivum/konyvtar/altnev/tanulmanyok/balazs.doc>.

anyaország), a latinban, franciában, németben és spanyolban pedig az *apáé*hoz (lat. *patria*, fr. *patrie*, ném. *Vaterland*, spanyol: *patria*). Máskor a szülők révén a *születés* helyének nevéhez kapcsolódik, mint a franciában, spanyolban, magyarban és oroszban (fr. *terre natale*, *pays natal*, sp. *tierra natal*, *país natal*, m. *szülőföld*, *szülőhaza*, or. *родина*), vagy ahhoz a helyhez kötődik, ahol valaki *nevelkedett*, mint a németben, angolban és a magyarban is (ném. *Heimat*, ang. *homeland*, m. *hon*, *otthon*). Az államhoz, illetve az államhatalomhoz a *haza* jelentése csak néhány szláv nyelvben kötődik, így a csehben és a szlovákban (cs. *vlast* és szl. *vlast'*).³⁵

Mindebből arra következtethetünk, hogy „A hazánk neve: Magyarország” mondat (a) a magyar nyelvi viszonyok között szocializálódott és világról a magyar kultúrára jellemző szemantikai keretek között alkotott képpel rendelkező emberek számára nem ugyanazt jelenti, mint „A magyar állam neve: Magyarország” (b) vagy „A magyar köztársaság neve: Magyarország” (c) mondatok. Ennek ellenére mégis így értelmezik. Ennek az értelmezésnek (ti. hogy a „haza” = „állam”) jogilag az a feltétele, hogy az alkotmányozó szándékát is figyelembe vegyük: feltegyük, hogy az alkotmányozó át akarta nevezni az államot és ezt a szabály szövegében is megjelenítette valahogyan. Vagyis a fenti (a) és (b) mondat nem ugyanazt jelenti, de jogilag így kell érteni. Az ilyen értelmezés alapja az, hogy az alkotmányozó az Alaptörvény Alapvetése R. cikk (3) bekezdésében foglalt rendelkezéssel³⁶ megteremtette az ún. objektív-teleologikus értelmezés lehetőségét, s e lehetőség valóra váltásához³⁷ az Alaptörvény számos szabályába, amely az államra utal – egy kivétellel gyakorlatilag mindenhová – beírta a „Magyarország” szót. A kívánt végeredmény márcsak azért sem maradhat el, mert az Alaptörvényhez benyújtott indokolás teljesen egyértelművé tette, hogy mit is akar az alkotmányozó. Az indokolás ugyanis immár az államról beszél: „[a] Javaslat világossá teszi, hogy a magyar állam neve – mind a hazai használat során, mind a külkapcsolatokban – Magyarország.”³⁸ Az, hogy a javaslat – mint fentebb bebizonyítottam – ezt nem teszi „világossá”, de

³⁵ Lásd Bañcerowski Janusz – Bárdosi Vilmos: A „haza” fogalma a világ magyar nyelvi képében. = *Magyar Nyelvőr*. (128. évf.) 2004/1. 1-10. o. Ezek fényében nem mindegy, hogy „A hazánk neve Magyarország” mondatot miként fordítjuk idegen nyelvekre, például angolra. Az Alaptörvény (*The Fundamental Law of Hungary*) ún. hivatalos angol fordítása ugyanis az „országunk” nevről beszél: „The name of our country shall be Hungary” (vö. <http://www.kormany.hu> [ezen belül: /download/e/02/00000/The%20New%20Fundamental%20Law%20of%20Hungary.pdf]), az alaptörvény „barátainak” kommentárja pedig „hazánk” elnevezéséről: „Our homeland shall be named Hungary” (lásd *The Basic Law of Hungary. A First Commentary*, idézett kiadás, 507. o.). Az Alaptörvény „kritikusainak” kommentárja e ponton – különös módon – a fordítási szempontból precíznek egyáltalán nem mondható hivatalos angol szövegváltozatot veszi át; vö. *Constitution for a Disunited Nation. On Hungary's 2011 Fundamental Law*. Szerk.: Tóth Gábor Attila. Budapest, CEU Press, 2012. 382. o.

³⁶ „Az Alaptörvény rendelkezéseit azok céljával [...] összhangban kell értelmezni”; R. cikk (3) bekezdés. A bíróságok vonatkozásában az Alaptörvény 28. cikke további értelmezési rendelkezéseket tartalmaz, bár a most tárgyalt összefüggésben azok nem relevánsak. (A 28. cikk szerint „A bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik. Az Alaptörvény és a jogszabályok értelmezésekor azt kell feltételezni, hogy a józan észnek és a közjónak megfelelő, erkölcsös és gazdaságos célt szolgálnak.”)

³⁷ Ezen értelmezési módszer esetén „az objektív célt vagy kifejezetten a szövegből (például címből, preambulumból) vagy közvetve a szöveg alapján (mint egy adott szerző szöveg alapján feltételezett szándékát) határozhatjuk meg” vö.: Jakab András: A bírói jogértelmezés az Alaptörvény tükrében. = *Jogesetek Magyarzata [JEMA]*. 2011/4. 86. o. Az objektív célnak tehát a szövegből kell megismerhetőnek lennie. Az R) cikk és a 28. cikk problémájáról lásd Chronowski Nóra – Drinóczi Tímea – Kocsis Miklós: Mozaikok, azaz milyen értelmezési kérdéseket vehet fel az alaptörvény? = *Új Magyar Közigazgatás*. 2011/6-7. 10-20. o.

³⁸ Lásd a *Magyarország Alaptörvénye* [indokolással]. *Országgyűlés Hivatala. Irományszám: T/2627. Érkezett: 2014. márc. 14.* című iratot, 35. oldal; vö. <http://www.parlament.hu> [ezen belül: /irom39/02627/02627.pdf].

még csak könnyen értetődővé sem, ugyanolyan apróság, mint az, hogy az indokolás más megállapításai sem felelnek meg (részben vagy teljesen) a tényeknek.³⁹ A jogalkotó-alkotmányozó szándéka ennek ellenére világos.

Az állam átnevezése még 2011-ben azzal folytatódott, hogy az Alaptörvényben meghatározott név alapján a törvényhozó módosította a fontosabb jogszabályokat, s ahol a „Magyar Köztársaság” név szerepelt, oda beírta a „Magyarország” szót. E hatalmas munka legnagyobb részét Az *egyres törvények Alaptörvénnyel összefüggő módosításáról* címet viselő 2011. évi CCI. törvény szövegezői végezték el. (E törvény egy nem túl régi, és sokak által szakmai fenntartásokkal fogadott jogalkotástani elgondolás – vö. *öndereguláló jogi norma* – alapján 2011. december 31-től 2011. december 31-ig volt hatályban, ezért a hatályos jogszabályok gyűjteményeiben nem is szerepel, viszont 307 másik törvényt módosított úgy, hogy a változtatások vagy azonnal, ti. 2011. december 31-én, vagy fokozatosan, az érintett jogszabályok függvényében: 2012. január 1. és 2014. január 1. között léptek életbe.) A 437. szakaszból álló gigantikus méretű ún. saláta-törvény – egyebek mellett⁴⁰ – arra vállalkozott, hogy a régi jogszabályokban az Alaptörvény által megszüntetett szervek nevét „átírja” az általa újonnan létrehozottak nevére (például a *Legfelsőbb Bíróságét Kúriára*), s a magyar jogrendszer jogszabályaiból – a szükséghez és lehetőséghez képest – „kigyomlálja” az *alkotmány*, az *alkotmányos* és az azzal összefüggő (például az *alkotmányellenes*) szavakat.⁴¹ Mindezek mellett ez a törvény „írta be” a legfontosabb jogszabályainkban a „Magyar Köztársaság” szövegrész helyébe a „Magyarország” szót. Sok esetben részben nyelvi (szövegezési, stilisztikai), részben tartalmi okokból a módosítás abban állt, hogy egyszerűen elhagyták az állam megnevezését, különösen, ha az nem okozott értelmi zavart a jelentésben.⁴² Bár számos régebbi jogszabály szövege változatlan maradt, az azokban szereplő „Magyar Köztársaság” államnév-megjelöléssel

³⁹ Például: „Hazánkat – fogalmaz az indokolás – ezer éve ezzel a névvel illették itthon és külföldön egyaránt.” Hazánkat esetleg igen – tolu fel az olvasóban a gondolat –, de „államunk” elődeit már nem, hiszen azok (egyik) neve Magyar Királyság, „Szent István országai”, a „Magyar Korona országai”, majd Magyar Köztársaság, később Magyar Népköztársaság, s végül újra Magyar Köztársaság volt. Egy másik példa: „Ez a meghatározás – szól az indokolás – kijavítja azt a következtetlenséget, amely a most hatályon kívül helyezett 1949. évi XX. törvény szövegében az elnevezéssel kapcsolatban található.” De hát – mondhatja bárki, aki úgy véli: még nem kell letagadnia, hogy a józan észből neki is jutott – az 1949. évi XX. törvény szövegében nem szerepelt olyan „következtelen” mondat, amire e szöveg papírra vetője e helyen utalni próbált, hiszen a „Hazánk, a Magyar Népköztársaság” jellegű szövegek nem abban voltak olvashatók!

⁴⁰ A címe által még csak nem is jelzett *egyéb* rendelkezései közül a magyar jog alakulásáról közvetlen emlékképekkel rendelkezők minden bizonnyal az Országgyűlés elnökének, valamint a miniszterelnöknek a rezidenciájára és rezidencia-használati kötelezettségére vonatkozó szabályokat idézik fel legkönnyebben, bár a törvény számos ponton módosította a központi államigazgatási szervek rendszerét, érintett öregségi nyugdíjra vonatkozó szabályokat és számos más kérdést is.

⁴¹ E törvény számos jogszabály számos helyén az „alkotmány” szót „alaptörvény” szóra módosította, az „alkotmányos” szövegrész helyébe igen gyakran a „törvényes” szót tette vagy azt elhagyta, az „alkotmányellenes” kifejezést pedig sok helyütt „alaptörvény-ellenes” kifejezésre változtatta. Mivel az Alaptörvény nem tette jogellenessé, de még csak illegitimmé sem az „alkotmány” és „alkotmányos” szavakat (például maga is utal az alkotmányos értékekre, a történeti alkotmányra, ismeri az alkotmányjogi panasz intézményét és az alkotmánybíráskodást mint intézményt), külön elemzést igényelne, hogy a 2011. évi CCI. törvény szövegének megfogalmazóit e „gyomlálásban” milyen szempontok, netán elvek vezették.

⁴² Például a Polgári törvénykönyvről szóló akkori jogszabályunk 8. § (1) bekezdésében szereplő „A Magyar Köztársaságban minden” szövegrész helyébe a 2011. évi CCI. törvény 9. §-a szerint a „Minden” szöveg került. Az ilyen esetekben a módosított jogszabályban valójában nem is volt szükség az állam megnevezésére.

együtt,⁴³ a 2011. április 25. után született jogszabályok értelemszerűen már az új államnévvel utalnak a magyar államra, ha az szükséges.

A jogszabályi névátírásokat felesleges lenne itt tételesen számba venni; az egyik legfontosabbra, a 322/2011. (XII. 27.) Kormányrendeletre már utaltam; lásd a 10. sz. jegyzethez tartozó szöveget. Itt jegyzem meg ugyanakkor, hogy e jogszabály nemcsak a 303/2007. (XI. 14.) Korm. rendeletet módosította, hanem ugyanazt a feladatot látta el rendeleti szinten, mint amit a magasabb jogforrási szinten a 2011. évi CCI. törvény: számos más kormányrendelet szövegében 2012. január 1-ei hatállyal átírta az állam nevét,⁴⁴ majd – ez esetben a következő napon – hatályát veszítette.

2012. január 1-én hatályba lépett az új alkotmány, így az állam alkotmányos neve ezen a napon változott *Magyar Köztársaságról Magyarországra*. A határátkelőhelyek tábláit 2011 legvégén, ill. 2012 legelején kicserélték, s 2012 márciusában a Földrajzinév-bizottság is megnyilvánult: 79/722. számú állásfoglalásában „tudomásul vette” „Magyarország Alaptörvényének az ország elnevezésére vonatkozó megállapítását” és módosította az Országnevjegyzéket.

Az állam átnevezése ezzel jogilag megtörtént. A jogi befejezettség ellenére kérdés persze, hogy az átnevezés *társadalmilag* a történések sorozatának mely stádiumában tart, vagyis befejeződött-e? Az alkotmányos normák „befejezettségének” azok tényleges érvényesülése is része. Ezért egy állam átnevezése csak akkor befejezett, ha minden olyan kontextusban az új nevet használják, amelyben az államnévnek meg kell jelennie. E tekintetben azt mondhatjuk, hogy a magyar állam átnevezése mindeddig csak részlegesen ment át a gyakorlatba. Hiszen amikor – még 2011-ben – kiderült, hogy „lendületnek ára van”, akkor az alkotmányozók feltehetőleg meglepődtek. Egy állam neve ugyanis ezernyi helyen szerepel: feliratokon, levélpapírokon, az intézmények bejáratánál elhelyezett ún. címertáblákon, pénzérméken (érdekes módon nálunk a bankjegyeken nem), bélyegzőkön, útleveleken, a legkülönbözőbb igazolványokon és így tovább. Ezek cseréjének olyan nagy költségigénye van, hogy jelentős részükön – az átnevezés kérdésében döntést hozók utólagos bölcsességének és korrekciójának következtében – csak természetes elhasználódásuk után jelenik meg az állam új neve. Ennek az elvnek az érvényesítéséről az alkotmányozó-törvényhozó az Alaptörvény negyedik módosításával gondoskodott. Ebben a már címében is, státuszában és sorsában is oly különös jogszabályban⁴⁵ ugyanis úgy fogalmazott, hogy „Magyarországra való utalásként a Magyar Köztár-

⁴³ Számos törvényt, így a nemzetközi egyezményeket kihirdető törvényeket felesleges lett volna, s tulajdonképpen nem is lehetett átírni; s ezek címe és szövege ma is a „Magyar Köztársaság” államnevet tartalmazza. Például a 2010. évi X. törvény címe ma is ez: „A Magyar Köztársaság Kormánya és az Örmény Köztársaság Kormánya között a kettős adóztatás elkerüléséről és az adóztatás kijátszásának megakadályozásáról a jövedelem- és a vagyonadók területén Budapesten, 2009. november 9. napján aláírt Egyezmény kihirdetéséről”. Apró érdekesség, hogy a törvény által kihirdetett egyezmény egyenesen így fogalmaz: „a »Magyarország« kifejezés a Magyar Köztársaságot és földrajzi értelemben használva a Magyar Köztársaság területét jelenti” (3. cikk 1. pont).

⁴⁴ A rendelet 10. §-a például így hangzik: „A cirkuszi menaszéria létesítése és működtetése engedélyezésének, valamint fenntartásának részletes szabályairól szóló 222/2007. (VIII. 29.) Korm. rendelet 4. § (8) bekezdésében az »a Magyar Köztársaság« szövegrész helyébe a »Magyarország« szöveg lép.”

⁴⁵ A kérdéssel kapcsolatban lásd Szente Zoltán: Az Alkotmánybíróság döntése Magyarország Alaptörvényének Átmeneti rendelkezései alkotmányosságáról. Az Alaptörvény integritása és az alkotmányozó hatalom korlátai. = *Jogesetek Magyarázata (JeMa)*. 2013/2. 11-21. o. és Drinóczi Tímea: Alkotmányos párbeszéd az új magyar alkotmány tartalmáról. = *JURA*. 2013/2. 17-36.

saságra utaló elnevezés^[46] a hatályos jogszabályi rendelkezések szerint az Alaptörvény hatálybalépését követően is használható mindaddig, amíg az Alaptörvény szerinti megnevezés használatára való áttérés a felelős gazdálkodás elvei szerint meg nem valósítható”.⁴⁷ Mivel a felelős gazdálkodás – állapíthatjuk meg 2015 elején – az elmúlt években a magyar állam háza táján szinte evidencia volt, a feliratok átírása – „internacionális stílusban” fogalmazva – *under construction*, vagyis *on the way*. Bár nem ismerek erre vonatkozó szociológiai felméréseket, talán nem túlzás azt állítani: ahol az átnevezés hivatali döntés és közpénz függvénye volt, így az intézmények tábláin, bélyegzőin, az államhatároknál és így tovább, ott a dolog – talán a hivatalnokok és a hivatalvezetők lélektanával is összefüggésben – viharos sebességgel *present perfect* lett, ahol magánemberi közreműködéssel és az ezt kísérő finanszírozással történhetne meg, így a személyi igazolványokon, útleveleken, stb., ott az átnevezés ma is *present continuous*.

A másik kérdés az, hogy az átnevezés jogi kötelezettséget teremtett-e az új név használatára, s ha igen, milyen körben és milyen következményekkel? Másként fogalmazva: el lehet-e térni az alkotmányban rögzített névtől? Mint fentebb kifejtettem, a Földrajzinév-bizottság által meghatározott államnevek „hivatalos célra” kötelezőek, ám a nem hivatalos célú beszédben eltérhetünk tőlük – többek között azért, mert abból, hogy „hivatalosak”, még nem következik, hogy helyesek. Az Alaptörvény által megállapított államnévre ezzel szemben nem mondhatjuk, hogy az „nem helyes” – legalábbis abban az értelemben, hogy az Alaptörvény esetleg nem a *valódi* nevet tartalmazza vagy *tévedne* az állam nevét illetően. Egy másik különbség lélektani jellegű: amíg a Földrajzinév-bizottság által más államokra megállapított nevek egyszer fordulnak elő egy csendes helyen megbúvó, meglehetősen szikár listán, addig az alkotmány szövege oly sokszor utal a magyar államra a *Magyarország* névvel,⁴⁸ s annak nyomán az említett 2011. évi CCI. törvény oly sokszor (gyakorlatilag 427 esetben) írta át jogszabályainkban a *Magyar Köztársaságot Magyarországra*, hogy a jogkövető közönség könnyen azt hiheti: mostantól tilos máshogy megneveznie ezt az államot.⁴⁹ E feltételezett tilalom-

⁴⁶ Ha *szemantikai* szempontból a „Magyarországra való utalásként a Magyar Köztársaságra utaló elnevezés”-t „bukfenc”-nek tekintenénk, hiszen a magyar állam jelenleg is köztársaság, tehát a „Magyarország” is „a Magyar Köztársaságra (esetleg: magyar köztársaságra) utaló elnevezés”, akkor *stilisztikai* szempontból minimum „botlás”-nak kellene mondanunk. E körülményeskedő fordulat helyett ugyanis nemcsak helyesebb és egyeneesebb, de stílusosabb is lett volna – legalábbis azok számára, akiknek nyelvi ízlése nem kolbásztöltő feszítvályon pallérozódott – a „köztársasági államformát tartalmazó korábbi államnév”, vagy még egyszerűbben, s a dolgokat nevükön nevezve: a „Magyar Köztársaság név” fordulat használata.

⁴⁷ Lásd *Magyarország Alaptörvényének átmeneti rendelkezései A kommunista diktatúrából a demokráciába való átmenetről* (elfogadva: 2011. december 30., kihirdetve 2011. december 31), *Záró és egyes rendelkezések*, 7. cikk. Lásd még az Alkotmánybíróság 45/2012. (XII. 29.) AB határozatát (*Magyar Közlöny*, 2012. december 29.) és *Magyarország Alaptörvényének negyedik módosítását* (elfogadva: 2013. március 11., kihirdetve: 2013. március 25., *Magyar Közlöny*. 2013/49. szám) 20 cikk.

⁴⁸ Az Alaptörvény egy hely kivételével mindig a *Magyarország* szóval nevezi meg a magyar államot és soha nem használja a Magyar Köztársaság kifejezést. A *Magyarország* szó kb. száz alkalommal fordul elő a szövegben, s az esetek mintegy 60 százalékában az államra utal, a többi esetben pedig az országra vagy az állam egy elemére (például területére).

⁴⁹ A stílus és a szóhasználat okán kialakuló kényszer-érzés nem a magyar alkotmány és jogi nyelv privilégiuma. Az 1997-es lengyel alkotmány például olyan látványosan kerüli a *Lengyelország* szó használatát és olyan sokszor nevezi a lengyel államot *Lengyel Köztársaságnak* (két-három kivétellel gyakorlatilag mindenütt), hogy a gyanútlan olvasó akár azt is hiheti: az előbbi tiltják (vagyis Lengyelországban mintha tilos lenne az államot *Lengyelországnak* megnevezni), az utóbbi pedig előírják. A szöveget lásd a *Nemzeti alkotmányok az Európai Unióban* című kiadványban *id. kiadás*, 523-561. o.

érzést az Alapvetés R. cikkének (2) bekezdése is megerősítheti, mely szerint „az Alaptörvény és a jogszabályok mindenkire kötelezőek”. Ennek ellenére mégiscsak megkérdezhető: egy lapidáris szövegezésű deklaráció normatív értelemben vajon alkalmas-e arra, hogy kivételeket nem hagyó jogi kötelezettséget teremtsen a magyar állam meghatározott megnevezésére? A válasz – utalva az elmúlt két évtized jogtudományi vitáira is – egyszerű: egy alkotmány deklarációi és deklarációkat is tartalmazó rendelkezései (értéktételezései, jogelvei, generálklauzulái stb.) *közvetlenül*, vagyis az azon alapuló további jogszabályok nélkül általában nem teremtenek jogi kötelezettséget a magánszemélyek „nem hivatalos célú” vagy jellegű *magatartását* illetően. Ilyen jogi kötelezettséget az alkotmányon alapuló, 2011-ben módosított 303/2007. (XI. 14.) Kormányrendeletet – mint fentebb megmutattam – nem alapoz meg. Ezért a magyar állam a magánjellegű viszonyokban – beszélgetésekben, internetes blogbejegyzésekben, irodalmi művekben, tudományos monográfiákban, szak- és utikönyvekben, sőt akár nem hivatalos célokra készült térképeken is – továbbra is nevezhető *Magyar Köztársaságnak* (az államformára utaló kontextusban esetleg mind a két szót kisbetűvel írva.)

Ami persze jogilag *lehetséges* – teszem hozzá gyorsan –, az politikailag, társadalmilag, kommunikációs szempontból nem feltétlenül *kívánatos*, vagy inkább úgy fogalmazok: azt nem feltétlenül *érdemes* megtenni. S itt nem olyan lélektani szempontokra utalok, mint az alkalmazkodás, a félelem és hasonlók. A régi államnév a mai magyar államra ilyen vonatkozásban akkor használható, ha ezzel a beszélő személyes értékeit kívánja kifejezésre juttatni (állítva: a *Magyarországnak* nevezett magyar állam ma is köztársaság tehát *Magyar Köztársaság* vagy *magyar köztársaság*), és vállalja, hogy „politikailag nem-preferált” szóhasználatával előbb-utóbb az uralkodó közéleti diskurzus peremére szorul, valamint számol azzal, hogy e névhasználattal egyes esetekben veszélyeztetheti mondandója leíró értékét. Ha valaki a magyar államot – példának okáért – 2017-ben *Magyar Köztársaságnak* nevezné, az majdnem ugyanolyan anakronisztikusan beszélne, mint aki 1955-ben vagy 1997-ben Magyar Királyság nevet preferálta volna. (A „majdnem” arra utal, hogy 1955-ben és 1997-ben a magyar állam formája nem monarchia volt, 2017-ben pedig – feltételezve a feltételezendőket – köztársaság lesz.) A mindennapi nyelvben egyébként olykor fel szoktunk vállalni anakronizmusokat, amennyiben az a kollektív nyelvasználat (egyfajta népi nyelvszokás, mondhatnánk így is: nyelvi *folkways*) része.⁵⁰ A „Magyar Köztársaság” államnév esetében az előző évtizedek „fél-hivatalos” preferenciái ellenére nem alakult ki ilyen népi nyelvszokás, s a köznyelvben a politikai elit meglehetősen szűk ellenzéki köreiben kívül egyre kevesebben nevezik így magyar államot. Ezért aki e körön kívül, nem hivatalos célú szövegben nosztalgiából vagy a magyar történelem „köztársasági korszakában” (1989-2011) kialakult viszonyok helyreállítását remélve a „Magyar Köztársaság” nevet használja a mai magyar államra, mondván: az továbbra

⁵⁰ Az 1989 táján *Ferenciek terére* visszanevezett *Felszabadulás* teret például – miközben a budapesti *Népköztársaság útját* magánbeszélgetésekben már 1980-ban szerettük *Andrássy útnak* mondani – az 1990-es években, sőt néhányan még később is „Felszabtér”-nek hívtuk. (Az ilyen nyelvi gyakorlat alapján még intézménynevek is születtek; lásd például <http://www.felszabter.hu/index.php>.) Ez persze azért volt felvállalható, mert a szóban forgó térnek a mindennapi nyelvben már 1990 előtt is ez volt a szokásos neve. S ha valaki 2000-ben vagy akár 2005-ben randevút szervezett a „Felszabterre”, az biztos lehetett abban, hogy akivel azt megbeszélte, az – minden különösebb kiegészítés vagy magyarázkodás nélkül – a megbeszélés időben ott fog állni a Nereidák kútjánál.

is köztársaság, az nem követ el ugyan jogsértést, ám úgy tesz, mintha valamilyen régen létezett, de mára megszűnt, elmúlt, semmivé lett dolog nevét markolászná.⁵¹

6. NÉV, NÉVADÁS, ÁTNEVEZÉS AZ EMBEREK ÉS AZ ÁLLAMOK VILÁGÁBAN

A világról alkotott képünket olyan jelekből szőjük össze, amelyeket betűknek és szavaknak mondunk. Szavaink közül a legfontosabbak a nevek. Az ember ugyanis – amellet, hogy homo sapiens vagy homo ludens – *homo nominans* is,⁵² ami egyebek mellett azt is jelenti: mindennek és mindenkinek nevet ad, s jól esik neki felszabadultan „nevükön nevezni” a dolgokat.⁵³ Aki ezt teszi, az nem körülményeskedik és „nem beszél mellé” – ami csak megfelelő neveket használva lehetséges. A nevek azért is fontosak, mert ezekkel azonosítjuk és szólítjuk meg a személyeket, ezekkel azonosítjuk és írjuk le a dolgokat, s ezek adnak önazonosságot a tudattal bíró egyedi létezőknek.

A névadás azt jelenti: valamihez tudatosan és egyetlen aktussal egy nyelvi jelet rendelünk, azzal azonosítjuk, s egy szűkebb vagy szélesebb közösségben ezt az azonosságot elfogadtatjuk. Filozófiai értelemben a névadás természetesen több ennél. Már Hegel észrevette, hogy valami birtokbavétele – a „testi megragadás” és a „formálás” mellett – a „megjelöléssel” történik. Az utóbbi egyebek mellett névadás. Ám a névadás nemcsak birtokbavétel, hanem teremtés is. E gondolat késői ifjúkorától foglalkoztatta Hegelt: a valóság megismerő elsajátításának szubjektuma – jegyezte meg a *Jénai reálfilozófiában* – a dolog jelentésével „nevet ad a dolognak, s ezt a nevet úgy mondja ki, mint a tárgy létét”. Ezzel „... a belsőt mint létezőt tételezi.”⁵⁴ A névadás így – fejtegeti filozófiájának egyik elemzője – *mágia*: a szellem a névadás révén egyfelől *megteremti* a természetet, másfelől *el is sajátítja* és birtokba veszi.⁵⁵

A mindennapi életben a név elfogadása és a használata hat arra a közösségre és arra a jelenségre (személyre, dologra, állatra vagy államra), amit megneveztünk: racionális képességekkel rendelkező lények esetén a nevet az illető megtanulja, azonosul vagy nem azonosul vele, megszereti vagy sem, megváltoztatja (ha módjában áll) vagy sem, és így tovább. Az elfogadás és annak következményei, pontosabban az elfogadottság kialakítása tekintetében kijelenthető, hogy a *névadás* e vonatkozásban is *alkotás*. „Aki nevet ad, az alkot, teremt” – fogalmaz a magyar nyelvtudomány egyik legszenzitívebb képviselője.⁵⁶ Egyetértve vele, az is

⁵¹ Az itt használt nyelvi fordulat („...megszűnt dolog nevét markolászná”) alapját illetően lásd Clunyi Bernát egyik sorát *A világ megvetéséről* című verséből: *Stat rosa pristina nomine, nomina nuda tenemus* – „A hajdani rózsza név csupán, pusztá nevetek markolunk” (Klaniczay Gábor fordítása). Magyarul idézi Umberto Eco *A rózsza neve* című regényében: Budapest, Európa Könyvkiadó, 2007. ford.: Barna Imre, 582. o. Lásd még U. Eco *Széljegyzetek a Rózsza nevéhez*; megjelent: *A rózsza neve. id. kiad.*, 585. o.

⁵² Hajdú Mihály: Általános és magyar névtan. *id. kiadás*, 10. o. (A kifejezés W. F. H. Nicolaisen munkásságára megy vissza.) Lásd még erről Laura Borràs Castanyer: *Homo nominans, homo ludens, homo sapiens. = Anuari de Filologia*. Secció G. Filologia Romànica. 2000. 22 (10). 9-19. o.

⁵³ Vö. ezzel kapcsolatban Orosz István: *A dolgok neve* [Ignóty Pál: *Fogságban, 1949–1956* című kötetéről] = *Beszélő Online*. 5. évf. 39-41.

⁵⁴ Georg Wilhelm Friedrich Hegel: *Jénai reálfilozófia. Részletek. [1803-1806]* = Hegel: *Ifjúkori írások. (Válogatás)*. Szerk.: Márkus György, Budapest, Gondolat, 1982. 343. o. A birtokbavételt illetően lásd G. W. F. Hegel: *A jogfilozófia alapvonalai vagy a természetjog és az államtudomány vázolata* [1820]. 54. § Budapest, Akadémiai Kiadó, 1971,²1983. 81. o.

⁵⁵ Rozsnyai Ervin: *Forradalom és megbékélés*. Budapest, Magvető Könyvkiadó, 1988. passim.

⁵⁶ Balázs Géza: *Névpolitikai küzdőtér*. Vö.: <http://mnytud.arts.unideb.hu/nevarchivum/konyvtar/altnev/tanulmanyok/balazs.doc>.

kijelenthető, hogy a közjavak terén a *névadás* politikai kérdés. S ha ez igaz, akkor van stratégiája és taktikája is, s mint már utaltam rá, ezen a területen is küzdelmek – „névharcok” – folynak.

Érdekes filozófiai összefüggés, hogy aki nevet ad, az – legalábbis első pillantásra így tűnik – olyasmit ad, amivel ő maga nem rendelkezik. „És mi történik, amikor nevet adunk? Mit adunk olyankor? – kérdezi egy francia posztmodern filozófus, majd rögtön válaszol: – Nem egy dolgot kínálunk, nem nyújtunk semmit, de mégis elérkezik valami, ami egyet jelent annak adásával – mint Plótinosz mondta a Jóról –, amink nincs.”⁵⁷ A névadás helyzetének szabatosabb elemzése persze könnyen megmutatja, hogy e magas absztrakciós szinten megfogalmazott gondolatot nem lehet közvetlenül a személyek és dolgok, s különösen nem az államok elnevezésére alkalmazni. Mert az igaz ugyan, hogy aki nevet ad, az nem olyasmit ad, ami az övé, ám rendelkezik valami olyasmivel, ami a jel és a jelölet (személy, állam, stb.) összepárosításához, vagyis a névadáshoz nélkülözhetetlen. Nevezetesen: joggal vagy hatalommal arra, hogy befolyásolja a nyelvhasználatot. A névadás tekintetében tehát a „teremtés” és az „alkotás” az emberi kapcsolatok befolyásolása és alakítása, bizonyos esetekben pedig átalakítása a név használatát illetően. A névadás az államok esetében ezért is hangsúlyozottan politikai tett, melyre – az újabb időkben legalábbis – rendszerint az *alkotmányozás keretei között* kerül sor.

A névadási folyamat egyik leglényegesebb aspektusa az identifikációval kapcsolatos. A név részben megteremti, részben védi, részben újratekemti vagy újratekemtheti a megnevezett dolog önazonosságát, s lehetséges az is, hogy egy új azonosság megteremtéséhez járul hozzá. Sajátos probléma, hogy „technikai” értelemben miként zajlik ez a folyamat az államnevek esetében, valamint, hogy miként függ össze az identifikáció és a név *jelentése* (értelme). Az e területeken felvetődő kérdésekre a „kis lépések” módszerével próbálok meg válaszolni, figyelembe véve azt is, hogy e szemiotikai jellegű kérdések elméletinek tűnnek ugyan, de fontos gyakorlati, s ennek keretében etikai következményekkel járnak.⁵⁸

*

A. Az államnevek számos funkciója (*identifikáció, denotáció, invokáció, kommunikáció, reprezentáció, deskripció*) körében az egyik legfontosabb az, hogy hozzá kell járulnia a megnevezett jelenség önazonosságának őrzéséhez (*identitásvédelem*), esetleg mágikus védelméhez, megváltoztatása esetén pedig önazonossága módosulásához, vagyis az *új identitás kialakulásához*. A XX. századi történelmünkben a magyar állam átnevezései során rendszerint az utóbbira került sor. A *Magyar Köztársaság* név *Magyarországgal* való felváltása funkcionális szempontból ugyancsak e kategóriába tartozik: a döntés meghozója – egy, az addigától eltérő politikai rend kialakítására való törekvés mellett – a név módosításával feltehetőleg az állam azonosságát kívánta megváltoztatni, vagy legalábbis előmozdítani, esetleg ez irányú szándékát demonstrálni. Ebben az értelemben a névváltozás a diszkontinuitást hangsúlyozta.

⁵⁷ Jacques Derrida: *Esszé a névről*. Ford. Boros János, Csordás Gábor, Orbán Jolán. Pécs, Jelenkor Kiadó, 1993. 2005. 5. o. Az idézett gondolat megértő értelmezéséről és továbbgondolásáról lásd Kiss Lajos András: A név hatalma. = *Liget*. 2007/11. 18-25. o.

⁵⁸ Az *elmélet és a gyakorlat*, másként: a *gondolat* és a *cselekvés* ezernyi módon összefügg, ám kapcsolatuk a nevek területén a szokásosnál is rejtélyesebb dolog. Ez azért van így, mert „a név úgyszólván fizikai semmisége és az általa kiváltott hatás olykor egészen döbbenetes mértéke között” kétségtelenül ellentmondás feszül; vö. Kiss Lajos András: *idézett mű*, 19. o. Ezt az ellentmondást az etikai következmények tudatosításával lehet áthidalni.

Egy ettől eltérő értelmezés szerint a *Magyarország* alkotmányos névben nem a *Magyar Köztársasággal* szembeni *diszkontinuitást*, s így az állam önazonossága módosítását kell látni, hanem az annak bevezetését (1946) megelőző korszak *kontinuitását*, illetőleg a kontinuitás hangsúlyozásának lehetőségét. „Az átnevezés szimbolikus jelentősége, hogy hangsúlyozza a történelmi hagyományokat, azáltal, hogy a köztársasági időszak előtti idők állama is megnevezhető a »Magyarország« elnevezéssel” – fogalmaz az Alaptörvény egyik első elemzője.⁵⁹ Ez az értelmezés azért vitatható, mert a kontinuitás hangsúlyozásának lehetősége az országnév – *Magyarország* – okán, mely nem változott, korábban is megvolt. Vagyis a magyar államot – az alkotmányos államnév megváltoztatása nélkül – *Magyarországnak* lehetett nevezni már 2011 előtt is.

*

B. Az új identitás kialakítására való törekvéssel az államnév azon nevek világának része lesz, amelyek körül *névharok* zajlanak. E névharok olykor az egyes államok *között* zajlanak (lásd például Macedónia esetét), máskor az államokon *belül* (az utcák, városok és falvak, s általában a közigazgatási egységek, sőt magának az államnak az elnevezése körül). Az ilyen harcok vagy viták *legitimációs*, s ebben a kontextusban *hatalmi* jellegűek. Mint minden legitimációs ügyben, a fő kérdés itt is két irányban vetődik fel: a *helyesség* és az *elfogadottság* irányában.

A helyesség részben *nyelvi helyesség* (nyelvhelyesség, stilisztikai helyesség, stb.), részben igazoltság vagy *igazolhatóság*. Ami az előbbit illeti, a *Magyarország* mint teljes (alkotmányos) államnév nem ígér gyors sikert, mert nyelvileg nem minden kontextusban tudja változatlan jelentéssel helyettesíteni a *Magyar Köztársaság* nevet. Ilyenkor annak, aki nem akar „renitens” lenni, *Magyarország* helyett *magyar államot* kell mondania. Tudták ezt már az alkotmányozók is, hiszen – miközben az Alaptörvény szövegezésekor fáradhatatlanul és szisztematikusan a „Magyarország” szót használták a „Magyar Köztársaság” helyett (azokban a szövegekben is, amelyeket a régi alkotmányból vettek át és az újakban is) – van olyan szöveghelye az Alaptörvénynek, ahol be kellett érniük a „magyar állam” kifejezéssel, mert a „Magyarország” nyelvileg nem lett volna elfogadható.⁶⁰

Az igazolhatóság kérdését illetően a névváltozás mellett utólag érvelőknek nem mindig könnyű a helyzete, mert a változtatás előtti érvek nem voltak teljesen egyértelműek. Azok az érvek ugyanis, amelyeket a változás hívei hoztak fel – például hogy a „Magyar Köztársaság”

⁵⁹ Lásd Jakab András: *Az új alaptörvény keletkezése és gyakorlati következményei*. Budapest, Hvg-Orac, 2011. 186. o. Az ilyen megközelítés problémája az, hogy a „történelmi hagyományokhoz” való visszatérés vonatkozásában egy másik szimbolikus időpont is kiválasztható; ahogyan az 1989-ben az „1949 előtti” „köztársasági hagyománnyal” történt. A „köztársasági időszak előtti idők” helyett pedig az adott szövegben helyesebb lett volna „az 1920–1945 közötti korszakot mondani”, minthogy – amint az 1. pontban jeleztem – főleg ekkor használták formális vagy alkotmányos névként a „Magyarország” államnevet a „Magyar Királyság” helyett.

⁶⁰ Az Alapvetés C. cikke szerint „A magyar állam működése a hatalom megosztásának elvén alapszik”. Ha ezzel összehasonlítjuk a másik két lehetséges változatot („Magyarország működése a hatalom megosztásának elvén alapszik”, „A Magyar Köztársaság működése a hatalom megosztásának elvén alapul”), akkor könnyen belátható, hogy – már ha valaki még csak véletlenül sem szeretné használni a „Magyar Köztársaság” kifejezést – itt a „magyar állam” kifejezés használata a helyes. Az ilyen fogalmazás stilisztikai szempontból másutt is ráfért volna az Alapvetésre. Ha például a kissé különösen hangzó H. cikkben („Magyarország védi a magyar nyelvet”) az alkotmányozó úgy fogalmazott volna, hogy „A magyar állam védi a magyar nyelvet”, valószínűleg többen egyetértettek volna vele, mert többen értették volna meg elsőre, hogy a szöveg mit is jelent.

megnevezés „hosszadalmas és nem közbeszédszerű”⁶¹ stb. – túlságosan is súlytalanok ahhoz, hogy ésszerű magyarázatot tegyenek lehetővé a név megváltoztatásának *indítékát* illetően. A publicisztikában olykor-olykor megfogalmazott gyanú viszont, miszerint a névváltoztatás társadalomlélektanilag a királyság jövőbeli visszaállítását készítené elő – leszámítva a politikai álmódosítók és kalandorok sejtelmes megállapításait⁶² – bizonyíthatatlan, s olyan argumentatív környezetben kénytelen megfogalmazódni, amelyben óhatatlanul maliciózusnak tűnik.

A „hivatalos álláspont”⁶³ egyébként az átnevezés vonatkozásában a következő öt szempont egyikét vagy másikat hangsúlyozta, illetőleg alakítja argumentummá. Először is azt, hogy a névváltozás a *történelmi kontinuitást* erősíti vagy fejezi ki.⁶⁴ Másodszor, hogy a névváltozás *szimbolikus* jelentőségű, akár abban az értelemben, hogy csak valami apró-cseprő dolog, de „a lényegét” nem érinti, hisz az államformát nem változtatja meg; akár abban, hogy a helyes szimbólumhasználat politikailag is helyes és eredményes.⁶⁵ Harmadszor azt, hogy a *köztársaság* eszméje, melyre a korábbi név *pro forma* utalt, történelmileg jelentéktelen: a köztársaság „üres szó”, s „a mi jövőnk... nem a köztársaságban [van]”.⁶⁶ Ugyanígy, de konkrétan: „a köztársasági államforma a magyar történelemben nem játszott olyan szerepet, nincs olyan többlettartalma, ami indokolná az ország nevében való megjelenítést”.⁶⁷ Sajátos, bár némileg

⁶¹ A „ma [...] túl sok helyzetben feleslegesen erőltetett és használt Magyar Köztársaság” név „hosszadalmas és nem közbeszédszerű megnevezés” – fogalmazott például Kolozsi Béla, nyugalmazott nagykövet a Magyar Hírlapban már 2010 októberében; vö. <http://www.magyarhirlap.hu>.

⁶² Az Alaptörvény elfogadásával „az államformaváltás lehetőségeit tekintve két nagyon fontos elv előtt – ha csak résznyire is –, de elvben kinyíltak a kapuk. Az egyik a Szentkorona-tan, a másik a jogfolytonosság igénye és annak helyreállítása” – fogalmazott 2011-ben Pánczél Hegedűs János, a *Regnum!* portál alapítója. Vö.: „A helyreállításról az örökös király halála után”, <http://www.regnumportal.hu> [ezen belül: node/793]. Ugyanígy: „amit ma köztársaságnak neveznek Magyarországon, az nem res publica, inkább interregnum” – jelentette ki egy 2012-es interjúban Molnár Attila Károly, az interjú készítőjének bemutatása szerint a „Babes-Bólyai Egyetem, Kolozsvár, Miskolci Egyetem, ELTE, PPK, a Leuveni Katolikus Egyetem, a London School of Economics and Political Science, Holland Királyi Tudományos és Művészeti Akadémia Institute for Advanced Study in the Humanities and Social Sciences, stb” tudós oktatója. Vö. <http://www.regnumportal.hu> [ezen belül: node/901].

⁶³ Ez – a szokásos médianyilatkozatok mellett – egyebek mellett a következő műből ismerhető meg: Ablonczy Bálint: *Az alkotmány nyomában. Beszélgetések Szájer Józseffel és Gulyás Gergellyel*. Budapest, Elektromédia Kft. Kiadó, 2011., különösen 59-61. o.

⁶⁴ „Ami az ország elnevezését illeti – fogalmazott Szájer József egy interjúban –, az is a kontinuitás jele (...) hogy Magyarországnak ezer éve Magyarország a neve, ezt a kontinuitást jobban kifejezi az államformát mellőző megnevezés”; Ablonczy: *id. mű*, 59. o. Ennek az állításnak a problematikus voltát az 59. sz. jegyzetben és az ahhoz tartozó főszövegben már kimutattam. Itt azt teszem még hozzá, hogy az állam 2011-es átnevezése, mely egy új „névzsim” bevezetése is volt, hiszen a hosszúalakos név pozíciójába tette a rövidalakos nevet, a nyilatkozó állításával ellentétben éppenséggel a kontinuitás megszakítását jelentette. Ennek bizonyítékaként lásd a 1. fejezetben található táblázatot.

⁶⁵ Az államforma vonatkozásában „[e]gyáltalán nem változik meg semmi...” – nyilatkozta Orbán Viktor 2011 tavaszán egy televízió riporter államnévvel kapcsolatos, vitathatatlanul manipulatív kérdésére válaszolva; vö.: „Magyarország vagy Magyar Köztársaság?”, közölve: HírTv, lásd <https://www.youtube.com/watch?v=ONPWt3SSvg0>. „Nincs szó arról, hogy az államformát meg akarnánk változtatni” – mondta ugyanígy Szájer József; vö. Ablonczy: *id. mű*, 59. o. A „szimbolikus” másik értelmére lásd Gulyás Gergely nyilatkozatát: „Azt pedig mindenki elismerheti, hogy érdemes olyan szimbólumokat használni, amelyeket az ország polgárai magukénak éreznek, alkalmaznak. Márpedig eddig is mindenki Magyarországot és nem a »Magyar Köztársaságot« tekintette hazájának”; Ablonczy: *id. mű*, 61. o.

⁶⁶ „Számunkra a köztársaság egy üres szó, ... az csak egy ruha, valójában a nemzet a test, azon a köztársaság a ruha, az emberek, azok a nemzetben élnek a köztársaság legfeljebb a ház, amiben lakunk... A mi jövőnk a nemzetben van, nem a köztársaságban...” – mondta Orbán Viktor, az ellenzék vezetőjeként, már 2006-ban. Vö. <http://www.ma.hu> [ezen belül: /tart/rcikk/a/0/143121/1].

⁶⁷ Gulyás Gergely megfogalmazása; lásd Ablonczy: *id. mű*, 59. o.

alárendelt módon egészíti ki ezt a különböző érvelésekben a köztársasági államforma megtartásának gyakori, s ezzel a *monarchia* vissza nem állításának nem túl gyakori hangsúlyozása. „Magyarországon a királyság megszűnt – mondta egy politikus e nem túl gyakori alkalmak egyikén –, és ennek helyreállítására nincsen semmilyen politikai igény és szándék”.⁶⁸ Megalapítása őszinteségében vagy helyességének néhányan még ma is kételkednek, s ennek oka nem, vagy nem kizárólag, s még csak nem is elsősorban a politikusok szavahihetőségével kapcsolatos attitűd, hanem az állam nevével kapcsolatos diskurzus *képlékenysége*. Ebben diskurzusban nincsenek fix pontok: a „köztársaság” – hangsúlyozzák – történelmileg (nálunk) jelentéktelen, ám az állam számára nem választunk másik formát, például monarchiát. A „köztársaság” nem érdemes arra, hogy az állam nevében szerepeljen, de arra igen, hogy állam formájaként megmaradjon. A fogalmak ilyen lebegtetése, s ezzel a *rugalmas argumentáció*⁶⁹ a „hivatalos álláspont” negyedik, talán legfeltűnőbb jellemzője. Végül, ötödször, a hivatalos álláspont az érvelés szintjén azt aknázza ki, hogy az „ország”, az „állam” és a „haza” fogalmának jelentéstartományai közötti átfedés pontos mértékét nehéz megállapítani.

Az átnevezés olyan „szimbolikus lépés” – fogalmazott egy elemző –, amelynek az a célja, hogy „szűkítse a különbséget az ország és az állam között. A hazafiasság Magyarországon azt jelenti, hogy a legtöbb magyart érzelmi szálak kötik az országhoz, azt azonban nem, hogy viszonyuk lenne az állammal. Az új elnevezés az ország és az állam közötti erősebb kapcsolatot vetít előre: senki sem lehet jó hazafi anélkül, hogy jó polgár legyen.”⁷⁰ Az idézett gondolat utolsó előtti mondatával – ti. az országhoz és az államhoz való viszony lehetséges diszkrepanciájával – mélyen egyetértek, ám a szerzőétől lényegesen különböző következtetést vontam le belőle. A fogalmi megközelítés egyik lehetséges végeredménye, vagyis az idézett szöveg utolsó mondata és az abból levonható következtetés ugyanakkor – túl azon, hogy szerintem érvénytelen, hiszen sok „jó magyar hazafi” ma is más állam polgára – számomra meglehetősen ijesztően hangzik.

Az ilyen érvek és érvelések világában az államformák érdemi kérdései az államnév kontextusában nem tárgyalhatók meg. Egy ilyen helyzetben a tárgyilagos elemző csak két dolgot tehet: hipotetikus, esetleg szkeptikus tételeket fogalmaz meg, vagy a helyzet átmeneti jellegét érzékelteti.⁷¹

⁶⁸ Szájer József megállapítása, vö. Ablonczy: *id. mű*, 59. o. Hasonlóan fogalmazott az alkotmányjogi szakirodalomban Schanda Balázs: „A változás [ti. a név megváltoztatása] nem sugallja az államforma megváltoztatásával kapcsolatos megfontolást (a monarchia újbóli bevezetését); Magyarország köztársaság marad”; vö. Schanda Balázs: *Constituent and Constitutional Entities*, *id. kiadás*, ugyanott.

⁶⁹ Fogalmazhatjuk ezt az ún. „név-vita” és „köztársaság-vita” *rugalmas* kezeléseként is. Ezen a következőt értem: ha a változtatás bírálója a név mibenlétét és az államforma-ügyet összekapcsolja, akkor a hivatalos álláspont híve ezeket szétválasztja, ha pedig a bíráló külön kezeli, akkor a hivatalos álláspont védelmezője azt mutatja meg, hogy össze is kapcsolhatók vagy összekapcsolódnak. Ez utóbbi feltétele, hogy a „köztársaság-vitát” ne államforma-vitaként, hanem politikai vitaként értelmezzük. S valóban: „ami a »köztársaság-vitát« illeti – jegyezte meg Gyulyás Gergely –, mindenekelőtt azt kell egyértelműen rögzíteni, hogy ez nem az államformával kapcsolatos vita.(...) Ez a vita tehát tisztán szimbolikus”; Ablonczy: *id. mű*, 61. o.

⁷⁰ Schanda Balázs: *Constituent and Constitutional Entities*. = *The Basic Law of Hungary. A First Commentary*. Szerk.: Csink Lóránt – Schanda Balázs – Varga Zs. András. Dublin, Clarus Press, 2012. internetes elérhetősége: <http://www.eui.eu> [ezen belül [Documents/General/DebatingtheHungarianConstitution/TheBasicLawofHungary.pdf](http://www.eui.eu/Documents/General/DebatingtheHungarianConstitution/TheBasicLawofHungary.pdf)].

⁷¹ Bár e sorok szerzője a szkeptikus megoldás felé hajlik (ezért írta másutt: a változás valódi motívumát „csak utólag lehet majd megállapítani”), de elfogadja a mértéktartó helyzetjelentéseket. Ilyen például Kukorelli Istvánnak Sulyok Dezső 1946-os felszólalására reflektáló megállapítása egy tudományos konferencián. A köztár-

*

C. Egy állam nevének megváltoztatásakor az egyén és az (új) állam identifikációja többek között azért bonyolult folyamat, mert a nevek máshogy működnek az emberek és a tárgyak vagy más dolgok azonosítása esetén.

Ami az *embereket* illeti, mindenki tudja, hogy a név az egyik legfontosabb dolog számukra. A név nélküli ember, vagy az, akinek a neve helyén csak egy betű áll – amint azt Kafka *Joseph K*-ja óta tudjuk –, elveszett ember. S ha valakinek netán elveszik a nevét, az előbb vagy utóbb megszűnik: a náci koncentrációs táborokban ezért tartották nyilván a foglyokat a nevük helyett egy szám alatt.⁷² A csak számmal rendelkező embernek egész biztosan nincs – pontosabban nem számít, hogy van-e, tehát semmibe vehető a – személyisége. „Aminek nincs neve, az mintha nem is létezne” – fogalmazott Umberto Eco *A rózsza neve* című regényét elemzve Kelemen János.⁷³ A személyhez kötődő név márcsak azért is fontos, mert túlél bennünket, s azt az (esetleg csalóka) érzést keltheti bennünk, hogy ezáltal is részünk lehet az örökkévalóságban. Sok embernek annyira fontos, hogy becsülete megőrzése révén „neve tiszta maradjon”, hogy ezért vállalja az egzisztenciális nehézségeket, a sors megpróbáltatásait, szélsőséges történelmi helyzetekben pedig akár a halált is. Aki nem hallotta volna még a japán közmondást: „az élet egy emberöltő hosszúságú, egy jó név örök”, annak Derridától kell megtanulnia, hogy amikor eljön az ember halála, „nem marad más [belőle], csak a tulajdonnév”,⁷⁴ vagyis a neve.

Tárgyak esetén a név és a dolog kapcsolata épp ellenkezőleg működik: az *almát* nevezhetjük „körtének” is, amennyiben a *körtét* „almának” vagy valami másnak mondjuk. Az, hogy minek mi a neve, pusztán konvenció kérdése, s a nyelvhasználati konvenciók során kialakult elnevezésekben mindig van valami esetleges és véletlenszerű. Ilyenkor Shakespeare-rel szólva akár ezt is mondhatjuk: „Mi a név? Aminek »rózsza« a neve, | Az más néven is éppoly illatos”.⁷⁵

E kétféle viszonytal – pontosabban *a név és a személy*, illetőleg *a név és a tárgy* kapcsolatának eltéréseivel – az emberi szellem szépen el tud játszódni. Szerintem ezt láthatjuk például az utóbbi évek magyar irodalmában, ahol ugyancsak megjelent a nevek jelentősége és a névhasználat sokfélesége. Kemény István *Égi harmónia* című költeményéből és Háy János *Édes nevem* című, ironikus elemekkel tarkított vers-válaszából legalábbis valami hasonló dolog olvasható ki.⁷⁶ A magyar állam átnevezése kapcsán ugyanezt a viszonyulásbeli eltérést ta-

sasági államformát bevezető 1946. I. törvénycikk parlamenti vitájában Sulyok Dezső ezt mondta: „a múlt után nemcsak betettük az ajtót, hanem be is falaztuk azt”; vö. az 1945. évi november hó 29-re összehívott *Nemzetgyűlés 8. ülésének naplója* [1946. január 24.]. 256. o. Az Alaptörvény elfogadásával azonban – jelentette ki Kukorelli – „ebből a falból kétségtelenül kivettek néhány téglát” (Kukorelli István: *Magyarország állam- és kormányformája*. Előadás Győrben, 2014. február 7-én). Szerintem is itt tartunk most, s ennél többet nem lehet mondani.

⁷² A névtelenné válásról lásd Hanna Arendt: *A totalitarizmus gyökerei*. Budapest, Európa, ford.: Braun Róbert et al. 1992. 544. sk. o.

⁷³ Kelemen János: „A rózsza neve” és Eco szemiotikája. = *Világosság*. 1989/4. 282–289. o.

⁷⁴ Jacques Derrida: *Mémoires Paul de Man számára*. Ford. Simon Vanda. Budapest, Józsefvég, 1998. 62. o.

⁷⁵ Lásd William Shakespeare: *Rómeó és Júlia*. 2. 2. 42-44. A kérdés az eredetiben így hangzik: „Whats in a name?”, vagyis „Mi van a névben?”, amit mondhatunk így is: „Mit ér a név?”

⁷⁶ Kemény István versének szóban forgó részlete így hangzik: „Édes nevem, Esthajnal | menekülj, menekülj ... | Semminek nincs már neve | a nevek már szabadok | édes nevem, okos nevem | menj a tieid közé” (*Égi*

pasztaljuk, s a két-három évvel ezelőtti viták során szinte ugyanazt a „játszadozást” láthattuk, mint ami a költőknél is megfigyelhető: akik elleneztek az államnév megváltoztatását, azok úgy kezelték azt, mintha *személy*hez kötődne, akik meg mellette voltak, azok úgy beszéltek róla, mintha egy *dolog* nevééről beszélnének.

Ez a „relativizmus” még a magyar közélet más relativizmusai körében is feltűnő, sőt kirívó volt, mert az emberek általában úgy viszonyulnak az államuk nevéhez, mintha az valamely személyhez kötődne. Ennek az az oka, hogy ezen keresztül is személyekhez kötődnek. Ezt egy távoli példával szemléltetem. Az Amerikai Egyesült Államok kibővülése idején, a XIX. század vége felé, Frederic James Grant, az ismert *pioneer*, szerkesztő, majd diplomata az új amerikai államok elnevezése körüli viták kapcsán a következőket írta. „»Miért van az – kérdezte a *Washingtoni Terület* szülőtte^[77] –, hogy ha *Washington* neve megváltozna, úgy érezném, mintha apám nevét vették volna el tőlem. Olyan lennék, mint egy hontalan.« Ahhoz, hogy Massachusetts, Connecticut, vagy New York szülőtte megérezze ezt az érzést – folytatta Grant –, azt kell elképzelnie, hogy államának a nevét leradírozták a térképről és olyan szóval helyettesítették, ami neki és másoknak semmit sem jelent. A *Terület* népének a saját történelmére és eredményeire való büszkesége minden ízében ugyanolyan erős, mint a régebbi állami közösségek népeié, s ezért nincs semmi különös abban, hogy tiltakoznak az ellen, ha új nevekkel helyettesítik azokat, amelyeket az ő *Területük* oly sok éve visel.”⁷⁸ Vagyis az állam neve sokak számára azért fontos, mert (ha nem is a személyiségük része, de) *személyes* kapcsolatuk van vele, illetőleg azon keresztül másokkal. A „névviták” és a „névharcok” ezért is oly szenvedélyesek.

Akik viszont egy államot átneveznek, azok számára a régi név nem bír ilyen ilyen jelentőséggel, esetleg egyenesen negatív kapcsolatuk van vele, személyesen nem fontos számukra, vagy fontos ugyan, de valami más fontosabb. Ők vagy híveik ilyenkor a döntés igazolása végett akár azt is mondhatják: az átnevezés jelképes értékű, s „tekintsd úgy az egészet, mintha a rózsát máshogy neveznénk!”. Ha ezt teszed, „látni fogod, hogy azon a néven is éppoly illatos!” Az ilyen érvelés a *dolgok* megnevezésére vonatkozó gyakorlatot viszi át egy olyan intézmény nevére, aminek esetében – különösen akkor, ha a haza fogalmával is kapcsolatba kerül – a *személyek* megnevezésére vonatkozó módon szoktunk élni.

E ponton számos további kérdés is felvethető. Elemezhető például e viszonyulásbeli eltérés társadalmi kontextusa: kik és miért preferelják az egyik, s kik és miért a másik viszonyulási módot? stb. Mérlegelhetők annak lehetséges következményei: vajon biztosnak mondható-e, hogy a következő rendszerváltozáskor – legyen bármilyen távoli vagy meghatározhatatlan is

harmónia). Háy János erre a következő sorokkal reagált: „Édes nevem: | nem vagyok, nem vagyok. | Hol veszem el, | nem tudom, nem tudom... | édes nevem | nem keres, nem keres. | Nem mutat meg: | senkinek, senkinek. | Édes nevem elveszett, | édes szemem elveszett, | édes testem elveszett, | édes lelkem elveszett. | Ki tudja, hogy boltban | tejet, utcán levegőt | nem veszek, nem veszek” (*Édes nevem*). Az utóbbi elemzését illetően lásd Horváth Csaba: Saját nevét, óh Uram, add meg mindenkinek! Név, névadás és identifikáció Háy János műveiben. = *Studia Caroliensia*. 2009. 4. 257-266. o.

⁷⁷ A *Washingtoni Terület* az Amerikai Egyesült Államok társult területe 1853 és 1889 között a Csendes-óceán partján. Miután az attól délre eső, hasonló státuszú ún. *Oregon Terület* 1859-ben önálló állam lett, jelentős területi módosulások után (melynek keretében egyes részei Wyominghoz, Montanához és Idahohoz kerültek) 1889-ben *Washington Állam* néven önálló államként szerveződött meg és USA tagállama lett.

⁷⁸ Frederic James Grant: Naming the New States. = *The North American Review*. (148. évf.) 1889/388. sz. 391. o.

annak ideje – újra át fogják majd nevezni a magyar államot? Vagy: vajon egy igazi republikánusnak még annak is örülnie kell-e, ha a következő átnevezésre csak a „következő rendszer-változáskor” kerül sor? Az ilyen izgalmas szociológiai és politikai jellegű problémák helyett egy olyan kérdést vetek fel itt, ami az identifikáció és a jelentés (értelem) összefüggését érinti. Ez a következő: mi a „szemantikai természete” a magyar állam régi és új nevéhez való viszonynak, arra tekintettel, hogy formája – bár „a köztársasági államforma a magyar történelemben nem játszott olyan szerepet, nincs olyan többlettartalma, ami indokolná az ország nevében való megjelenítést”, mint mondták (vö. 67. jegyzet) – 2011 után is köztársaság maradt?

7. AZ ÁTNEVEZÉS EREDMÉNYE: „MAGYARORSZÁG” MINT „MAGYAR KÖZTÁRSASÁG”

Azt szokták mondani, hogy a nevek „beszélnek”. Ezen azt értik: a dolog vagy személy *megjelölésén* túl információt hordoznak az általuk megjelölt jelenség *megismerhetőségét* illetően is. S ez nemcsak az ún. „beszélő nevek” áll, hanem valamilyen szinten és formában csaknem minden névre. A nevek kimondása – a középkori nominalisták, így Roscellinus, Duns Scotus vagy Ockham állításával szemben – nem „üres lehelet” (*flatus votis*):⁷⁹ a névként használt szavakkal azért mondhatunk valami érdemit, mert a neveknek jelentése van. A *jelentés* (Pierre Abélard kifejezésével: *significatio*)⁸⁰ több néhány információnál: hozzátartozik az információ *értelme* is. Ez az értelem nem valami eleve adott, „lényegi” vagy „természetes” (ahogyan azt Platón állította, talán egyenesen groteszk szándékkal a *Kratülloszban*),⁸¹ hanem olyasmi, ami számunkra adott, ami a mi szemünk előtt is alakul és változik, s ami elenyészik vagy megújul. A névként használt szavak és kifejezések a használat során mintegy magukra öltik a jelentést, azaz bizonyos társadalmi kontextusban számunkra való *értelmük* lesz, és – a kontextustól is függő módon – egy ideig hordozzák azt. Annak, hogy bizonyos információknak jelentése legyen és az megmaradjon, ezen túl az is feltétele, hogy (szemantikai értelemben) gondozzák tartalmukat. E gondozás a név jelentésének, s így *értelmének* kimunkálása vagy a kimunkált jelentés elméleti „karbantartása”, ami nem slágerszövegek dalolgtatásában vagy szavak imamalom szerű ismételtetésében áll, bár kétségtelenül hozzátartozhat az is.

E több évszázados filozófiai belátásokat a német matematikus és analitikus filozófus, Gottlob Frege egy új fogalmi rendszerben fejezte ki. Azt állította, hogy a névnek lényegében két „jelentése” van: egy *konkrét* (ez a név *Bedeutungja*, magyarul „jelölete”) és egy *általános*

⁷⁹ A *flatus votis* kifejezés a középkori univerzálé-vitában eredetileg az emberi általánosítás reménytelenségére utalt.

⁸⁰ Abélard „szemiotikájáról” lásd Peter Dronke: *A History of Twelfth-Century Western Philosophy*. Cambridge, Cambridge University Press, 1988. 291. o. A jelentés kialakulásáról kifejtett abélardi elméletéről lásd Shimizu Tetsuro írásait: „Words and Concepts in Anselm and Abelard” = *Langage, sciences, philosophie au XIIIe siècle. Actes de la table ronde internationale organisée les 25 et 26 mars 1998*. Szerk.: Joël Biard. Párizs, J. Vrin, 1999. 177-198. különösen 193-194. o., valamint „The place of *intellectus* in the theory of signification by Abelard and *ars meliduna*” = *Intellect et imagination dans la Philosophie Médiévale.*, Porto, du 26 au 31 août 2002, Brepols, 2006. 927-939. o.

⁸¹ „Ez a *Kratülosz* azt állítja, Szókratész – olvashatjuk Platónnál –, hogy minden dolognak természetétől fogva van helyes, valódi neve, és hogy a név nem az, amivel az emberek a dolgokat valamiféle hangot adva meg-egyezés alapján, konvencionálisan jelölik, hanem hogy van a neveknek valami természetes helyessége, valódisága a görögök és nem görögök nyelvében egyaránt.” Lásd *Kratülosz*. Ford.: Szabó Árpád. = *Platón összes művei*. Európa, Budapest, Európa, 1. kötet, 1984. 725-851. és Platón: *Kratülosz*. Budapest, Atlantisz Könyvkiadó, ford.: Szabó Árpád, átdolg.: Horváth Judit, 2008. 383a-b.

(ez annak a *Sinnje*, vagyis a tulajdonképpeni „értelme”).⁸² Ez utóbbihoz érdemes hozzátenni, hogy az általánosított tartalomból több is kapcsolódhat a névhez, s az így kialakított jelentések lehetnek többé vagy kevésbé *általánosok*. Ez különösen akkor van így, ha a név egy múltbéli dolgot nevez meg, aminek korábbi értelme a jelenre vagy a jövőre vonatkoztatva módosul és új elemekkel egészül ki. Ilyenkor a névnek valójában három jelentése lesz: egy konkrét (esetünkben például a „Magyar Köztársaság” mint állam, ahogyan az 1989 és 2011 között létezett), egy általános (ennek az államnak a múltban, például 2012. január 1-ig létezett értelme) és egy másik, ugyancsak általánosított (az, amit ez a név 2012. január 1. után jelent). Aki a magyar államot jelenleg [2015-ben] „Magyar Köztársaságként” nevezi meg, az jelezni kénytelen, hogy a második vagy a harmadik értelemre utal-e, amit – mivel az állam mai formája is köztársaság – csak némi körülményeskedés révén tehet meg. A magyar állam 2012. január 1. utáni alkotmányos neve így a kommunikáció során információ-többlet közlését várja el a beszélőtől, miközben maga információ-korlátozáson alapul.

Ez utóbbin a következőt értem. Frege fogalmi rendszere és elmélete azért is érdekes, mert a *két névvel rendelkező dolgok* vonatkozásában az is kiolvasható belőle: ilyenkor a nyelv nem egyszerűen megismétli ugyanazt az információt, hanem *többféle módon mutat rá* ugyanarra és *többféle értelmet* képes közvetíteni. E megoldások – Frege megfogalmazásában – az emberek ismereteinek az „értékes bővülését” jelzik.⁸³ Közismert példája, hogy a Vénusz bolygót este *Alkonycsillagnak*, reggel *Hajnalcsillagnak* hívták, amíg rá nem jöttek, hogy ugyanarról az égitestről, ti. az *Esthajnalcsillagról* van szó. Amikor az államok neve esetén valami hasonlót látunk, akkor első pillantásra úgy tűnhet, hogy a kétféle elnevezés itt is ismeretbővülést jelez; ez azonban csak az esetek egyik (nagyobbik) részében van így. Ha egy államnak az országnéve (például *Franciaország*) mellett van egy, az államformát megnevező alkotmányos neve is (az adott esetben *Francia Köztársaság*, korábban *Francia Királyság*, alkalmasint *Francia Császárság*), az arról az államról további információkat közöl. Az alkotmányos államnév azonban olykor épp megfordítva működik: az információ-korlátozás eszköze, és az ismereteknek valamely politika szempontjából fontos szűkítését jelentheti. Japánról például többet tudnánk, vagy legalábbis implicit tudásunk több ponton válna explicitté, ha alkotmányos (teljes) neve nem *Japán*, hanem *Japán Császárság* volna. Aki ismeri a japán császár II. világháborús szerepét, a japánok tradíciókhoz való viszonyát és az országnév háború utáni meghatározásának körülményeit, az tudja, hogy miért nem így hívják azt az államot. Az információ-megvonás sajátos eszköze volt Vichy-Franciaország államneve, a *Francia Állam* is, melynek kialakítani tervezett jelentése előírásokat és tilalmakat is sugalmazott: ne tekintsd ezt az államot se köztársaságnak, se királyságnak! Egészen más módon, itt hely hiányában nem részletezhető történelmi és politikai kontextusban, valamint eltérő közjogi tartalommal, de hasonló módon információ-korlátozó *Ausztrália* vagy *Izrael* alkotmányos neve is.

Természetesen nem állítható, hogy az államforma megnevezésének hiánya mindig információ-korlátozás vagy egyfajta tilalom sugalmazása volna. Az országnévet alkotmányos név-

⁸² Gottlob Frege: *i.m.* (Jelentés és jelölet) *passim*. Lásd ehhez még Kállay Géza: *És most: beszélj! Nyelvfilozófia, dráma, elbeszélés*. Budapest, Liget könyvek, 2012. és Kállay Géza: *Nevek és névmások*. = *Liget*. 2007/11. 2-17.

⁸³ Vö. G. Frege: *i.m.* (Jelentés és jelölet) 157. o.

ként megismétlő,⁸⁴ vagy „állam”, „államok”, stb. szavakkal kiegészítő névrendszert látva mindig a konkrét eset vizsgálatával lehet megmondani, hogy az adott állam el- vagy átnevezésekor erről volt-e szó. Bizonyos államok egyébként az államnévben az államformánál fontosabbnak tartják az államszerkezet megjelölését (*Oroszország, Svájc*) vagy az állam valamely szerkezeti jellemzőjére való utalást (*Amerikai Egyesült Államok, Egyesült Királyság, Comore-szigeteki Unió*), bár a két elem, ti. az államforma és államszerkezet – amint az *Brazília* és *Németország* alkotmányos neve mutatja – kombinálható is. S előfordulhat az is, hogy az államforma és az államszerkezet oly bonyolult, hogy azt szinte lehetetlen pontosan beemelni a névbe; vagyis nincs olyan név, amely jól ki tudná fejezni az adott állam alkotmányos megoldásait. Alighanem erről van szó *Malajzia* esetén.⁸⁵ A magyar állam alkotmányos nevének 2011-es meghatározása természetesen nem ebbe a kategóriába tartozik. Mint fentebb bizonyítottam, ez lényegében információ-korlátozás volt.

Ez különösen azért említésre méltó, mert – mint röviden már ugyancsak említettem – a magyar államot az alkotmányos államnév megváltoztatása nélkül 2011 előtt is, szinte minden szituációban és számos nyelvi kontextusban *Magyarországnak* lehetett (volna) nevezni. Ezt kissé kiélezetten fogalmazva úgy is mondhatjuk: a magyar államot 2011-ben nem egyszerűen átnevezték, hanem *egyik* nevét *megszüntették* azon a módon, hogy annak a funkciójában a másik név használatát rendelték el. Mivel a *Magyarország* mint alkotmányos név kevesebbet mond a *Magyar Köztársaságnál*, ezt sokan névhasználati tilalomként, vagyis kényszerként élték meg. Növelte a meglepetést (s gyakran túlzó, sejtelmes következtetések levonására is alkalmat adott), hogy a régió hasonló névrendszert kialakító államaiban, például Ukrajnában vagy Romániában a kommunizmus összeomlásakor a rendszerváltozáskor, vagyis az 1990-es évtizedben hagyták el az állam formájának megjelölését, vagyis fel sem vették az államformát az államnévbe, míg nálunk egy – előre egyértelműen még csak nem is sejtetett, sőt lezajlása idején nyilvánosan folyamatosan tagadott vagy legalábbis elhallgatott – következőben.

Ezért tűnhet úgy, hogy a magyar állam – neve szerint legalábbis – *nem-köztársaság* lett. Formája szerint persze köztársaság továbbra is. Ám olyan köztársaság, amely – 22 év után – fontosnak tartotta *nem-köztársaság*ként megnevezni önmagát. E döntés – gondoljon róla bárki bármit – kétségtelenül illeszkedik a „magyar történelmi hagyományokhoz”. Népünket ugyanis hosszú évtizedek óta valami meglehetősen ellentmondásos, mi több: rejtélyes és ambivalens viszony fűzi állama formájához. Rejtélyesnek azt tartom, hogy e viszonyban összekapcsolódik a kontingencia és a tudatos tervezés, ambivalensnek pedig azt, hogy egyszerre van benne valami színlelt és valódi szenvedély, őszinteség és őszintétlenség, sőt talán valami gránitsziárdságú elvi jelleg és dagonyázó pragmatizmus is. Akárhogy is legyen, ez az ellentmondás a nemzet történelmének egy-egy jellegzetes korszakát jelentő *király nélküli királyság* (1920-1945) és a nép uralmától távol álló *népköztársaság* (1949-1989) fogalmában éppúgy kimutat-

⁸⁴ Talán elég itt utalásszerűen jelezni, hogy ellenkezőjének – az alkotmányos név országnévként való megismétlésének – a háttérben (lásd például az *Amerikai Egyesült Államok* vagy a *Cseh Köztársaság* esetét) nem információ-korlátozás áll, hanem politikai és nyelvi kényszer.

⁸⁵ Malajzia egyfelől tizenhárom állam és három nem-állami szintű terület „szövetsége”, tehát föderatív jellegű állam, másfelől pedig olyan „választási monarchia”, ahol az uralkodót kilenc – egyébként örökletes – szultán közül öt évre választják (amint az egy köztársaság elnöke esetén szokásos), miközben e választásban a kormányzók által vezetett négy szövetséges állam nem vesz részt.

ható, mint abban, hogy egy másik jellegzetes korszakot (1990-2010) reprezentáló *köztársaság* idején az államot megjelenítő címerben egy szentnek mondott *korona* áll(t). Ehhez társult most egy olyan *magyar köztársaság*, amely neve szerint hangsúlyozottan *nem-köztársaság*. Bár a jövőre vonatkozóan nem tehetünk tudományos kijelentéseket, annyit megjegyzek itt: aki megéri, nem csodálkozhat azon, ha a most kialakult rendszer majdani elmúltával – hiszen erre is sor kerül majd egyszer – esetleg ezzel a paradoxonnal jellemeznék a mostani korszakot. E tanulmányt ezzel a múlandósággal kapcsolatos – bár nem arról szóló, hanem a fentebb említett „gyakorlati, s ennek keretében etikai következményeket” is érintő – megjegyzéssel zárom.

A *Magyar Köztársaság* mint állam az 1989/90-ben kialakított alkotmányos rendjével és plurális politikai rendszerével ma már a múlté, s neve olyan „hajdani rózsa”, amit sokan – a clunyi kolostor XII. századi bencés szerzetese versének kifejezésével élve – pusztá névként markolásznak. Mint fentebb idéztem: *Stat rosa pristina nomine, nomina nuda tenemus* – „A hajdani rózsa név csupán, pusztá neveket markolunk”. Bernát verse azt a régi toposzt elevenítette fel, miszerint *minden múlandó*. Umberto Eco megfogalmazásában: „az egykor élt nagyságok, a híres városok, a szép hecegnők [egyszer] mind semmivé lesznek”.⁸⁶ Hozzájuk hasonlóan lesznek semmivé az állami és politikai rendszerek is. Ehhez azonban Bernát verse alapján azt is hozzátehetjük, hogy a nyelv – mely nemcsak a létező, hanem a már vagy még nemlétező dolgokról is képes szólni – megőriz belőlük valami fontosat: ti. a nevüket. Amint sok egykor élt nagyság, híres város és szép hecegnő neve fennmaradt, úgy maradt fenn mindmáig, s él tovább, immár egy egészen másfajta politikai rend viszonyai között⁸⁷ a magyar *alkotmányos demokrácia* neve, s nevének valamilyen –, a mai viszonyok közötti jelentésében nem kellő mértékben tisztázott – értelme is. Egy olyan államé, amit *Magyar Köztársaságnak* hívtak; s lényegében 1989/90 és 2010/11 között létezett. Az ezzel kapcsolatos alaptételt (minden múlandó, de a név – az államok esetében is – megmarad) az adott esetre vonatkoztatva kétféle

⁸⁶ Umberto Eco: Szeljegyzetek a Rózsa nevéhez, id. kiadás, *ugyanott*.

⁸⁷ Az új rendszer főbb jellemzőit, mibenlétét, s így nevét illetően mindmáig nem alakult ki konszenzus – valószínűleg a mostani rendszerváltók szándékával egyezően. A mindig gyanús legitimációs célú önjellemzések keretében egyesek sajátos (ti. magyar, vezérelvű, keresztény-, illiberális stb.) demokráciáról beszélnek, vagy – még mindig jogállamiságot emlegetve – azt mondják, hogy a dolgok jellegét illetően semmi lényeges nem változott. Nem jobb a helyzet a másik oldalon sem, már ha egyáltalán lehet vagy érdemes itt „oldalokról” beszélni. Itt ugyancsak elhibázott fogalmi vagdalkozást látunk, amikor diktatúrának, fasizmusnak, maffiaállamnak, stb. mondják a kialakult rendszert. A hivatalos önminősítésekhez hasonlóan ezek sem ragadják meg annak lényegi jellemzőit. Tartalmilag jó úton jár, de ugyancsak vitatható fogalmat („választásos autokrácia”) alkalmaz Szilágyi Ákos „A sivatag törvénye” című írásában; megjelent: 2000 [Kétezer]. (27. évf.) 2015/1-2. szám, 3-8. o. Az új rend meghatározására az elmúlt egy évben – elsősorban tudományos körökben, de a nemzetközi sajtóból történt beszivárgása után részben a közéleti diskurzusokban is – egyre többen használják a Juan José Linz által bevezetett és jellemzett kategóriát. Ezt sok szempontból meggyőzőnek tartom. Eszerint 2010 és 2014 között Magyarországon egy *tekintélyuralmi [autoriter]* politikai rendszer jött létre, annak szokásos jellemzőivel (a parlamentarizmus megfékezése, a sajtószabadság korlátozása, a jogállamiság leépítése, a politikai váltógazdálkodás lehetőségének szűkítése vagy teljes kizárása, mérsékelt populizmus, stb). Ezek kifejtésére nincs itt hely; lásd erről J. J. Linz: *Totalitarian and Authoritarian Regimes*. Boulder, Lynne Rienner, 2004. Újabb elemzés-ként lásd erről még Sergei Guriev – Daniel Treisman: How Modern Dictators Survive: Cooptation, Censorship, Propaganda, and Repression. = *CEPR Discussion Paper* (DP10454), hozzérhető az interneten: <http://econ.sciences-po.fr> [azon belül: /sites/default/files/file/guriev/GurievTreismanFeb19.pdf], valamint Sergei Guriev – Daniel Treisman: The new authoritarianism. = *VOX CEPR's Policy Portal* (2015. március 21.) hozzérhető az interneten: <http://www.voxeu.org> [azon belül: /article/new-authoritarianism]. Saját álláspon-tomat az államok rendszertanát tárgyalva fejtettem ki röviden; lásd Takács Péter: *Az államok rendszertana és tipológiája*. Budapest, 2015 [előkészületben].

állításaként is megfogalmazhatjuk. Mondhatjuk azt: a magyar alkotmányos demokráciának „*csak a neve maradt ránk, egyébként megsemmisült*”, és azt is, hogy „*bár eltűnt, a ránk maradt név őrzi emlékét, s a név révén jelentését is*”. Ez a két állítás – miközben *nem egyenrangú* egymással – kétségtelenül egymás *alternatívája*. Abban az értelemben legalábbis, hogy más és más kiindulópontot jelent mind a tudományos elemzések, mind az emberi kapcsolatok alakítása terén. Vagyis azok alapján másfajta következtetésekre jutunk elemzéseinkben és más-ként viszonyulunk embertársainkhoz is. S mivel ezek fontos dolgok, remélhetőleg nem túlzás a fenti alternatívákhoz – egy régi tánczenei fesztivál címét és egy ugyancsak régi, az előző rendszerváltozás idejéből származó politikai plakát szlogenjét felidézve – azt is hozzátenni: *Tessék választani!*

FÜGGELÉK

A.

KÉPI ADALÉKOK AZ ÁLLAMEVEK, AZ ÁLLAMFORMÁK, VALAMINT A NYELV- ÉS NÉVPOLITIKAI KÜZDELMEK VIZUÁLIS MEGJELENÍTÉSÉHEZ

Plakát 1919-ből: az államforma meghatározásának kísérlete

Utcák átnevezése 2010/2011 folyamán

Tüntető a Sándor-palota előtt 2012-ben

„Köztársaság” felülirat a Magyar Királyi Posta bélyegén

Korona és király a Magyar Köztársaságot ünneplő postabélyegen

Sör és sült csirke knéddel egy cseh postabélyegen

A magyar állam határát jelző táblája valahol egy erdőben

Vízi államhatár a Fekete Körösön, háttérben Ant temploma

Egy községnév-tábla „kurucinfós” meghackelése

Utcák átnevezése 2010-2011 folyamán

Utcák átnevezése 2010-2011 folyamán

Utacanévtábla „4K!”-s meghackelése (2014)

Pénzérme egy köztársaságban:
francia egy frankos (1914)

Pénzérme egy „király nélküli királyságban”: a magyar öt pengős (1930)

Pénzérme egy monarchiában:
az angol két fontos (2009)

Az országnév mint államnév
használata 2010-ben

Közúti tájékoztató tábla Budapest
környékén 2012 után

Tiltakozás a magyar állam átnevezése
ellen az interneten (2012 körül)

Politikai demonstráció Budapesten
(2014 őszén)

Lyukas marok Užupis
Köztársaság címerében

Ökölbe szorított kéz – tüntetés az egyiptomi
demokráciáért az „arab tavasz” idején

Politikai eklektika az interneten: Tiencsin (Tientsin) kínai város látképe az Osztrák-Magyar Monarchia 1915-ben tervezett közös ún. közép címerével (melyről a címerpajzsok alól hiányzik az *Indivisibiliter ac Inseparabiliter* felirat). Tiencsin város egy része az ún. boxerláadás leverése után (1901) került nyolc állam – közöttük az Osztrák-Magyar Monarchia – koncessziójába, ami *pro forma* 1917-ig létezett.

Magyar útlevélek

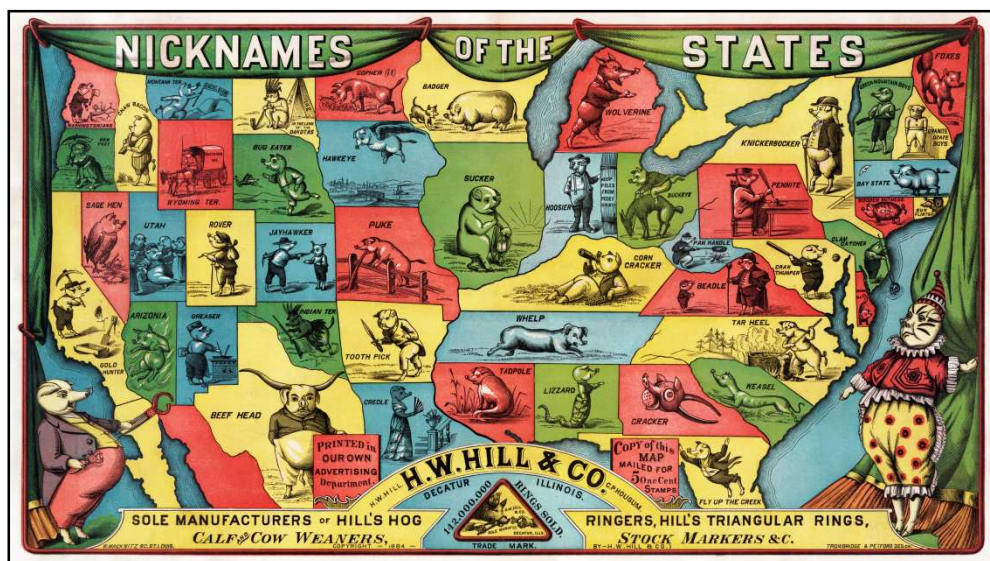
1997 előtti és utáni hongkongi útlevél (középen), mellettük az angol és a kínai útlevélek

A „Csehország” név
 elterjesztését célzó
 polgári kezdeményezés
 logója

Csehország országnevei
 különböző nyelveken

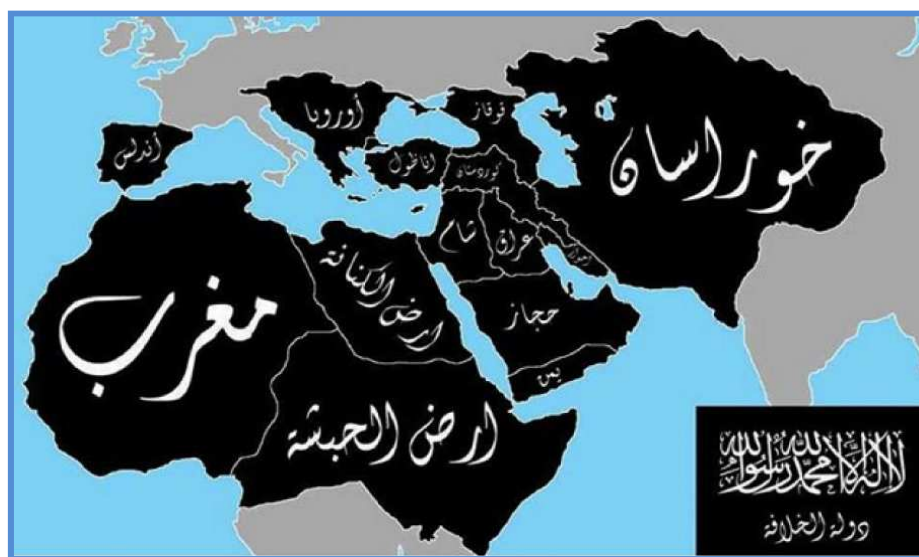
Az Amerikai Egyesült Államok tagállamainak becenevei állatábrázolásokkal, térképen megjelenítve (W. Mackwitz litográfiája; 1884). (Az esetek egy részében később nem ezek a nevek terjedtek el.)

India nagyobb régióinak, egyes államainak és városainak becenevei

Játék a nevekkel: Az „Iszlám Kalifátus” proklamálása után, 2014 nyarán az ABC News hírügynökség által (egy ún. twitteres forrásra hivatkozva) közzétett, ország- és államneveket megjelölő térkép, amit állítólag a birodalmi igényeket megfogalmazó Iszlám Államnak nevezett terrorszervezet „tervezett közzétenni”, s ami – ugyancsak állítólag – a Twitteren széles körben terjedt. (Valós minősítése: *hírlapi kacsa.*)

Az államhatárt jelző táblák cseréje
2011 végén

Az államhatárt jelző táblák cseréje
2011 végén

Az államhatárt jelző táblák cseréje
2011 végén

forrás: © fmh.hu–MTI fotó
közzétette: www.hatalyonkivul.hu

Karikatúra a *Le Monde*-ban
2012. január 3-án

Tiltakozás Károlyi-szobor eltávolítása ellen 2012 márciusában

Tüntetés egy „új magyar köztársaság-ért” 2012. november 16-án

Követelés a netadó elleni tüntetésen 2014 októberében

forrás: abcug.hu
 fotó: © Hajdú D. András

Budapesti tüntetés 2014 őszén

forrás: © Vs.hu
 fotó: Kozma Zsuzsi

Tüntetési színpad, szónokokkal, hátulról 2015 februárjában

forrás: hír24
 fotó: © Berecz Valter

B.

ORSZÁG- ÉS TERÜLETNEVEK

A magyar Földrajzinév-bizottság államnév-jegyzéke*

Ország- és területnevek

Országok (rövid országnévükkel, illetve hosszú v. teljes államnevükkel), továbbá mindazon területek nevei, amelyek a Nemzetközi Szabványügyi Szervezet (ISO) két- vagy hárombetűs ország- illetve területkódjaival, valamint számkódjaival rendelkeznek. Egyes országok esetében a rövid név megegyezik a teljes államnévvel (pl. Románia), de több olyan ország is van, amelynek hivatalosan nincs rövid neve, a teljes név itt formálisan egyúttal rövid országnév is (pl. Kongói Demokratikus Köztársaság).

I. Független államok

A lista tartalmazza az ENSZ-nek és szakosított szervezeteinek tagállamait, illetve minden Magyarország által elismert független államot

Afganisztán / Afganisztáni Iszlám Köztársaság AF AFG 004	Belize BZ BLZ 084;
Albánia / Albán Köztársaság AL ALB 008	Benin / Benini Köztársaság BJ BEN 204;
Algéria / Algériai Demokratikus Népi Köztársaság DZ DZA 012	Bhután / Bhutáni Királyság BT BTN 064
Andorra / Andorrai Fejedelemség AD AND 020	Bissau-Guinea / Bissau-guineai Köztársaság GW GNB 624
Angola / Angolai Köztársaság AO AGO 024;	Bolivia / Bolíviai Többnemzetiségű Állam BO BOL 068
Antigua és Barbuda AG ATG 028;	Bosznia-Hercegovina BA BIH 070
Argentina / Argentín Köztársaság AR ARG 032	Botswana / Botswanai Köztársaság BW BWA 072;
Ausztrália AU AUS 036 / Ausztrál Államszövetség	Brazília / Brazíl Szövetségi Köztársaság BR BRA 076
Ausztria / Osztrák Köztársaság AT AUT 040	Brunei / Brunei Darussalam Állam BN BRN 096
Azerbajdzsán / Azerbajdzsáni Köztársaság AZ AZE 031	Bulgária / Bolgár Köztársaság BG BGR 100
Bahama-szigetek / Bahamai Közösség BS BHS 044	Burkina Faso BF BFA 854;
Bahrein / Bahreini Királyság BH BHR 048	Burundi Burundi Köztársaság BI BDI 108
Banglades / Bangladesi Népi Köztársaság BD BGD 050;	Chile / Chilei Köztársaság CL CHL 152
Barbados BB BRB 052	Ciprus / Ciprusi Köztársaság CY CYP 196
Belgium / Belga Királyság BE BEL 056	Comore-szigetek / Comore-szigeteki Unió KM COM 174
	Costa Rica / Costa Rica Köztársaság CR CRI 188
	Csád / Csádi Köztársaság TD TCD 148
	Csehország / Cseh Köztársaság CZ CZE 203
	Dánia / Dán Királyság DK DNK 208
	Dél-Afrika / Dél-afrikai Köztársaság ZA ZAF 710
	Dél-Szudán / Dél-szudáni Köztársaság SS SSD 728
	Dominikai Közösség DM DMA 212
	Dominikai Köztársaság DO DOM 214
	Dzsibuti / Dzsibuti Köztársaság DJ DJI 262;
	Ecuador / Ecuadori Köztársaság EC ECU 218
	Egyenlítői-Guinea / Egyenlítői-guineai Köztársaság GQ GNQ 226;
	Egyesült Államok / Amerikai Egyesült Államok US USA 840
	Egyesült Arab Emírségek AE ARE 784;
	Egyiptom / Egyiptomi Arab Köztársaság EG EGY 818;
	Elefántcsontpart / Elefántcsontparti Köztársaság CI CIV 384
	Eritrea / Eritreai Állam ER ERI 232

* Forrás: Földművelésügyi Minisztérium Közigazgatási Államtitkárság, Földrajzinév-bizottság honlapja, <http://2010-2014.kormany.hu/download/9/1b/80000/Orsz%C3%A1g-%20C3%A9s%20ter%C3%BCletnevek%202012-04-11.pdf>. A lista a file digitális azonosító adataiból következtethetően 2012. április 11-én készült. Letöltve: 2015. január 31.

Észtország / Észt Köztársaság EE EST 233	Kamerun / Kameruni Köztársaság CM CMR 120
Etiópia / Etióp Demokratikus Szövetségi Köztársaság ET ETH 231	Kanada CA CAN 124
Fehéroroszország / Fehérorosz Köztársaság BY BLR 112;	Katar / Katari Állam QA QAT 634
Fidzsi / Fidzsi Köztársaság FJ FJI 242	Kazahsztán / Kazah Köztársaság KZ KAZ 398
Finnország / Finn Köztársaság FI FIN 246	Kelet-Timor / Kelet-timori Demokratikus Köztársaság TL TLS 626
Franciaország / Francia Köztársaság FR FRA 250	Kenya / Kenyai Köztársaság KE KEN 404
Fülöp-szigetek / Fülöp-szigeteki Köztársaság PH PHL 608	Kína / Kínai Népköztársaság CN CHN 156
Gabon / Gaboni Köztársaság GA GAB 266	Kirgizisztán / Kirgiz Köztársaság KG KGZ 417
Gambia / Gambiai Köztársaság GM GMB 270	Kiribati / Kiribati Köztársaság KI KIR 296;
Ghána / Ghánai Köztársaság GH GHA 288;	Kolumbia / Kolumbiai Köztársaság CO COL 170
Görögország / Görög Köztársaság GR GRC 300	Kongói Köztársaság CG COG 178;
Grenada GD GRD 308	Kongói Demokratikus Köztársaság CD COD 180;
Grúzia GE GEO 268	Koreai Köztársaság KR KOR 410
Guatemala / Guatemalai Köztársaság GT GTM 320	Koreai Népi Demokratikus Köztársaság KP PRK 408
Guinea / Guineai Köztársaság GN GIN 324	Koszovó / Koszovói Köztársaság
Guyana / Guyanai Köztársaság GY GUY 328;	Közép-afrikai Köztársaság CF CAF 140
Haiti / Haiti Köztársaság HT HTI 332	Kuba / Kubai Köztársaság CU CUB 192
Hollandia / Holland Királyság NL NLD 528	Kuvait / Kuvaiti Állam KW KWT 414
Honduras / Hondurasi Köztársaság HN HND 340	Laosz / Laoszi Népi Demokratikus Köztársaság LA LAO 418
Horvátország / Horvát Köztársaság HR HRV 191	Lengyelország / Lengyel Köztársaság PL POL 616
India / Indiai Köztársaság IN IND 356	Lesotho / Lesothói Királyság LS LSO 426;
Indonézia / Indonéz Köztársaság ID IDN 360	Lettország / Lett Köztársaság LV LVA 428
Irak / Iraki Köztársaság IQ IRQ 368	Libanon / Libanoni Köztársaság LB LBN 422
Irán / Iráni Iszlám Köztársaság IR IRN 364	Libéria / Libériai Köztársaság LR LBR 430
Írország IE IRL 372	Libia LY LBY 434
Izland / Izlandi Köztársaság IS ISL 352	Liechtenstein / Liechtensteini Fejedelemség LI LIE 438
Izrael / Izraeli Állam IL ISR 376	Litvánia / Litván Köztársaság LT LTU 440
Jamaica JM JAM 388	Luxemburg / Luxemburgi Nagyhercegség LU LUX 442
Japán JP JPN 392	Macedónia¹ / Macedón Köztársaság MK MKD 807
Jemen / Jemeni Köztársaság YE YEM 887;	Madagaszkár / Madagaszkári Köztár-
Jordánia / Jordán Hásimita Királyság JO JOR 400	
Kambodzsza / Kambodzsai Királyság KH KHM 116	

¹ ENSZ és egyéb többoldalú kapcsolatokban a „Macedónia, volt jugoszláv köztársaság” magyarázattal kiegészített név is használható.

saság MG MDG 450	578
Magyarország HU HUN 348	Olaszország / Olasz Köztársaság IT ITA 380
Malajzia MY MYS 458	Omán / Ománi Szultánság OM OMN 512
Malawi / Malawi Köztársaság MW MWI 454;	Oroszország / Oroszországi Föderáció RU RUS 643
Maldív-szigetek / Maldív Köztársaság MV MDV 462	Örményország / Örmény Köztársaság AM ARM 051
Mali / Mali Köztársaság ML MLI 466,	Pakisztán / Pakisztáni Iszlám Köztársaság PK PAK 586
Málta / Máltai Köztársaság MT MLT 470	Palau / Palaui Köztársaság PW PLW 585
Marokkó / Marokkói Királyság MA MAR 504;	Panama / Panamai Köztársaság PA PAN 591
Marshall-szigetek / Marshall-szigeteki Köztársaság MH MHL 584	Pápua Új-Guinea PG PNG 598
Mauritánia / Mauritániai Iszlám Köztársaság MR MRT 478	Paraguay / Paraguayi Köztársaság PY PRY 600
Mauritius / Mauritiusi Köztársaság MU MUS 480	Peru / Perui Köztársaság PE PER 604
Mexikó / Mexikói Egyesült Államok MX MEX 484	Portugália / Portugál Köztársaság PT PRT 620
Mianmar / Mianmari Államszövetség MM MMR 104;	Románia RO ROU 642
Mikronézia / Mikronéziai Szövetségi Államok FM FSM 583	Ruanda / Ruandai Köztársaság RW RWA 646
Moldova / Moldovai Köztársaság MD MDA 498	Saint Kitts és Nevis KN KNA 659
Monaco / Monacói Hercegség MC MCO 492	Saint Lucia LC LCA 662
Mongólia MN MNG 496	Saint Vincent és Grenadine-szigetek VC VCT 670
Montenegró / Montenegrói Köztársaság ME MNE 499	Salamon-szigetek SB SLB 090;
Mozambik / Mozambiki Köztársaság MZ MOZ 508;	Salvador / Salvadori Köztársaság SV SLV 222
Nagy-Britannia , terjedőben: Egyesült Királyság / Nagy-Britannia és Észak-Írország Egyesült Királysága GB GBR 826	San Marino / San Marino Köztársaság SM SMR 674
Namibia / Namíbiai Köztársaság NA NAM 516	São Tomé és Príncipe / São Tomé és Príncipe Demokratikus Köztársaság ST STP 678
Nauru / Naurui Köztársaság NR NRU 520	Seychelle-szigetek / Seychelle Köztársaság SC SYC 690
Németország / Német Szövetségi Köztársaság ² DE DEU 276	Sierra Leone / Sierra Leone Köztársaság SL SLE 694
Nepál / Nepáli Demokratikus Szövetségi Köztársaság NP NPL 524	Spanyolország / Spanyol Királyság ES ESP 724
Nicaragua / Nicaraguai Köztársaság NI NIC 558	Srí Lanka / Srí Lanka Demokratikus Szocialista Köztársaság LK LKA 144;
Niger / Nigeri Köztársaság NE NER 562	Suriname / Suriname Köztársaság SR SUR 740
Nigéria / Nigériai Szövetségi Köztársaság NG NGA 566	Svájc / Svájci Államszövetség CH CHE 756
Norvégia / Norvég Királyság NO NOR	Svédország / Svéd Királyság SE SWE 752
	Szamoá / Szamoai Független Állam WS WSM 882;
	Szaúd-Arábia / Szaúd-arábiai Királyság SA SAU 682

² Nemzetközi kapcsolatokban a „Németországi Szövetségi Köztársaság” államnév is használható

Szenegál / Szenegáli Köztársaság SN SEN
 686
Szerbia / Szerb Köztársaság RS SRB 688
Szingapúr / Szingapúri Köztársaság SG
 SGP 702
Szíria / Szíriai Arab Köztársaság SY SYR
 760
Szlovákia / Szlovák Köztársaság SK SVK
 703
Szlovénia / Szlovén Köztársaság SI SVN
 705
Szomália / Szomáli Köztársaság SO SOM
 706;
Szudán / Szudáni Köztársaság SD SDN
 729
Szváziföld / Sváziföldi Királyság SZ
 SWZ 748
Tádzsikisztán / Tádzsik Köztársaság TJ
 TJK 762
Tanzánia / Tanzániai Egyesült Köztár-
 saság TZ TZA 834
Thaiföld / Thaiföldi Királyság TH THA
 764
Togo / Togói Köztársaság TG TGO 768
Tonga / Tongai Királyság TO TON 776
Törökország / Török Köztársaság TR
 TUR 792
Trinidad és Tobago / Trinidad és Tobago
 Köztársaság TT TTO 780
Tunézia / Tunéziai Köztársaság TN TUN
 788
Tuvalu TV TUV 798;
Türkmenisztán TM TKM 795
Uganda / Ugandai Köztársaság UG UGA
 800
Új-Zéland NZ NZL 554
Ukrajna UA UKR 804
Uruguay / Uruguayi Keleti Köztársaság
 UY URY 858
Üzbegisztán / Üzbég Köztársaság UZ
 UZB 860
Vanuatu / Vanuatu Köztársaság VU VUT
 548;
Vatikán / Vatikánvárosi Állam³ VA VAT
 336
Venezuela / Venezuelai Bolívari
 Köztársaság VE VEN 862
Vietnám / Vietnámi Szocialista
 Köztársaság VN VNM 704
Zambia / Zambiai Köztársaság ZM ZMB
 894
Zimbabwe / Zimbabwei Köztársaság ZW
 ZWE 716
Zöld-foki-szigetek / Zöld-foki
 Köztársaság CV CPV 132

C.

AZ ÁLLAMOK NEVE ANGOL, FRANCIA, SPANYOL, OROSZ, KÍNAI ÉS ARAB NYELVEN

Az ENSZ Földrajzínév-szakértői Csoportja (UNGEEN) és az ENSZ Közgyűlési és Konferencia-Management Osztály dokumentációs divízió terminológiai szekció (UNTERM) által gondozott államnév-jegyzék*

1	Afghanistan Afghanistan (l') [masc.] Afganistán (el) Афганистан 阿富汗	the Islamic Republic of Afghanistan République islamique d'Afghanistan República Islámica del Afganistán (la) Исламская Республика Афганистан 阿富汗伊斯兰共和国	أفغانستان	جمهورية أفغانستان الإسلامية
2	Albania Albanie (l') [fém.] Albania Албания 阿尔巴尼亚	the Republic of Albania la République d'Albanie la República de Albania Республика Албания 阿尔巴尼亚共和国	ألبانيا	جمهورية ألبانيا
3	Algeria Algérie (l') [fém.] Argelia Алжир 阿尔及利亚	the People's Democratic Republic of Algeria la République algérienne démocratique et populaire la República Argelina Democrática y Popular Алжирская Народная Демократическая Республика 阿尔及利亚民主人民共和国	الجزائر	الجمهورية الجزائرية الديمقراطية الشعبية
4	Andorra Andorre (l') [fém.] Andorra Андорра 安道尔	the Principality of Andorra la Principauté d'Andorre el Principado de Andorra Княжество Андорра 安道尔公国	أندورا	إمارة أندورا
5	Angola Angola (l') [masc.] Angola Ангола 安哥拉	the Republic of Angola la République d'Angola la República de Angola Республика Ангола 安哥拉共和国	أنغولا	جمهورية أنغولا
6	Antigua and Barbuda Antigua-et-Barbuda [fém.] Antigua y Barbuda Антигуа и Барбуда 安提瓜和巴布达	Antigua and Barbuda Antigua-et-Barbuda [fém.] Antigua y Barbuda Антигуа и Барбуда 安提瓜和巴布达	أنتيغوا وبربودا	أنتيغوا وبربودا
7	Argentina Argentine (l') [fém.] Argentina (la) Аргентина 阿根廷	the Argentine Republic la République argentine la República Argentina Аргентинская Республика 阿根廷共和国	الأرجنتين	جمهورية الأرجنتين

* Forrás: *The United Nations Multilingual Terminology Database*. Interneten elérhető: <http://unterm.un.org/dgaacs/unterm.nsf/c2f5f1ea9d52ce7485256dc5006e5940/99ae7b94b7830bdc85257338005b7747?OpenDocument>. Letöltve: 2015. január 31. Azt megelőzően az adatbázis 2014 októberében frissült.

8	Armenia Arménie (l') [fém.] Armenia Армения 亚美尼亚	the Republic of Armenia la République d'Arménie la República de Armenia Республика Армения 亚美尼亚共和国	أرمنيا جمهورية أرمينيا
9	Australia Australie (l') [fém.] Australia Австралия 澳大利亚	Australia l'Australie Australia Австралия 澳大利亚	أستراليا أستراليا
10	Austria Autriche (l') [fém.] Austria Австрия 奥地利	the Republic of Austria la République d'Autriche la República de Austria Австрийская Республика 奥地利共和国	النمسا جمهورية النمسا
11	Azerbaijan Azerbaïdjan (l') [masc.] Azerbaiyán Азербайджан 阿塞拜疆	the Republic of Azerbaijan la République d'Azerbaïdjan la República de Azerbaiyán Азербайджанская Республика 阿塞拜疆共和国	أذربيجان جمهورية أذربيجان
12	Bahamas (the) Bahamas (les) [fém.] Bahamas (las) Багамские Острова 巴哈马	the Commonwealth of the Bahamas le Commonwealth des Bahamas el Commonwealth de las Bahamas Содружество Багамских Островов 巴哈马国	جزر البهاما كمنولث جزر البهاما
13	Bahrain Bahreïn [masc.] Bahrein Бахрейн 巴林	the Kingdom of Bahrain le Royaume de Bahreïn el Reino de Bahrein Королевство Бахрейн 巴林王国	البحرين مملكة البحرين
14	Bangladesh Bangladesh (le) Bangladesh Бангладеш 孟加拉国	the People's Republic of Bangladesh la République populaire du Bangladesh la República Popular de Bangladesh Народная Республика Бангладеш 孟加拉人民共和国	بنغلاديش جمهورية بنغلاديش الشعبية
15	Barbados Barbade (la) Barbados Барбадос 巴巴多斯	Barbados la Barbade Barbados Барбадос 巴巴多斯	بربادوس بربادوس
16	Belarus Bélarus (le) Belarús Беларусь 白俄罗斯	the Republic of Belarus la République du Bélarus la República de Belarús Республика Беларусь 白俄罗斯共和国	بيلاروس جمهورية بيلاروس

17	Belgium Belgique (la) Bélgica Бельгия 比利时	the Kingdom of Belgium le Royaume de Belgique el Reino de Bélgica Королевство Бельгия 比利时王国	بلجیکا مملكة بلجیکا
18	Belize Belize (le) Belice Белиз 伯利兹	Belize le Belize Belice Белиз 伯利兹	بلیز بلیز
19	Benin Bénin (le) Benin Бенин 贝宁	the Republic of Benin la République du Bénin la República de Benin Республика Бенин 贝宁共和国	بنن جمهورية بنن
20	Bhutan Bhoutan (le) Bhután Бутан 不丹	the Kingdom of Bhutan le Royaume du Bhoutan el Reino de Bhután Королевство Бутан 不丹王国	بوتان مملكة بوتان
21	Bolivia (Plurinational State of) Bolivie (État plurinational de) (l') Bolivia (Estado Plurinacional de) Боливия (Многонациональное Государство) 玻利维亚 (多民族国) بوليفيا (دولة - المتعددة القوميات)	the Plurinational State of Bolivia État plurinational de Bolivie Estado Plurinacional de Bolivia Многонациональное Государство Боливия 玻利维亚多民族国	دولة بوليفيا المتعددة القوميات
22	Bosnia and Herzegovina Bosnie-Herzégovine (la) Bosnia y Herzegovina Босния и Герцеговина 波斯尼亚和黑塞哥维那 البوسنة والهرسك	Bosnia and Herzegovina la Bosnie-Herzégovine Bosnia y Herzegovina Босния и Герцеговина 波斯尼亚和黑塞哥维那	البوسنة والهرسك
23	Botswana Botswana (le) Botswana Ботсвана 博茨瓦纳	the Republic of Botswana la République du Botswana la República de Botswana Республика Ботсвана 博茨瓦纳共和国	بوتسوانا جمهورية بوتسوانا
24	Brazil Brésil (le) Brasil (el) Бразилия 巴西	the Federative Republic of Brazil la République fédérative du Brésil la República Federativa del Brasil Федеративная Республика Бразилия 巴西联邦共和国	البرازيل الجمهورية الاتحادية البرازيلية
25	Brunei Darussalam Brunéi Darussalam (le) Brunei Darussalam Бруней-Даруссалам 文莱达鲁萨兰国 بروني دار السلام	Brunei Darussalam le Brunéi Darussalam Brunei Darussalam Бруней-Даруссалам 文莱达鲁萨兰国	بروني دار السلام

26	Bulgaria Bulgarie (la) Bulgaria Болгария 保加利亚	the Republic of Bulgaria la République de Bulgarie la República de Bulgaria Республика Болгария 保加利亚共和国	بلغاريا جمهورية بلغاريا
27	Burkina Faso Burkina Faso (le) Burkina Faso Буркина-Фасо 布基纳法索	Burkina Faso le Burkina Faso Burkina Faso Буркина-Фасо 布基纳法索	بوركينا فاسو بوركينا فاسو
28	Burundi Burundi (le) Burundi Бурунди 布隆迪	the Republic of Burundi la République du Burundi la República de Burundi Республика Бурунди 布隆迪共和国	بوروندي جمهورية بوروندي
29	Cabo Verde Cabo Verde (sans article) Cabo Verde Кабо-Верде 佛得角	the Republic of Cabo Verde la République de Cabo Verde la República de Cabo Verde Республика Кабо-Верде 佛得角共和国	كابو فيردى جمهورية كابو فيردى
30	Cambodia Cambodge (le) Camboya Камбоджа 柬埔寨	the Kingdom of Cambodia le Royaume du Cambodge el Reino de Camboya Королевство Камбоджа 柬埔寨王国	كمبوديا مملكة كمبوديا
31	Cameroon Cameroun (le) Camerún (el) Камерун 喀麦隆	the Republic of Cameroon la République du Cameroun la República del Camerún Республика Камерун 喀麦隆共和国	الكاميرون جمهورية الكاميرون
32	Canada Canada (le) Canadá (el) Канада 加拿大	Canada le Canada el Canadá Канада 加拿大	كندا كندا
33	Central African Republic (the) République centrafricaine (la) República Centroafricana (la) Центральнаяафриканская Республика 中非共和国 جمهورية أفريقيا الوسطى	the Central African Republic la République centrafricaine la República Centroafricana Центральнаяафриканская Республика 中非共和国	جمهورية أفريقيا الوسطى جمهورية أفريقيا الوسطى
34	Chad Tchad (le) Chad (el) Чад 乍得	the Republic of Chad la République du Tchad la República del Chad Республика Чад 乍得共和国	تشاد جمهورية تشاد

35	Chile Chili (le) Chile Чили 智利	شيلي	the Republic of Chile la République du Chili la República de Chile Республика Чили 智利共和国	جمهورية شيلي
36	China Chine (la) China Китай 中国	الصين	the People's Republic of China la République populaire de Chine la República Popular China Китайская Народная Республика 中华人民共和国	جمهورية الصين الشعبية
37	Colombia Colombie (la) Colombia Колумбия 哥伦比亚	كولومبيا	the Republic of Colombia la République de Colombie la República de Colombia Республика Колумбия 哥伦比亚共和国	جمهورية كولومبيا
38	Comoros (the) Comores (les) [fém.] Comoras (las) Коморские Острова 科摩罗	جزر القمر	the Union of the Comoros l'Union des Comores la Unión de las Comoras Союз Коморских Островов 科摩罗联盟	اتحاد جزر القمر
39	Congo (the) Congo (le) Congo (el) Конго 刚果	الكونغو	the Republic of the Congo la République du Congo la República del Congo Республика Конго 刚果共和国	جمهورية الكونغو
40	Costa Rica Costa Rica (le) Costa Rica Коста-Рика 哥斯达黎加	كوستاريكا	the Republic of Costa Rica la République du Costa Rica la República de Costa Rica Республика Коста-Рика 哥斯达黎加共和国	جمهورية كوستاريكا
41	Côte d'Ivoire Côte d'Ivoire (la) Côte d'Ivoire Кот-д'Ивуар 科特迪瓦	كوت ديفوار	the Republic of Côte d'Ivoire la République de Côte d'Ivoire la República de Côte d'Ivoire Республика Кот-д'Ивуар 科特迪瓦共和国	جمهورية كوت ديفوار
42	Croatia Croatie (la) Croacia Хорватия 克罗地亚	كرواتيا	the Republic of Croatia la République de Croatie la República de Croacia Республика Хорватия 克罗地亚共和国	جمهورية كرواتيا
43	Cuba Cuba [fém.] Cuba Куба 古巴	كوبا	the Republic of Cuba la République de Cuba la República de Cuba Республика Куба 古巴共和国	جمهورية كوبا

44	<p>Cyprus Chypre [fém.] Chîpre Кипр 塞浦路斯</p>	<p>the Republic of Cyprus la République de Chypre la República de Chipre Республика Кипр 塞浦路斯共和国</p>	<p>قبرص</p> <p>جمهورية قبرص</p>
45	<p>Czech Republic (the) République tchèque (la) República Checa (la) Чешская Республика 捷克共和国</p>	<p>the Czech Republic la République tchèque la República Checa Чешская Республика 捷克共和国</p>	<p>الجمهورية التشيكية</p> <p>الجمهورية التشيكية</p>
46	<p>Democratic People's Republic of Korea (the) République populaire démocratique de Corée (la) República Popular Democrática de Corea (la) Корейская Народно-Демократическая Республика 朝鲜民主主义人民共和国</p>	<p>the Democratic People's Republic of Korea la République populaire démocratique de Corée la República Popular Democrática de Corea Корейская Народно-Демократическая Республика 朝鲜民主主义人民共和国</p>	<p>الجمهورية الشعبية الديمقراطية</p> <p>الجمهورية الشعبية الديمقراطية</p>
47	<p>Democratic Republic of the Congo (the) République démocratique du Congo (la) República Democrática del Congo (la) Демократическая Республика Конго 刚果民主共和国</p>	<p>the Democratic Republic of the Congo la République démocratique du Congo la República Democrática del Congo Демократическая Республика Конго 刚果民主共和国</p>	<p>الجمهورية الكونغوية الديمقراطية</p> <p>الجمهورية الكونغوية الديمقراطية</p>
48	<p>Denmark Danemark (le) Dinamarca Дания 丹麦</p>	<p>the Kingdom of Denmark le Royaume du Danemark el Reino de Dinamarca Королевство Дания 丹麦王国</p>	<p>الدانمرك</p> <p>مملكة الدانمرك</p>
49	<p>Djibouti Djibouti [masc.] Djibouti Джибути 吉布提</p>	<p>the Republic of Djibouti la République de Djibouti la República de Djibouti Республика Джибути 吉布提共和国</p>	<p>جيبوتي</p> <p>جمهورية جيبوتي</p>
50	<p>Dominica Dominique (la) Dominica Доминика 多米尼克</p>	<p>the Commonwealth of Dominica le Commonwealth de Dominique el Commonwealth de Dominica Содружество Доминики 多米尼克国</p>	<p>دومينيكا</p> <p>كمنولث دومينيكا</p>
51	<p>Dominican Republic (the) République dominicaine (la) República Dominicana (la) Доминиканская Республика 多米尼加</p>	<p>the Dominican Republic la République dominicaine la República Dominicana Доминиканская Республика 多米尼加共和国</p>	<p>الجمهورية الدومينيكية</p> <p>الجمهورية الدومينيكية</p>

52	<p>Ecuador Équateur (l') [masc.] Ecuador (el) Эквадор 厄瓜多尔</p>	<p>the Republic of Ecuador la République de l'Équateur la República del Ecuador Республика Эквадор 厄瓜多尔共和国</p>	إكوادور	جمهورية إكوادور
53	<p>Egypt Égypte (l') [fém.] Egipto Египет 埃及</p>	<p>the Arab Republic of Egypt la République arabe d'Égypte la República Árabe de Egipto Арабская Республика Египет 阿拉伯埃及共和国</p>	مصر	جمهورية مصر العربية
54	<p>El Salvador El Salvador [masc.] El Salvador Сальвадор 萨尔瓦多</p>	<p>the Republic of El Salvador la République d'El Salvador la República de El Salvador Республика Эль-Сальвадор 萨尔瓦多共和国</p>	السلفادور	جمهورية السلفادور
55	<p>Equatorial Guinea Guinée équatoriale (la) Guinea Ecuatorial Экваториальная Гвинея 赤道几内亚</p>	<p>the Republic of Equatorial Guinea la République de Guinée équatoriale la República de Guinea Ecuatorial Республика Экваториальная Гвинея 赤道几内亚共和国</p>	غينيا الاستوائية	جمهورية غينيا الاستوائية
56	<p>Eritrea Érythrée (l') [fém.] Eritrea Эритрея 厄立特里亚</p>	<p>the State of Eritrea l'État d'Érythrée el Estado de Eritrea Государство Эритрея 厄立特里亚国</p>	إريتريا	دولة إريتريا
57	<p>Estonia Estonie (l') [fém.] Estonia Эстония 爱沙尼亚</p>	<p>the Republic of Estonia la République d'Estonie la República de Estonia Эстонская Республика 爱沙尼亚共和国</p>	إستونيا	جمهورية إستونيا
58	<p>Ethiopia Éthiopie (l') [fém.] Etiopía Эфиопия 埃塞俄比亚</p>	<p>the Federal Democratic Republic of Ethiopia la République fédérale démocratique d'Éthiopie la República Democrática Federal de Etiopía Федеративная Демократическая Республика Эфиопия 埃塞俄比亚联邦民主共和国</p>	إثيوبيا	جمهورية إثيوبيا الديمقراطية الاتحادية
59	<p>Fiji Fidji (les) [fém.] Fiji Фиджи 斐济</p>	<p>the Republic of Fiji la République des Fidji la República de Fiji Республика Фиджи 斐济共和国</p>	فيجي	جمهورية فيجي
60	<p>Finland Finlande (la) Finlandia Финляндия 芬兰</p>	<p>the Republic of Finland la République de Finlande la República de Finlandia Финляндская Республика 芬兰共和国</p>	فنلندا	جمهورية فنلندا

61	France France (la) Francia Франция 法国	فرنسا	the French Republic la République française la República Francesa Французская Республика 法蘭西共和國	الجمهورية الفرنسية
62	Gabon Gabon (le) Gabón (el) Габон 加蓬	غابون	the Gabonese Republic la République gabonaise la República Gabonesa Габонская Республика 加蓬共和國	جمهورية الغابون
63	Gambia (the) Gambie (la) Gambia Гамбия 冈比亚	غامبيا	the Republic of the Gambia la République de Gambie la República de Gambia Республика Гамбия 冈比亚共和國	جمهورية غامبيا
64	Georgia Géorgie (la) Georgia Грузия 格鲁吉亚	جورجيا	Georgia la Géorgie Georgia Грузия 格鲁吉亚	جورجيا
65	Germany Allemagne (l') [fém.] Alemania Германия 德国	ألمانيا	the Federal Republic of Germany la République fédérale d'Allemagne la República Federal de Alemania Федеративная Республика Германия 德意志聯邦共和國	جمهورية ألمانيا الاتحادية
66	Ghana Ghana (le) Ghana Гана 加纳	غانا	the Republic of Ghana la République du Ghana la República de Ghana Республика Гана 加納共和國	جمهورية غانا
67	Greece Grèce (la) Grecia Греция 希腊	اليونان	the Hellenic Republic la République hellénique la República Helénica Греческая Республика 希腊共和國	الجمهورية الهيلينية
68	Grenada Grenade (la) Granada Гренада 格林纳达	غرينادا	Grenada la Grenade Granada Гренада 格林纳达	غرينادا
69	Guatemala Guatemala (le) Guatemala Гватемала 危地马拉	غواتيمالا	the Republic of Guatemala la République du Guatemala la República de Guatemala Республика Гватемала 危地馬拉共和國	جمهورية غواتيمالا

70	Guinea Guinée (la) Guinea Гвинея 几内亚	غينيا	the Republic of Guinea la République de Guinée la República de Guinea Гвине́йская Республика 几内亚共和国	جمهورية غينيا
71	Guinea-Bissau Guinée-Bissau (la) Guinea-Bissau Гвинея-Бисау 几内亚比绍	غينيا - بيساو	the Republic of Guinea-Bissau la République de Guinée-Bissau la República de Guinea-Bissau Республика Гвинея-Бисау 几内亚比绍共和国	جمهورية غينيا - بيساو
72	Guyana Guyana (le) Guyana Гайана 圭亚那	غيانا	the Republic of Guyana la République du Guyana la República de Guyana Республика Гайана 圭亚那共和国	جمهورية غيانا
73	Haiti Haïti [masc.] Haítí Гаити 海地	هايتي	the Republic of Haiti la République d'Haïti la República de Haítí Республика Гаити 海地共和国	جمهورية هايتي
74	Honduras Honduras (le) Honduras Гондурас 洪都拉斯	هندوراس	the Republic of Honduras la République du Honduras la República de Honduras Республика Гондурас 洪都拉斯共和国	جمهورية هندوراس
75	Hungary Hongrie (la) Hungría Венгрия 匈牙利	هنغاريا	Hungary la Hongrie Hungría Венгрия 匈牙利	هنغاريا
76	Iceland Islande (l') [fém.] Islandia Исландия 冰岛	آيسلندا	the Republic of Iceland la République d'Islande la República de Islandia Республика Исландия 冰岛共和国	جمهورية آيسلندا
77	India Inde (l') [fém.] India (la) Индия 印度	الهند	the Republic of India la République de l'Inde la República de la India Республика Индия 印度共和国	جمهورية الهند
78	Indonesia Indonésie (l') [fém.] Indonesia Индонезия 印度尼西亚	إندونيسيا	the Republic of Indonesia la République d'Indonésie la República de Indonesia Республика Индонезия 印度尼西亚共和国	جمهورية إندونيسيا

79	Iran (Islamic Republic of) Iran (République islamique d') Irán (República Islámica del) Иран (Исламская Республика) 伊朗(伊斯兰共和国) ایران (جمهوریة - الإسلامية)	the Islamic Republic of Iran la République islamique d'Iran la República Islámica del Irán Исламская Республика Иран 伊朗伊斯兰共和国	جمهوریة ایران الإسلامية
80	Iraq Iraq (l') [masc.] Iraq (el) Ирак 伊拉克 العراق	the Republic of Iraq la République d'Iraq la República del Iraq Республика Ирак 伊拉克共和国	جمهوریة العراق
81	Ireland Irlande (l') [fém.] Irlanda Ирландия 爱尔兰 آیرلندا	Ireland l'Irlande Irlanda Ирландия 爱尔兰	آیرلندا
82	Israel Israël [masc.] Israel Израиль 以色列 إسرائیل	the State of Israel l'État d'Israël el Estado de Israel Государство Израиль 以色列国	دولة إسرائيل
83	Italy Italie (l') [fém.] Italia Италия 意大利 إيطاليا	the Republic of Italy la République italienne la República Italiana Итальянская Республика 意大利共和国	جمهوریة إيطاليا
84	Jamaica Jamaïque (la) Jamaica Ямайка 牙买加 جامایکا	Jamaica la Jamaïque Jamaica Ямайка 牙买加	جامایکا
85	Japan Japon (le) Japón (el) Япония 日本 اليابان	Japan le Japon el Japón Япония 日本国	اليابان
86	Jordan Jordanie (la) Jordania Иордания 约旦 الأردن	the Hashemite Kingdom of Jordan le Royaume hachémite de Jordanie el Reino Hachemita de Jordania Иорданское Хашимитское Королевство 约旦哈希姆王国	المملكة الأردنية الهاشمية
87	Kazakhstan Kazakhstan (le) Kazajstán Казахстан 哈萨克斯坦 كازاخستان	the Republic of Kazakhstan la République du Kazakhstan la República de Kazajstán Республика Казахстан 哈萨克斯坦共和国	جمهوریة كازاخستان

88	Kenya Kenya (le) Kenya Кения 肯尼亚	the Republic of Kenya la République du Kenya la República de Kenya Республика Кения 肯尼亚共和国	كينيا جمهورية كينيا
89	Kiribati Kiribati [fém.] Kiribati Кирибати 基里巴斯	the Republic of Kiribati la République de Kiribati la República de Kiribati Республика Кирибати 基里巴斯共和国	كيريباس جمهورية كيريباس
90	Kuwait Koweït (le) Kuwait Кувейт 科威特	the State of Kuwait l'État du Koweït el Estado de Kuwait Государство Кувейт 科威特国	الكويت دولة الكويت
91	Kyrgyzstan Kirghizistan (le) Kirguistán Кыргызстан 吉尔吉斯斯坦	the Kyrgyz Republic la République kirghize la República Kirguisa Кыргызская Республика 吉尔吉斯共和国	قيرغيزستان جمهورية قيرغيزستان
92	Lao People's Democratic Republic (the) République démocratique populaire lao (la) República Democrática Popular Lao (la) Лаосская Народно- Демократическая Республика 老挝人民民主共和国	the Lao People's Democratic Republic la République démocratique populaire lao la República Democrática Popular Lao Лаосская Народно-Демократическая Республика 老挝人民民主共和国	جمهورية لاو الديمقراطية الشعبية جمهورية لاو الديمقراطية الشعبية
93	Latvia Lettonie (la) Letonia Латвия 拉脱维亚	the Republic of Latvia la République de Lettonie la República de Letonia Латвийская Республика 拉脱维亚共和国	لاتفيا جمهورية لاتفيا
94	Lebanon Liban (le) Líbano (el) Ливан 黎巴嫩	the Lebanese Republic la République libanaise la República Libanesa Ливанская Республика 黎巴嫩共和国	لبنان الجمهورية اللبنانية
95	Lesotho Lesotho (le) Lesotho Лесото 莱索托	the Kingdom of Lesotho le Royaume du Lesotho el Reino de Lesotho Королевство Лесото 莱索托王国	ليسوتو مملكة ليسوتو
96	Liberia Libéria (le) Liberia Либерия 利比里亚	the Republic of Liberia la République du Libéria la República de Liberia Республика Либерия 利比里亚共和国	ليبيريا جمهورية ليبيريا

97	Libya Libye (la) Libia Ливия 利比亚	ليبيا	Libya la Libye Libia Ливия 利比亚	ليبيا
98	Liechtenstein Liechtenstein (le) Liechtenstein Лихтенштейн 列支敦士登	ليختنشتاين	the Principality of Liechtenstein la Principauté du Liechtenstein el Principado de Liechtenstein Княжество Лихтенштейн 列支敦士登公国	إمارة ليختنشتاين
99	Lithuania Lituanie (la) Lituania Литва 立陶宛	ليتوانيا	the Republic of Lithuania la République de Lituanie la República de Lituania Литовская Республика 立陶宛共和国	جمهورية ليتوانيا
100	Luxembourg Luxembourg (le) Luxemburgo Люксембург 卢森堡	لكسمبرغ	the Grand Duchy of Luxembourg le Grand-Duché de Luxembourg el Gran Ducado de Luxemburgo Великое Герцогство Люксембург 卢森堡大公国	دوقية لكسمبرغ الكبرى
101	Madagascar Madagascar [fém.] Madagascar Мадагаскар 马达加斯加	مدغشقر	the Republic of Madagascar la République de Madagascar la República de Madagascar Республика Мадагаскар 马达加斯加共和国	جمهورية مدغشقر
102	Malawi Malawi (le) Malawi Малави 马拉维	ملاوي	the Republic of Malawi la République du Malawi la República de Malawi Республика Малави 马拉维共和国	جمهورية ملاوي
103	Malaysia Malaisie (la) Malasia Малайзия 马来西亚	ماليزيا	Malaysia la Malaisie Federación de Malasia Малайзия 马来西亚	ماليزيا
104	Maldives Maldives (les) [fém.] Maldivas Мальдивские Острова 马尔代夫	ملديف	the Republic of Maldives la République des Maldives la República de Maldivas Мальдивская Республика 马尔代夫共和国	جمهورية ملديف
105	Mali Mali (le) Malí Мали 马里	مالي	the Republic of Mali la République du Mali la República de Malí Республика Мали 马里共和国	جمهورية مالي

<p>106 Malta Malte [fém.] Malta Мальта 马耳他</p>	<p>the Republic of Malta la République de Malte la República de Malta Республика Мальта 马耳他共和国</p>	<p>مالطة</p>	<p>جمهورية مالطة</p>
<p>107 Marshall Islands (the) Îles Marshall (les) Islas Marshall (las) Маршалловы Острова 马绍尔群岛</p>	<p>the Republic of the Marshall Islands la République des Îles Marshall la República de las Islas Marshall Республика Маршалловы Острова 马绍尔群岛共和国</p>	<p>جزر مارشال</p>	<p>جمهورية جزر مارشال</p>
<p>108 Mauritania Mauritanie (la) Mauritania Мавритания 毛里塔尼亚</p>	<p>the Islamic Republic of Mauritania la République islamique de Mauritanie la República Islámica de Mauritania Исламская Республика Мавритания 毛里塔尼亚伊斯兰共和国</p>	<p>موريتانيا</p>	<p>الجمهورية الإسلامية الموريتانية</p>
<p>109 Mauritius Maurice [fém.] Mauricio Маврикий 毛里求斯</p>	<p>the Republic of Mauritius la République de Maurice la República de Mauricio Республика Маврикий 毛里求斯共和国</p>	<p>موريشيوس</p>	<p>جمهورية موريشيوس</p>
<p>110 Mexico Mexique (le) México Мексика 墨西哥</p>	<p>the United Mexican States les États-Unis du Mexique los Estados Unidos Mexicanos Мексиканские Соединенные Штаты 墨西哥合众国</p>	<p>المكسيك</p>	<p>الولايات المتحدة المكسيكية</p>
<p>111 Micronesia (Federated States of) Micronésie (États fédérés de) Micronesia (Estados Federados de) Микронезия (Федеративные Штаты) 密克罗尼西亚联邦 - ميكرونيزيا (ولايات) - الموحدة)</p>	<p>the Federated States of Micronesia les États fédérés de Micronésie los Estados Federados de Micronesia Федеративные Штаты Микронезии 密克罗尼西亚联邦</p>	<p>ولايات ميكرونيزيا الموحدة</p>	<p>ولايات ميكرونيزيا الموحدة</p>
<p>112 Monaco Monaco [masc.] Mónaco Монако 摩纳哥</p>	<p>the Principality of Monaco la Principauté de Monaco el Principado de Mónaco Княжество Монако 摩纳哥公国</p>	<p>موناكو</p>	<p>إمارة موناكو</p>
<p>113 Mongolia Mongolie (la) Mongolia Монголия 蒙古</p>	<p>Mongolia la Mongolie Mongolia Монголия 蒙古国</p>	<p>منغوليا</p>	<p>منغوليا</p>
<p>114 Montenegro Monténégro (le) Montenegro Черногория 黑山</p>	<p>Montenegro le Monténégro Montenegro Черногория 黑山</p>	<p>الجبل الأسود</p>	<p>الجبل الأسود</p>

115	Morocco Maroc (le) Marruecos Марокко 摩洛哥	المغرب	the Kingdom of Morocco le Royaume du Maroc el Reino de Marruecos Королевство Марокко 摩洛哥王国	المملكة المغربية
116	Mozambique Mozambique (le) Mozambique Мозамбик 莫桑比克	موزامبيق	the Republic of Mozambique la République du Mozambique la República de Mozambique Республика Мозамбик 莫桑比克共和国	جمهورية موزامبيق
117	Myanmar Myanmar (le) Myanmar Мьянма 緬甸	ميانمار	the Republic of the Union of Myanmar la République de l'Union du Myanmar la República de la Unión de Myanmar Республика Союз Мьянма 緬甸聯邦共和国	جمهورية اتحاد ميانمار
118	Namibia Namibie (la) Namibia Намибия 纳米比亚	ناميبيا	the Republic of Namibia la République de Namibie la República de Namibia Республика Намибия 纳米比亚共和国	جمهورية ناميبيا
119	Nauru Nauru [fém.] Nauru Науру 瑙鲁	ناورو	the Republic of Nauru la République de Nauru la República de Nauru Республика Науру 瑙鲁共和国	جمهورية ناورو
120	Nepal Népal (le) Nepal Непал 尼泊尔	نيپال	the Federal Democratic Republic of Nepal la République fédérale démocratique du Népal la República Democrática Federal de Nepal Федеративная Демократическая Республика Непал 尼泊尔聯邦民主共和国	جمهورية نيبال الديمقراطية الاتحادية
121	Netherlands (the) Pays-Bas (les) Países Bajos (los) Нидерланды 荷兰	هولندا	the Kingdom of the Netherlands le Royaume des Pays-Bas el Reino de los Países Bajos Королевство Нидерландов 荷兰王国	مملكة هولندا
122	New Zealand Nouvelle-Zélande (la) Nueva Zelandia Новая Зеландия 新西兰	نيوزيلندا	New Zealand la Nouvelle-Zélande Nueva Zelandia Новая Зеландия 新西兰	نيوزيلندا
123	Nicaragua Nicaragua (le) Nicaragua Никарагуа 尼加拉瓜	نيكاراغوا	the Republic of Nicaragua la République du Nicaragua la República de Nicaragua Республика Никарагуа 尼加拉瓜共和国	جمهورية نيكاراغوا

124	Niger (the) Niger (le) Níger (el) Нигер 尼日尔	النيجر	the Republic of the Niger la République du Niger la República del Níger Республика Нигер 尼日尔共和国	جمهورية النيجر
125	Nigeria Nigéria (le) Nigeria Нигерия 尼日利亚	نيجيريا	the Federal Republic of Nigeria la République fédérale du Nigéria la República Federal de Nigeria Федеративная Республика Нигерия 尼日利亚联邦共和国	جمهورية نيجيريا الاتحادية
126	Norway Norvège (la) Noruega Норвегия 挪威	النرويج	the Kingdom of Norway le Royaume de Norvège el Reino de Noruega Королевство Норвегия 挪威王国	مملكة النرويج
127	Oman Oman [masc.] Omán Оман 阿曼	عمان	the Sultanate of Oman le Sultanat d'Oman la Sultanía de Omán Султанат Оман 阿曼苏丹国	سلطنة عمان
128	Pakistan Pakistan (le) Pakistán (el) Пакистан 巴基斯坦	باكستان	the Islamic Republic of Pakistan la République islamique du Pakistan la República Islámica del Pakistán Исламская Республика Пакистан 巴基斯坦伊斯兰共和国	جمهورية باكستان الإسلامية
129	Palau Palaos (les) Palau Палау 帕劳	بالاو	the Republic of Palau la République des Palaos la República de Palau Республика Палау 帕劳共和国	جمهورية بالاو
130	Panama Panama (le) Panamá Панама 巴拿马	بنما	the Republic of Panama la République du Panama la República de Panamá Республика Панама 巴拿马共和国	جمهورية بنما
131	Papua New Guinea Papouasie-Nouvelle-Guinée (la) Papua Nueva Guinea Папуа-Новая Гвинея 巴布亚新几内亚	بابوا غينيا الجديدة	Independent State of Papua New Guinea l'État indépendant de Papouasie-Nouvelle-Guinée Estado Independiente de Papua Nueva Guinea Независимое государство Папуа-Новая Гвинея 巴布亚新几内亚独立国	دولة بابوا غينيا الجديدة المستقلة
132	Paraguay Paraguay (le) Paraguay (el) Парагвай 巴拉圭	باراغواي	the Republic of Paraguay la République du Paraguay la República del Paraguay Республика Парагвай 巴拉圭共和国	جمهورية باراغواي

133	Peru Pérou (le) Perú (el) Перу 秘鲁	بيرو	the Republic of Peru la République du Pérou la República del Perú Республика Перу 秘鲁共和国	جمهورية بيرو
134	Philippines (the) Philippines (les) [fém.] Filipinas Филиппины 菲律宾	الفلبين	the Republic of the Philippines la République des Philippines la República de Filipinas Республика Филиппины 菲律宾共和国	جمهورية الفلبين
135	Poland Pologne (la) Polonia Польша 波兰	بولندا	the Republic of Poland la République de Pologne la República de Polonia Республика Польша 波兰共和国	جمهورية بولندا
136	Portugal Portugal (le) Portugal Португалия 葡萄牙	البرتغال	the Portuguese Republic la République portugaise la República Portuguesa Португальская Республика 葡萄牙共和国	جمهورية البرتغال
137	Qatar Qatar (le) Qatar Катар 卡塔尔	قطر	the State of Qatar l'État du Qatar el Estado de Qatar Государство Катар 卡塔尔国	دولة قطر
138	Republic of Korea (the) République de Corée (la) República de Corea (la) Республика Корея 大韩民国	جمهورية كوريا	the Republic of Korea la République de Corée la República de Corea Республика Корея 大韩民国	جمهورية كوريا
139	Republic of Moldova (the) République de Moldova (la) la República de Moldova Республика Молдова 摩尔多瓦共和国	جمهورية مولدوفا	the Republic of Moldova la République de Moldova la República de Moldova Республика Молдова 摩尔多瓦共和国	جمهورية مولدوفا
140	Romania Roumanie (la) Rumania Румыния 罗马尼亚	رومانيا	Romania la Roumanie Rumania Румыния 罗马尼亚	رومانيا
141	Russian Federation (the) Fédération de Russie (la) Federación de Rusia (la) Российская Федерация 俄罗斯联邦	الاتحاد الروسي	the Russian Federation la Fédération de Russie la Federación de Rusia Российская Федерация 俄罗斯联邦	الاتحاد الروسي

<p>142 Rwanda Rwanda (le) Rwanda Руанда 卢旺达</p>	<p>the Republic of Rwanda la République du Rwanda la República de Rwanda Республика Руанда 卢旺达共和国</p>
رواندا	جمهورية رواندا
<p>143 Saint Kitts and Nevis Saint-Kitts-et-Nevis [masc.] Saint Kitts y Nevis Сент-Китс и Невис 圣基茨和尼维斯</p>	<p>Saint Kitts and Nevis Saint-Kitts-et-Nevis [masc.] Saint Kitts y Nevis Сент-Китс и Невис 圣基茨和尼维斯</p>
سانت كيتس ونيفس	سانت كيتس ونيفس
<p>144 Saint Lucia Sainte-Lucie [fém.] Santa Lucía Сент-Люсия 圣卢西亚</p>	<p>Saint Lucia Sainte-Lucie [fém.] Santa Lucía Сент-Люсия 圣卢西亚</p>
سانت لوسيا	سانت لوسيا
<p>145 Saint Vincent and the Grenadines Saint-Vincent-et-les Grenadines [fém.] San Vicente y las Granadinas Сент-Винсент и Гренадины 圣文森特和格林纳丁斯</p>	<p>Saint Vincent and the Grenadines Saint-Vincent-et-les Grenadines [fém.] San Vicente y las Granadinas Сент-Винсент и Гренадины 圣文森特和格林纳丁斯</p>
سانت فنسنت وجزر غرينادين	سانت فنسنت وجزر غرينادين
<p>146 Samoa Samoa (le) Samoa Самоа 萨摩亚</p>	<p>the Independent State of Samoa l'État indépendant du Samoa el Estado Independiente de Samoa Независимое Государство Самоа 萨摩亚独立国</p>
ساموا	دولة ساموا المستقلة
<p>147 San Marino Saint-Marin [masc.] San Marino Сан-Марино 圣马力诺</p>	<p>the Republic of San Marino la République de Saint-Marin la República de San Marino Республика Сан-Марино 圣马力诺共和国</p>
سان مارينو	جمهورية سان مارينو
<p>148 Sao Tome and Principe Sao Tomé-et-Príncipe [fém.] Santo Tomé y Príncipe Сан-Томе и Принсипи 圣多美和普林西比</p>	<p>the Democratic Republic of Sao Tome and Principe la République démocratique de Sao Tomé-et-Príncipe la República Democrática de Santo Tomé y Príncipe Демократическая Республика Сан-Томе и Принсипи 圣多美和普林西比民主共和国</p>
سان تومي وبرينسيبي	جمهورية سان تومي وبرينسيبي الديمقراطية
<p>149 Saudi Arabia Arabie saoudite (l') [fém.] Arabia Saudita (la) Саудовская Аравия 沙特阿拉伯</p>	<p>the Kingdom of Saudi Arabia le Royaume d'Arabie saoudite el Reino de la Arabia Saudita Королевство Саудовская Аравия 沙特阿拉伯王国</p>
المملكة العربية السعودية	المملكة العربية السعودية
<p>150 Senegal Sénégal (le) Senegal (el) Сенегал 塞内加尔</p>	<p>the Republic of Senegal la République du Sénégal la República del Senegal Республика Сенегал 塞内加尔共和国</p>
السنغال	جمهورية السنغال

151	Serbia Serbie (la) Serbia Сербия 塞尔维亚	the Republic of Serbia la République de Serbie la República de Serbia Республика Сербия 塞尔维亚共和国	صربيا جمهورية صربيا
152	Seychelles Seychelles (les) [fém.] Seychelles Сейшельские Острова 塞舌尔	the Republic of Seychelles la République des Seychelles la República de Seychelles Республика Сейшельские Острова 塞舌尔共和国	سيشيل جمهورية سيشيل
153	Sierra Leone Sierra Leone (la) Sierra Leona Сьерра-Леоне 塞拉利昂	the Republic of Sierra Leone la République de Sierra Leone la República de Sierra Leona Республика Сьерра-Леоне 塞拉利昂共和国	سيراليون جمهورية سيراليون
154	Singapore Singapour [fém.] Singapur Сингапур 新加坡	the Republic of Singapore la République de Singapour la República de Singapur Республика Сингапур 新加坡共和国	سنغافورة جمهورية سنغافورة
155	Slovakia Slovaquie (la) Eslovaquia Словакия 斯洛伐克	the Slovak Republic la République slovaque la República Eslovaca Словацкая Республика 斯洛伐克共和国	سلوفاكيا الجمهورية السلوفاكية
156	Slovenia Slovénie (la) Eslovenia Словения 斯洛文尼亚	the Republic of Slovenia la République de Slovénie la República de Eslovenia Республика Словения 斯洛文尼亚共和国	سلوفينيا جمهورية سلوفينيا
157	Solomon Islands Îles Salomon (les) Islas Salomón (las) Соломоновы Острова 所罗门群岛	Solomon Islands les Îles Salomon las Islas Salomón Соломоновы Острова 所罗门群岛	جزر سليمان جزر سليمان
158	Somalia Somalie (la) Somalia Сомали 索马里	the Federal Republic of Somalia la République fédérale de Somalie la República Federal de Somalia Федеративная Республика Сомали 索马里联邦共和国	الصومال جمهورية الصومال الاتحادية
159	South Africa Afrique du Sud (l') [fém.] Sudáfrica Южная Африка 南非	the Republic of South Africa la République sud-africaine la República de Sudáfrica Южно-Африканская Республика 南非共和国	جنوب أفريقيا جمهورية جنوب أفريقيا

<p>160 South Sudan Soudan du Sud (le) Sudán del Sur Южный Судан 南苏丹 جنوب السودان</p>	<p>the Republic of South Sudan la République du Soudan du Sud la República de Sudán del Sur Республика Южный Судан 南苏丹共和国 جمهورية جنوب السودان</p>
<p>161 Spain Espagne (l') [fém.] España Испания 西班牙 إسبانيا</p>	<p>the Kingdom of Spain le Royaume d'Espagne el Reino de España Королевство Испания 西班牙王国 مملكة إسبانيا</p>
<p>162 Sri Lanka Sri Lanka [fém.] Sri Lanka Шри-Ланка 斯里兰卡 سري لانكا</p>	<p>the Democratic Socialist Republic of Sri Lanka la République socialiste démocratique de Sri Lanka la República Socialista Democrática de Sri Lanka Демократическая Социалистическая Республика Шри-Ланка 斯里兰卡民主社会主义共和国 جمهورية سري لانكا الاشتراكية الديمقراطية</p>
<p>163 Sudan (the) Soudan (le) Sudán (el) Судан 苏丹 السودان</p>	<p>the Republic of the Sudan la République du Soudan la República del Sudán Республика Судан 苏丹共和国 جمهورية السودان</p>
<p>164 Suriname Suriname (le) Suriname Суринам 苏里南 سورينام</p>	<p>the Republic of Suriname la République du Suriname la República de Suriname Республика Суринам 苏里南共和国 جمهورية سورينام</p>
<p>165 Swaziland Swaziland (le) Swazilandia Свазиленд 斯威士兰 سوازيلند</p>	<p>the Kingdom of Swaziland le Royaume du Swaziland el Reino de Swazilandia Королевство Свазиленд 斯威士兰王国 مملكة سوازيلند</p>
<p>166 Sweden Suède (la) Suecia Швеция 瑞典 السويد</p>	<p>the Kingdom of Sweden le Royaume de Suède el Reino de Suecia Королевство Швеция 瑞典王国 مملكة السويد</p>
<p>167 Switzerland Suisse (la) Suiza Швейцария 瑞士 سوисرا</p>	<p>the Swiss Confederation la Confédération suisse la Confederación Suiza Швейцарская Конфедерация 瑞士联邦 الاتحاد السويسري</p>
<p>168 Syrian Arab Republic République arabe syrienne (la) República Árabe Siria (la) Сирийская Арабская Республика 阿拉伯叙利亚共和国 الجمهورية العربية السورية</p>	<p>the Syrian Arab Republic la République arabe syrienne la República Árabe Siria Сирийская Арабская Республика 阿拉伯叙利亚共和国 الجمهورية العربية السورية</p>

169	Tajikistan Tadjikistan (le) Tayikistán Таджикистан 塔吉克斯坦 طاجيكستان	the Republic of Tajikistan la République du Tadjikistan la República de Tayikistán Республика Таджикистан 塔吉克斯坦共和国 جمهورية طاجيكستان
170	Thailand Thaïlande (la) Tailandia Таиланд 泰国 تايلند	the Kingdom of Thailand le Royaume de Thaïlande el Reino de Tailandia Королевство Таиланд 泰王国 مملكة تايلند
171	the former Yugoslav Republic of Macedonia ex-République yougoslave de Macédoine (l') [fém.] ex República Yugoslava de Macedonia бывшая югославская Республика Македония 前南斯拉夫的瓦尔其那共和国 جمهورية مقدونيا اليوغوسلافية سابقاً	the former Yugoslav Republic of Macedonia l'ex-République yougoslave de Macédoine [fém.] ex República Yugoslava de Macedonia (la) бывшая югославская Республика Македония 前南斯拉夫的瓦尔其那共和国 جمهورية مقدونيا اليوغوسلافية سابقاً
172	Timor-Leste Timor-Leste (le) Timor-Leste Тимор-Лешти 东帝汶 تيمور - ليشتي	the Democratic Republic of Timor-Leste la République démocratique du Timor-Leste la República Democrática de Timor-Leste Демократическая Республика Тимор-Лешти 东帝汶民主共和国 جمهورية تيمور - ليشتي الديمقراطية
173	Togo Togo (le) Togo (el) Togo 多哥 توغو	the Togolese Republic la République togolaise la República Togolesa Тоголезская Республика 多哥共和国 جمهورية توغو
174	Tonga Tonga (les) [fém.] Tonga Тонга 汤加 تونغا	the Kingdom of Tonga le Royaume des Tonga el Reino de Tonga Королевство Тонга 汤加王国 مملكة تونغا
175	Trinidad and Tobago Trinité-et-Tobago (la) Trinidad y Tabago Тринидад и Тобаго 特立尼达和多巴哥 ترينيداد وتوباغو	the Republic of Trinidad and Tobago la République de Trinité-et-Tobago la República de Trinidad y Tabago Республика Тринидад и Тобаго 特立尼达和多巴哥共和国 جمهورية ترينيداد وتوباغو
176	Tunisia Tunisie (la) Túnez Тунис 突尼斯 تونس	the Republic of Tunisia la République tunisienne la República de Túnez Тунисская Республика 突尼斯共和国 الجمهورية التونسية
177	Turkey Turquie (la) Turquía Турция 土耳其 تركيا	the Republic of Turkey la République turque la República de Turquía Турецкая Республика 土耳其共和国 جمهورية تركيا

178	<p>Turkmenistan Turkménistan (le) Turkmenistán Туркменистан 土库曼斯坦 ترکمانستان</p>	178	<p>Turkmenistan le Turkménistan Turkmenistán Туркменистан 土库曼斯坦 ترکمانستان</p>
179	<p>Tuvalu Tuvalu (les) [masc.] Tuvalu Тувалу 图瓦卢 توفالو</p>	179	<p>Tuvalu Tuvalu (les) [masc.] Tuvalu Тувалу 图瓦卢 توفالو</p>
180	<p>Uganda Ouganda (l') [masc.] Uganda Уганда 乌干达 أوغندا</p>	180	<p>the Republic of Uganda la République de l'Ouganda la República de Uganda Республика Уганда 乌干达共和国 جمهورية أوغندا</p>
181	<p>Ukraine Ukraine (l') [fém.] Ucrania Украина 乌克兰 أوكرانيا</p>	181	<p>Ukraine l'Ukraine Ucrania Украина 乌克兰 أوكرانيا</p>
182	<p>United Arab Emirates (the) Émirats arabes unis (les) Emiratos Árabes Unidos (los) Объединенные Арабские Эмираты 阿拉伯联合酋长国 الإمارات العربية المتحدة</p>	182	<p>the United Arab Emirates les Émirats arabes unis los Emiratos Árabes Unidos Объединенные Арабские Эмираты 阿拉伯联合酋长国 الإمارات العربية المتحدة</p>
183	<p>United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland (the) Royaume-Uni de Grande-Bretagne et d'Irlande du Nord (le) Reino Unido de Gran Bretaña e Irlanda del Norte (el) Соединенное Королевство Великобритании и Северной Ирландии 大不列颠及北爱尔兰联合王国 المملكة المتحدة لبريطانيا العظمى وأيرلندا الشمالية</p>	183	<p>the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland le Royaume-Uni de Grande- Bretagne et d'Irlande du Nord el Reino Unido de Gran Bretaña e Irlanda del Norte Соединенное Королевство Великобритании и Северной Ирландии 大不列颠及北爱尔兰联合王国 المملكة المتحدة لبريطانيا العظمى وأيرلندا الشمالية</p>
184	<p>United Republic of Tanzania (the) République-Unie de Tanzanie (la) República Unida de Tanzania (la) Объединенная Республика Танзания 坦桑尼亚联合共和国 جمهورية تنزانيا المتحدة</p>	184	<p>the United Republic of Tanzania la République-Unie de Tanzanie la República Unida de Tanzania Объединенная Республика Танзания 坦桑尼亚联合共和国 جمهورية تنزانيا المتحدة</p>

185	United States of America (the) États-Unis d'Amérique (les) Estados Unidos de América (los) Соединенные Штаты Америки 美利坚合众国 الولايات المتحدة الأمريكية	the United States of America	les États-Unis d'Amérique los Estados Unidos de América Соединенные Штаты Америки 美利坚合众国 الولايات المتحدة الأمريكية
186	Uruguay Uruguay (l') [masc.] Uruguay (el) Уругвай 乌拉圭 أوروغواي	the Eastern Republic of Uruguay	la République orientale de l'Uruguay la República Oriental del Uruguay Восточная Республика Уругвай 乌拉圭东岸共和国 جمهورية أوروغواي الشرقية
187	Uzbekistan Ouzbékistan (l') [masc.] Uzbekistán Узбекистан 乌兹别克斯坦 أوزبكستان	the Republic of Uzbekistan	la République d'Ouzbékistan la República de Uzbekistán Республика Узбекистан 乌兹别克斯坦共和国 جمهورية أوزبكستان
188	Vanuatu Vanuatu (le) [masc.] Vanuatu Вануату 瓦努阿图 فانواتو	the Republic of Vanuatu	la République de Vanuatu la República de Vanuatu Республика Вануату 瓦努阿图共和国 جمهورية فانواتو
189	Venezuela (Bolivarian Republic of) Venezuela (République bolivarienne du) Venezuela (República Bolivariana de) Венесуэла (Боливарианская Республика) 委内瑞拉玻利瓦尔共和国 فنزويلا	the Bolivarian Republic of Venezuela	la République bolivarienne du Venezuela la República Bolivariana de Venezuela Боливарианская Республика Венесуэла 委内瑞拉玻利瓦尔共和国 جمهورية فنزويلا البوليفارية
190	Viet Nam Viet Nam (le) Viet Nam Вьетнам 越南 فيت نام	the Socialist Republic of Viet Nam	la République socialiste du Viet Nam la República Socialista de Viet Nam Социалистическая Республика Вьетнам 越南社会主义共和国 جمهورية فيت نام الاشتراكية
191	Yemen Yémen (le) Yemen (el) Йемен 也门 اليمن	the Republic of Yemen	la République du Yémen la República del Yemen Йеменская Республика 也门共和国 الجمهورية اليمنية
192	Zambia Zambie (la) Zambia Замбия 赞比亚 زامبيا	the Republic of Zambia	la République de Zambie la República de Zambia Республика Замбия 赞比亚共和国 جمهورية زامبيا

<p>193 Zimbabwe Zimbabwe (le) Zimbabwe Зимбабве 津巴布韦</p>	<p>the Republic of Zimbabwe la République du Zimbabwe la República de Zimbabwe Республика Зимбабве 津巴布韦共和国</p>
<p>زمبابوي</p>	<p>جمهورية زمبابوي</p>
<p>194 Holy See (the) * Saint-Siège (le) * Santa Sede (la) * Святой Престол * 教廷 *</p>	<p>the Holy See le Saint-Siège la Santa Sede Святой Престол 教廷</p>
<p>* الكرسي الرسولي</p>	<p>الكرسي الرسولي</p>
<p>195 State of Palestine * État de Palestine * Estado de Palestina * Государство Палестина * 巴勒斯坦国 *</p>	<p>State of Palestine État de Palestine Estado de Palestina Государство Палестина 巴勒斯坦国</p>
<p>* دولة فلسطين</p>	<p>دولة فلسطين</p>
<p>196 Cook Islands (the) ** Îles Cook (les) ** Islas Cook (las) ** Острова Кука ** 库克群岛 **</p>	<p>the Cook Islands les Îles Cook las Islas Cook Острова Кука 库克群岛</p>
<p>** جزر كوك</p>	<p>جزر كوك</p>
<p>197 Niue ** Nioué ** Niue ** Ниуэ ** 纽埃 **</p>	<p>Niue Nioué Niue Ниуэ 纽埃</p>
<p>** نيوي</p>	<p>نيوي</p>

* Observer State

** Member of Specialized Agencies

© Takács Péter, MTA TK

MTA Law Working Papers

Kiadó: MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont

Székhely: 1014 Budapest, Országház utca 30.

Felelős kiadó: Körösenyi András főigazgató

Felelős szerkesztő: Szalai Ákos

Szerkesztőség: Hoffmann Tamás, Kecskés Gábor, Szalai Ákos, Szilágyi Emese

Honlap: <http://jog.tk.mta.hu/mtalwp>

Email: szalai.akos@tk.mta.hu

ISSN 2064-4515